

Bosna i Hercegovina
MINISTARSTVO PRAVDE

Босна и Херцеговина
МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ

IZVJEŠTAJ
O PROVOĐENJU STRATEGIJE ZA REFORMU SEKTORA PRAVDE
U BOSNI I HERCEGOVINI I AKCIONOG PLANA
ZA PERIOD 01. 01. 2020. – 31. 12. 2020. GODINE

Sarajevo, decembar 2020. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
1. STRATEŠKA OBLAST 1 – PRAVOSUĐE	5
1.1. NEZAVISNOST NOSILACA PRAVOSUDNIH FUNKCIJA I USKLADENOST ZAKONA I SUDSKE PRAKSE U BiH.....	5
1.2. EFIKASNOST I EFEKTIVNOST PRAVOSUDNIH INSTITUCIJA U BiH.....	12
1.3. ODGOVORNOST I PROFESIONALIZAM NOSILACA PRAVOSUDNIH FUNKCIJA U BiH.....	32
1.4. OTVORENOST U RADU PRAVOSUDNIH INSTITUCIJA U BiH.....	38
2. STRATEŠKA OBLAST 2 – IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA	41
2.1. UPRAVLJANJE SISTEMOM ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA U BiH.....	41
2.2. UNAPREĐENJE PRIMJENE ALTERNATIVNIH SANKCIJA U BiH.....	48
2.3. UNAPREĐENJE PRIMJENE MEĐUNARODNIH STANDARDARDA U BiH.....	53
3. STRATEŠKA OBLAST 3 – PRISTUP PRAVDI	55
3.1. MEĐUNARODNA PRAVNA POMOĆ I SARADNJA.....	55
3.2. BESPLATNA PRAVNA POMOĆ U BiH.....	58
3.3. PRISTUP PRAVDI.....	60
4. STRATEŠKA OBLAST 4 – PODRŠKA EKONOMSKOM RASTU	63
4.1. ZEMLJIŠNA ADMINISTRACIJA U FEDERACIJI BiH.....	63
4.2. PRIVREDNO SUDOVANJE U BiH.....	65
5. STRATEŠKA OBLAST 5 – DOBRO RUKOVOĐEN I ODGOVORAN SEKTOR	68
5.1. KOORDINACIJA I EU INTEGRACIJE.....	68
5.2. JAČANJE KAPACITETA ZA IZRADU ANALIZA I POLITIKA U SEKTORU PRAVDE U BiH.....	72
5.3. DONATORSKA KOORDINACIJA U SEKTORU PRAVDE U BiH.....	76
ZAKLJUČCI	78

UVOD

Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period od 2014. do 2018. godine (SRSP u BiH) je usvojena od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (VM BiH), entitetskih vlada i Pravosudne komisije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (PK BD BiH) 2015. godine, nakon čega je izrađen i usvojen Akcioni plan (AP SRSP u BiH).

Procedura usvajanja AP SRSP u BiH je završena na 94. sjednici VM BiH, održanoj 15. 03. 2017. godine, nakon što su se o istome saglasile entitetske vlade i PK BD BiH.

Na drugoj Ministarskoj konferenciji (MK), održanoj 06. 06. 2017. godine, usvojen je Poslovnik Ministarske konferencije i njenih radnih tijela (Poslovnik), kojim su uspostavljeni instrumenti predviđeni SRSP u BiH za praćenje i ocjenu njenog provođenja.

Poslovnikom su uspostavljeni:

- 1) MK, koja osigurava koordinirano praćenje najvažnijih reformskih aktivnosti, koje su od zajedničkog interesa za sektor pravde i usaglašeno rješavanje tih pitanja, razmjenu iskustava i bolje korištenje domaćih i drugih potencijala,
- 2) Tehnički sekretarijat (TS), koji pruža tehničku i stručnu pomoć u pripremanju i održavanju MK, sastanaka funkcionalnih radnih grupa (FRG) i izradi izvještaja o praćenju i ocjeni provođenja AP SRSP u BiH,
- 3) Pet FRG, po strateškim oblastima iz SRSP u BiH, koje se sastaju polugodišnje, radi praćenja i provođenja zajedničkih mjera i inicijativa, te davanja mišljenja i prijedloga za rješavanje najvažnijih reformskih pitanja sektora pravde,
- 4) Tromjesečni izvještaji o napretku, kojima se prati i ocjenjuje provođenje AP SRSP u BiH.

Tokom 2018. godine u procesu konsultacija nadležnih organa u sektoru pravde i organizacija civilnog društva izrađen je revidirani AP SRSP u BiH za period 2019. i 2020. godine. Zaključkom četvrte MK-a, održane 10. 07. 2018. godine, podržan je i usvojen revidirani AP SRSP u BiH i upućen je u proceduru odobravanja vlasti u BiH. Entitetske vlasti u BiH i PK BD BiH su podržale ovaj plan, nakon čega je isti upućen na davanje relevantnih mišljenja, kasnije i VM BiH na usvajanje. VM BiH je na 19. sjednici održanoj 29. 10. 2020. godine donijelo je Odluku o usvajanju revidiranog Akcionog plana.

Predmetni izvještaj se odnosi na period od 01. 01. do 31. 12. 2020. godine i, osim uvoda, sadrži pregled napretka na provođenju AP SRSP u BiH po strateškim oblastima i podoblastima.

Prilikom izrade izvještaja korišteni su zapisnici sa sastanaka FRG, TS i MK,¹ iz prethodnih godina, izvještaj za prethodni period i podaci dostavljeni od institucija sektora pravde u BiH,² međunarodnih organizacija i donatora, koje prate provođenje AP SRSP u BiH i slično.

I ovaj put ističemo da su informacije institucija sektora pravde u BiH dostavljene za potrebe izrade ovog izvještaja slabijeg kvaliteta i odstupaju od preporuka datih u Smjernicama za praćenje provođenja SRSP u BiH. U izvještajnom periodu, bilo je proglašeno vanredno stanje na cijeloj teritoriji BiH zbog pandemije virusa Covid – 19 što je uveliko uticalo na sam rad i funkcionisanje mehanizama za praćenje i provođenje SRSP u BiH i njenog Akcionog plana. Iz istog razloga, sastanci FRG su otkazani, a održan je jedan sastanak TS SRSP u BiH, u aprilu 2020. godine.

Provođenje aktivnosti iz AP SRSP u BiH za period od 01. 01. do 31. 12. 2020. godine praćeno od organizacija civilnog društva (OCD) potpisnica Memoranduma o uspostavljanju mehanizma za praćenje i ocjenu provođenja SRSP u BiH je kao i kod provođenja i praćenja SRSP u BiH ograničeno zbog pandemije virusa. Predstavnici Vaša prava s drugim OCD-ovima su 11. 11. 2020. godine prezentirali izvještaj OCD u uživo i preko video konferencije.

Izrazi koji su radi preglednosti dati u jednom gramatičkom rodu u ovom izvještaju, bez diskriminacije se odnose i na muškarce i na žene.

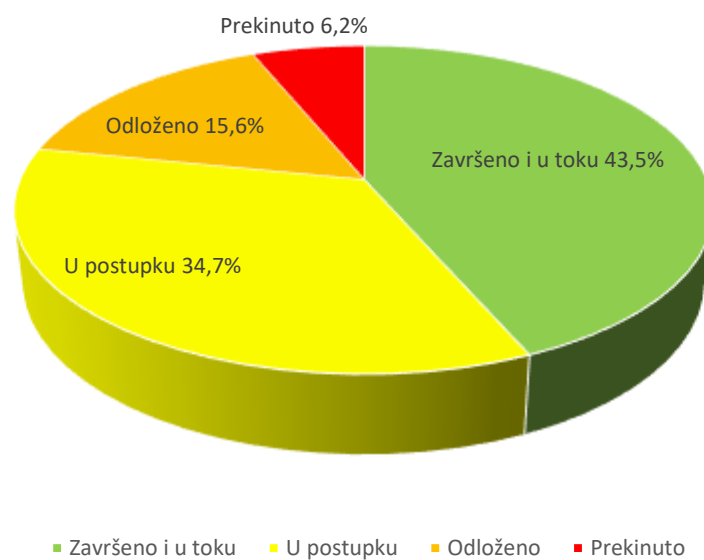
¹ Članovi MK su: ministri pravde BiH, entiteta i kantona, predsjednici Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH i Pravosudne komisije Brčko distrikta BiH.

² U institucije sektora pravde, osim pravosudnih institucija, ubrajamo: ministarstva pravde BiH, entiteta i kantona, VSTV BiH i PK BD BiH, centre za obuku sudija i tužilaca, institucije za pružanje pravne pomoći, udruženja za alternativno rješavanje sporova, kazneno-popravne zavode, institucije za provođenje alternativnih sankcija i slične institucije.

Status provedbe AP SRSP u BiH

Strateška oblast	Broj planiranih strateških programa	Broj planiranih aktivnosti	Status aktivnosti							
			Potpuno ispunjeno		Djelomično ispunjeno		Odloženo		Nije ispunjeno	
			Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
1	23	45	27	60,0	15	33,3	0	0	3	6,7
2.	14	41	17	41,5	13	31,7	8	19,5	3	7,3
3	11	21	12	57,1	8	38,1	0	0	1	4,8
4	6	13	4	30,8	5	38,5	4	30,8	0	0
5	9	27	4	14,8	10	37,0	11	40,7	2	7,4
UKUPNO:	63	147	64	43,5	51	34,7	23	15,6	9	6,2

Grafički prikaz provođenja aktivnosti SRSP u BiH

1. STRATEŠKA OBLAST 1 – PRAVOSUĐE

U strateškoj oblasti 1 - Pravosuđe, na osnovu prikupljenih informacija, možemo zaključiti da se aktivnosti u određenom dijelu strateških programa provode bez značajnijih zastoja. Ističemo i dalje kao izuzetak prioritete aktivnosti normativnog karaktera, koje bilježe zastoje u svom provođenju, kao i kašnjenja sa ispunjenjem u odnosu na postavljene rokove. Ovo se prvenstveno odnosi na aktivnosti izrade Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću (VSTV) BiH, Zakona o sudovima BiH, Zakona o Tužilaštvu BiH i Zakona o Ustavnom sudu BiH. Naime, još tokom 2019. godine, u oba kruga sastanaka FRG 1 i TS isticana je potreba ubrzanog provođenja aktivnosti, s obzirom da su navedene aktivnosti od velikog značaja po reforme u sektoru, a da postoje značajni zastoji na provođenju. Tokom 2020. godine, iako dosta ograničeno zbog pandemije virusa Covid 19, na pojedinim aktivnostima su preduzimate aktivnosti za koje se konačna realizacija očekuje u narednom periodu. Prioriteti za dodatno finansiranje trebaju pružiti podršku stvaranju pretpostavki za provođenje aktivnosti u zastoju, a koji se većinom odnose na profesionalizam i odgovornost, te kvalitetu pravosuđa.

Zbog ograničenja sa fizičkim sastajanjem za vrijeme trajanja pandemije i tehničkih ograničenja sastanci FRG 1 nisu održani u 2020. godine. Članovima FRG 1 je elektronskim putem upućen zahtjev za dostavu informacija o provođenju i ocjeni strateških programa i aktivnosti iz nadležnosti institucija koje predstavljaju.

Od sastanka TS od 06. 12. 2019. godine, kada je ocijenjena potreba produženja roka za navedene programe i prateće aktivnosti, a koji su zahtijevali dogovor o principima izrade propisa, te su pojedine aktivnosti pokrenute, ali iste nisu završene.

U skladu sa dostavljenim informacijama nadležnih institucija za sva četiri kvartala u 2020. godini izrađen je tabelarni izvještaj o provođenju za stratešku oblast 1 Pravosuđe. Za navedeni tabelarni pregled, u skladu sa metodologijom, a na osnovu dostavljenih i dostupnih informacija, izrađen je prijedlog ocjene provođenja ove strateške oblasti i shodno tome od ukupno 23 strateška programa i 45 strateških aktivnosti, 13 je ispunjenih programa sa 27 aktivnosti, sedam strateških programa je djelimično ispunjeno sa 15 djelimično provedenih aktivnosti. Tri strateška programa su sa značajnim zastojem sa tri pripadajuće aktivnosti i stoga ocijenjeni da nisu provedeni, značajno probijajući rokove.

1.1. Nezavisnost nosilaca pravosudnih funkcija i usklađenost zakona i sudske prakse u BiH

Strateški programi o nezavisnosti pravosudnih funkcija i usklađenosti zakona i sudske prakse u BiH odnose se na:

- 1) konsolidovanje funkcija VSTV-a,
- 2) reformu žalbenog sistema Suda BiH u skladu sa Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (član 2. Protokola) i mišljenjem Venecijanske komisije,
- 3) donošenje Zakona o Ustavnom sudu BiH,
- 4) donošenje izmjena i dopuna Zakona o Tužilaštvu BiH,
- 5) donošenje izmjena i dopuna Zakona o krivičnom postupku BiH,
- 6) usklađivanje Zakona o platama i naknadama nosilaca pravosudnih funkcija,
- 7) unapređenje sistema finansiranja pravosudnih institucija u BiH i
- 8) održavanje panela iz građanske, krivične i upravne oblasti.

1.1.1 Konsolidovanje funkcija VSTV-a³

Prilikom provođenja SRSP u BiH u periodu od 2008. do 2012. godine iskazana je potreba da se izmjenama i dopunama Zakona o VSTV-u konsoliduju funkcije VSTV-a, te osigura ravnoteža između njegove nezavisnosti i odgovornosti, ne dovodeći u pitanje jedinstvo VSTV-a i njegove nadležnosti, kao i uloga koju VSTV ima u uspostavljanju i jačanju vladavine prava u BiH, te da se dodatno unaprijedi postupak izbora nosilaca pravosudnih funkcija u BiH, uključujući pravo na žalbu i sudsku zaštitu. Izmjenama i dopunama Zakona o VSTV-u potrebno je dodatno regulisati i pitanja koje se odnose na druge podoblasti pravosuđa, kao što su pitanja koja su iznijeta u okviru stručnog pregleda (misije) Evropske unije (Peer review) u VSTV-u, za koje je dat veći broj preporuka koja se odnose na: a) prevenciju i suzbijanje sukoba interesa nosilaca pravosudne funkcije u BiH i njihovu disciplinsku odgovornost, b) rad Ureda disciplinskog tužioca, uključujući ovlaštenja, c) ulogu disciplinskog tužioca, itd., a što je ranije još istaknuto u Mišljenju Venecijanske komisije⁴.

Ministar pravde BiH je 06. 11. 2019. godine donio izmjene rješenja Radne grupe za izradu predmetnog propisa kojim je postojeća radna grupa proširena na predstavnike Suda BiH i Tužilaštva BiH, entitetskih vrhovnih sudova, Federalnog i Republičkog tužilaštva, te relevantnih institucija iz Brčko distrikta BiH. Radna grupa se sastajala, ali nije postizala dogovor o rješenju smatrajući potrebnim postizanje političkog dogovora o principima izrade propisa, a što je ranije zaključeno iz preporuka Strukturisanog dijaloga.

U prvoj polovini 2020. godine sastanci Radne grupe za pripremu nacrtu Zakona o VSTV BiH održani su 23. 01. 2020. godine i 19. 02. 2020. godine, s tim da je prvi naredni sastanak bio zakazan za 18. 03. 2020. godine, ali je zbog proglašenja vanrednog stanja uslijed pandemije virusa bio otkazan.

MP BiH je pristupilo izradi izmjena i dopuna Zakona o VSTV-u kojima bi se ciljano unaprijedila pojedina poglavlja u zakonu za koja je ocijenjeno da trebaju biti doručena u što skorijem roku.

Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o VSTV-u koji je pripremila Ministarstvo pravde BiH je prošao proces javnih konsultacija u periodu od 03. 09. do 18. 09. 2020. godine. Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona dostavljen na mišljenja u skladu sa Poslovníkom o radu VM BiH. Dostavljanje na usvajanje se očekuje u 2021. godini.

1.1.2 Reforma žalbenog sistema Suda BiH, u skladu s Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (član 2. Protokola) i mišljenjem Venecijanske komisije

MP BiH je ranije pripremila nacrt Zakona o sudovima BiH, kojim se osniva samostalan žalbeni sud BiH, odvojen od prvostepenog Suda BiH i preciznije definiše krivična nadležnost Suda BiH. Nacrtom ovog zakona nastoji se osigurati podudarnost odredaba s odgovarajućim odredbama Zakona o VSTV-u, posebno onima kojima se utvrđuju nadležnosti VSTV-a za izbor, imenovanje, razrješenje i ocjenu rada nosilaca pravosudnih funkcija u BiH. U julu 2017. godine održana je TAIEX radionica u vezi određivanja krivične nadležnosti Suda BiH, a nakon toga i ministarski sastanak u okviru Strukturisanog dijaloga o pravosuđu i drugim pitanjima vladavine prava između EU i BiH.

Pristup koji su predložili stručnjaci iz zemalja članice EU prihvatili su svi učesnici kao osnovu za nastavak diskusije, dok preciziranje pojedinih odredbi će biti predmetom daljnjeg rada na reformi.

³ Za više informacija o ranijem provođenju ovog strateškog programa upućujemo na ranije Izvještaje o provođenju SRSP u BiH. Isti su objavljeni na internet stranici MP BiH - www.mpr.gov.ba.

⁴ Mišljenje Venecijanske komisije o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa od 16. 07. 2012. godine.

Posebno se ističe namjera postizanja dogovora o krivičnoj nadležnosti na osnovu člana 83. Ugovora o funkcionisanju EU, a koji, između ostalog, uključuje teška krivična djela kao što su terorizam, organizovani kriminal i korupcija.

Ministar pravde BiH rješenjem je uspostavio Radnu grupa za pripremu Nacrta zakona o sudovima Bosne i Hercegovine, ali je sastanak koji je bio planiran tokom oktobra 2020. godine zbog nemogućnosti prisustva većeg broja članova otkazan. U međuvremenu predsjedavajući radne grupe je dostavio članovima prijedlog “Opštih odredbi” na komentare i sugestije kao polazište za dalji način rada.

1.1.3 Donošenje Zakona o Ustavnom sudu BiH

SRSP u BiH 2014.-2018. godine je predviđala da se do kraja perioda važenja strateškog okvira realizuju aktivnosti ovog strateškog programa, a koje su se zbog političkog rizika trebale riješiti unutar Strukturisanog dijaloga, a koji se nije ponovno sastao zbog čega nije došlo do realizacije programa i pripadajućih aktivnosti. Revidirani AP SRSP u BiH za period 2019. i 2020. godine je uključio i produžetak rada na predmetnom programu i pratećim aktivnostima sa rokom 2020. godine. Prilikom razmatranja i usvajanja revidiranog AP SRSP u BiH PK BD BiH je stavila rezervu na predmetni program i njegovo provođenje, iako je prethodno tome dala podršku na MK. Pristup rješavanju ovog pitanja na državnom nivou, također, nije ujednačen zbog čega je VM BiH razmatrajući svoj Srednjoročni program rada (SPR) za period 2020.-2022. godine, na 178. sjednici, održanoj 12. 11. 2019. godine isti izuzelo iz dijela normativno-pravnih aktivnosti. Izrada Zakona o Ustavnom sudu BiH bila je predviđena Programom rada MP BiH za 2019. i 2020. godinu. Tokom 2019. i 2020. godine nisu pokrenute dalje aktivnosti na realizaciji ovog programa zbog političkih rizika.

1.1.4 Donošenje izmjena i dopuna Zakona o Tužilaštvu BiH

Izmjene i dopune Zakona o VSTV-u, kao i Zakona o sudovima BiH utječu na ishod odredbi Zakona o Tužilaštvu BiH.

Ovaj program i pripadajuće aktivnosti su bile uvrštene u Program rada Ministarstva pravde BiH za 2019. godinu, i po neispunjavanju uvršten je i u 2020. godinu. Iz razloga međusobne povezanosti, te ozbiljnih zastoja na pripremi prethodna dva propisa strateški program nije pokrenut.

1.1.5 Donošenje izmjena i dopuna Zakona o krivičnom postupku BiH

Osnovna namjera izmjena i dopuna Zakona o krivičnom postupku BiH je bila usaglašavanje propisa na svim nivoima vlasti i precizno regulisanje pitanja obnove krivičnog postupka po odlukama Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda BiH. S druge strane nužno je promatrati povezanost propisa sa sistemskim zakonima o sudovima BiH i Tužilaštvu BiH.

Podsjećanja radi, napominjemo da je MP BiH u 2017. godini imenovalo radnu grupu i pristupilo izradi nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku BiH, a u cilju provođenja odluke Ustavnog suda BiH, broj U-5/16, vezano za posebne istražne radnje.

PS BiH je razmotrila i usvojila spomenuti zakon 2018. godine.⁵ Shodno domaćim i međunarodnim obvezama, prvenstveno EU integracijama, nastavljeno je praćenje i ocjena napretka po predmetnom pitanju.

Kao rezultat praćenja provođenja propisa i inicijativa iz međunarodnog i domaćeg okruženja, 19. 09. 2019. godine formirana je nova radna grupa za analizu i izradu krivičnog zakonodavstva u BiH na inicijativu ministra pravde BiH. Na više održanih sastanaka, razmatrane su ranije prikupljene inicijative za izmjenama i dopunama, te je izvršena ocjena opravdanosti istih.

⁵ „Službeni glasnik BiH“, broj 65/18.

Do sada je održano pet sastanaka radne grupe, a 04. i 05. 03. posljednji u prvom polugodištu 2020. godine. Kao posljedica vanrednog stanja izazvanog pandemijom virusa od polovice trećeg mjeseca proces je u zastoju zbog otežanih uslova za održavanje sastanaka radne grupe.

Plan je da po izradi izmjena i dopuna ZKP-a ista radna grupa nastavi s izradom izmjena ili dopuna KZ BiH.

U FBiH utvrđene i usaglašene izmjene i dopune Zakona o krivičnom postupku upućene su u proceduru usvajanja. Vlada FBiH je na 168. sjednici od 25. 07. 2019. godine utvrdila prijedlog izmjena i dopuna zakona i uputila ga u parlamentarnu proceduru.

U RS prijedlog izmjena i dopuna Zakona o krivičnom postupku prošao je proceduru usvajanja i objavljen je 2017. godine u službenom glasniku.⁶ Po međunarodnim inicijativama za organizirani kriminal i terorizam u RS su izrađene dodatne izmjene i dopune zakona u 2018. godini koje su usvojene i objavljene u službenom glasniku.⁷ Na temelju zaključka Narodne skupštine⁸ urađena je nova analiza provođenja propisa i prednacrt zakona krajem 2019. godine, a koji je tokom 2020. godine upućen u proceduru usvajanja. Vlada RS je na 59. sjednici održanoj 21. 02. 2020. godine utvrdila Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku RS, koji je upućen u dalju proceduru. NS RS je na 10. redovnoj sjednici održanoj, 02. 07. 2020. godine, donijela zaključak da se Nacrt zakona uputi u javnu raspravu.

U Brčko distriktu propis je izrađen i usvojen početkom 2019. godine⁹, dok je tokom 2020. godine¹⁰ izrađen i usvojen dopunjeni zakon.

1.1.6 Usklađivanje Zakona o platama i naknadama nosilaca pravosudnih funkcija

Tokom 2019. godine pripreman je Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o platama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou BiH. VSTV je izvršio procjenu potrebnih sredstava za implementaciju predloženih izmjena i dopuna zakona, a dato mišljenje je dostavljeno MP BiH. VM BiH je na 3. sjednici, održanoj 30. 01. 2020. godine utvrdilo Prijedlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o platama i drugim naknadama u sudskim i tužilačkim institucijama na nivou BiH, a koji je 25. 02. 2020. godine, uz prijedlog da se razmatra po osnovnom zakonodavnom postupku, dostavljen PS BiH.¹¹ PS BiH na 12. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 15. 09. 2020. godine i na 13. sjednici Doma naroda, održanoj 24. 11. 2020. godine, usvojila je spomenuti zakon.¹²

U FBiH posljednje izmjene ovog propisa su donesene 2013. godine.¹³ Prateći provođenje strateškog programa, a na prijedlog članova iz FBiH, ocijenjeno je kako zbog propisanog, a nedonesenog, podzakonskog akta na nivou FBiH i kantonalnim nivoima, nosioci pravosudnih funkcija različito primjenjuju institut nadoknade za prekovremeni rad, rad u neradne dane, noćni rad i rad u dane državnih praznika, prije svega tužioci. Pitanje je trebala razmotriti MK i donijeti preporuke Vladi FBiH da što prije razmotri i hitno riješi pitanje člana 6c. - Nadoknade za prekovremeni rad, rad u neradne dane, noćni rad i rad u dane državnih praznika iz Zakona o platama i drugim naknadama sudija i tužilaca u FBiH¹⁴, a do čega u 2020. godini nije došlo.

⁶ „Službeni glasnik RS“, broj 91/17.

⁷ „Službeni glasnik RS“, broj 66/18.

⁸ Zaključak NS RS u vezi Zakona o izmjenama Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske od 04. 07. 2018. godine, „Službeni glasnik RS“, broj 66/18.

⁹ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 03/19.

¹⁰ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 16/20.

¹¹ U vezi predmetnog programa zaključuje se da su provedene aktivnosti i ocjenjuje se kako je ovaj strateški program ispunjen. Međutim, s obzirom na to da je tek krajem godine zakon na nivou BiH upućen na usvajanje treba uzeti u obzir mogućnost dorade i stoga je potrebno vršiti praćenje usvajanja propisa u VM BiH i Parlamentarnoj skupštini BiH.

¹² „Službeni glasnik BiH“, broj 77/20.

¹³ „Službene novine FBiH“, broj 55/13.

¹⁴ „Službene novine FBiH“, br. 72/05, 22/09 i 55/13.

Plate sudija i tužilaca u RS-u regulisane su Zakonom o platama i naknadama sudija i tužilaca u RS-u.¹⁵ Vlada RS-a je na 19. sjednici, održanoj 10. 05. 2019. godine utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o platama zaposlenih u institucijama pravosuđa RS, po hitnom postupku. NS RS-a je 13. 06. 2019. godine usvojila ovaj zakon po hitnom postupku na 5. redovnoj sjednici.

Usvajanjem zakona izjednačio se status i utvrdio ravnopravan položaj policijskih službenika u Ministarstvu unutrašnjih poslova i ovlaštenih službenih lica u institucijama pravosuđa RS-a¹⁶. Djelujući u skladu sa zahtjevima za povećanjem plata NS RS je na 8. sjednici od 27. 11. 2019. godine usvojila zakon po hitnom postupku koji je objavljen u službenom glasniku.¹⁷

U Brčko distriktu BiH plate sudija i tužilaca regulisane su Zakonom o platama i drugim naknadama sudija i tužilaca u BD BiH.¹⁸ PK BD BiH je u izradila i odobrila nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o platama i drugim naknadama sudija i tužilaca u BD BiH, te uputila u proceduru usvajanja. Skupština BD BiH je u nastavku 54. sjednice, održane 30. 10. 2019. godine, usvojila ovaj prijedlog zakona.¹⁹ U isto vrijeme PK BD BiH je utvrdila Prijedlog zakona o platama i naknadama zaposlenih u pravosuđu BD BiH (administracija) i njegove dvije dopune koje je Skupština usvojila i objavila u službenom glasniku.²⁰ Tokom prve polovine 2020. godine Zakona o platama i drugim naknadama sudija i tužilaca je još jednom dopunjen i usvojen na Skupštini i objavljen je u službenom glasniku od 01. 07. 2020. godine.²¹, a kasnije i o zaposlenim²². PK BD BiH je uredila pitanje rada noć, praznicima i vikendom Pravilnikom o pravu na dodatak na platu za noćni rad, rad subotom i nedjeljom i rad tokom praznika u PK BD BiH²³, za koje su kasnije urađene ispravke²⁴. Tokom 2020. godine je donesen i Zakon o izmjenama i dopuni zakona o platama i drugim naknadama Pravobranioca i Zamjenika pravobranioca u Pravobranilaštvu BD BiH²⁵.

Ministarstvo pravde i uprave (MPU) Kantona Sarajevo je u 2017. godini pripremiло prednacrt Zakona o platama i naknadama u organima vlasti Kantona Sarajevo, kojim se regulišu plate i nadoknade državnim službenicima i namještenicima zaposlenim u Općinskom i Kantonalnom sudu u Sarajevu. U skladu sa Programom rada MPU Kantona Sarajevo za 2019. godinu u proceduru je stavljen Prijedloga ovog zakona koji je i usvojen²⁶.

Tokom prvih šest mjeseci 2018. godine analizirane su plate administrativnog osoblja u pravosudnim institucijama Zeničko-dobojskog kantona (ZDK) i donesen je Zakon o platama i naknadama u organima vlasti ZDK,²⁷ kao i provedbeni akti koji su proizašli iz ovog zakona, a isti se primjenjuju i na administrativno osoblje zaposleno u pravosudnim institucijama ZDK.

Ministarstvo pravosuđa HNK tokom druge polovine 2020. godine je vršilo harmonizaciju pravilnika i odluka kojima se propisuju određene naknade nosilaca pravosudnih funkcija, a koje nisu obuhvaćene zakonom.

¹⁵Zakonom o platama i naknadama sudija i tužilaca u RS-u („Službeni glasnik RS“, br. 66/14, 60/15 i 66/18) je propisano da se plate neće povećavati sve dok prosječna mjesečna neto plata u RS-u izračunata za kalendarsku godinu ne dostigne ili ne bude veća od 1.000,00 KM.

¹⁶ „Službeni glasnik RS“, broj 54/19.

¹⁷ „Službeni glasnik RS“, broj 105/19.

¹⁸ „Službeni glasnik BD BiH“, br. 1/06 i 21/14.

¹⁹ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 27/19.

²⁰ „Službeni glasnik BD BiH“, br. 8/19, 10/19 i 13/19.

²¹ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 26/20.

²² „Službeni glasnik BD BiH“, broj 39/20.

²³ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 21/20.

²⁴ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 23/20.

²⁵ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 40/20.

²⁶ „Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 5/19.

²⁷ „Službene novine ZDK“, broj 1/18.

1.1.7 Unapređenje sistema finansiranja pravosudnih institucija u BiH

Zakonom o VSTV-u je propisana nadležnost VSTV-a za donošenje smjernica za pripremanje budžeta pravosudnih institucija u BiH, a što je učinjeno i u 2020. godini.

Prema ranijim podacima VSTV-a, već duži niz godina, utvrđena je tendencija rasta budžetskih izdvajanja za finansiranje pravosudnih institucija u BiH, što ukazuje na dalje izazove u pogledu provođenja predmetnog programa.

Obuke iz oblasti pripreme budžeta su dijelom programa obuke rukovodilaca pravosudnih institucija koje provode CEST-ovi, te su kontinuiranog karaktera. Većina rukovodilaca pravosudnih institucija je prisustvovala barem jednoj obuci iz ove oblasti.

U RS-u, Ministarstvo finansija provodi obuke za rukovodioce i šefove računovodstva pravosudnih institucija u pogledu budžeta i korištenja programa za unapređenja budžeta.

I u Brčko distriktu BiH obuka iz oblasti programskog budžeta se provodi, kako za rukovodioce, tako i za službenike pravosudnih institucija.

VSTV u procesu pripreme budžeta provodi aktivnosti uključivanja predstavnika izvršnih i zakonodavnih vlasti u BiH.

Na nivou BiH budžet za 2019. godinu donesen je krajem te godine²⁸, dok proces usvajanja budžeta za 2020. godinu je proveden početkom druge polovine 2020. godine²⁹.

FBiH tokom 2020. godine, zbog vanrednog stanja, sredinom četvrtog mjeseca donosi rebalans budžeta.

Kanton Sarajevo budžet za 2020. godinu donosi sredinom trećeg mjeseca, a početkom petog mjeseca i rebalans. ZDK u redovnoj proceduri krajem 2019. godine donosi budžet za 2020. godinu, a njegov rebalans početkom četvrtog mjeseca. SBK budžet za 2020. godinu donosi u redovnoj proceduri krajem 2019. godine, dok zbog vanrednog stanja početkom šestog mjeseca donosi rebalans budžeta.

RS je u redovnoj proceduri krajem 2019. godine usvojila budžet za 2020. godinu. Zbog vanrednog stanja krajem petog mjeseca izvršen je rebalans budžeta za 2020. godinu.

Vlada Brčko distrikta budžet za 2020. godinu je usvojila krajem trećeg mjeseca, a zbog vanrednog stanja se u drugoj polovici šestog mjeseca usvaja i rebalans.

U izvještajnom periodu VSTV je kontinuirano pratio proces izrade budžeta, od pripreme ključnih parametara i smjernica za pojedinačne sudove i tužilaštva i analize pripremljenih prijedloga od strane sudova i tužilaštava.

Tokom pripreme budžeta na nekim nivoima su vršene intenzivne konsultacije, dok u pojedinim slučajevima nije bilo mogućnosti za intervencije pravosudnih institucija. Procesi izrade i usvajanja budžeta u različitim terminima, izvan propisane dinamike donošenja budžeta, otežavaju i proces redovnog finansiranja pravosuđa. Shodno navedenom postoji potreba za intenzivnijim dijalogom između pravosudnih institucija i izvršnih vlasti, kako bi se unaprijedili budžetski prijedlozi, a time i finansiranje pravosudnih institucija.

U RS-u, zakonima o sudovima i javnim tužilaštvima, propisuje da se sredstva za rad sudova i javnih tužilaštava osiguravaju u budžetu RS-a, a na prijedlog MP RS, koji se dostavlja VSTV-u na davanje sugestija.

²⁸ „Službeni glasnik BiH“, broj 89/19.

²⁹ „Službeni glasnik BiH“, broj 46/20.

Saradnja između PK BD BiH, koja je nadležna za pripremanje i predlaganje budžeta svih pravosudnih institucija, te zakonodavnih i izvršnih organa Brčko distrikta BiH je na zadovoljavajućem nivou.

Kantonalni nivoi vlasti sa VSTV-om ostvaruju saradnju u pogledu izrade budžeta pravosudnih institucija kantona, u skladu sa propisima finansiranja institucija relevantnog nivoa.³⁰

U skladu sa dinamikom pripreme budžeta krajem 2019. godine pripremljen je i budžet za 2020. godinu, pri čemu je VSTV pozvao nadležna ministarstva pravde i finansija na proces konsultacija u pogledu procesa usvajanja budžeta. Jedan od rezultata 2019. godine je i preuzimanje finansiranja plata i nadoknada tužilaca i sudija iz domaćih budžeta, a koji su se do sada finansirali iz IPA sredstava pomoći procesuiranju predmeta ratnih zločina. VSTV je kontinuirano pratio proces izrade budžeta, od pripreme ključnih parametara i smjernica za pojedinačne sudove i tužilaštva i analize pripremljenih prijedloga od strane sudova i tužilaštava.

1.1.8 Održavanje panela iz građanske, krivične i upravne oblasti

Tokom 2020. godine, usprkos pandemiji virusa Covid 19, održana su dva sastanak panela za ujednačavanje sudske prakse iz krivične oblasti u 2020. godini. Prvi sastanak je održan 1. 10. 2020. godine na temu „Primjene instituta komandne odgovornosti u svjetlu Krivičnog zakona SFRJ i Krivičnog zakona BiH“.

Drugi panel iz iste oblasti je održan 23. 11. 2020. godine na temu „Zamjena kazne zatvora novčanom kaznom“. Predstavnici najviših sudova u BiH, sudije Apelacionog odjeljenja Suda BiH, sudije iz krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH, Vrhovnog suda RS-a i Apelacionog suda Brčko distrikta BiH su uzeli aktivno učešće u radu Panela. S obzirom na to da trenutni pravni okvir ne ostavlja prostor za ujednačavanje sudske prakse na nivou navedena četiri suda, te da je institut za ujednačavanje sudske prakse u međuvremenu napušten u RS-u, sastanak panela je korišten isključivo kao platforma za razmjenu informacija i mišljenja sudova – članova panela.³¹

Tokom 2020. godine objavljen je zbornik radova konferencije najviših sudova u BiH sa panela održanog na Jahorini 14. i 15. 11. 2019. godine na temu „Pravo na suđenje u razumnom roku.“³²

U RS-u Vrhovni sud, kao dio programa CEST-a RS, redovno održava sjednice odjeljenja sudske prakse i učestvuje na sastancima panela s ostalim sudovima, kao najvišim instancama za ujednačavanje sudske prakse, čime se osigurava veća pravna sigurnost građana. Navedena aktivnost se kontinuirano provodi pri Vrhovnom sudu RS.

³⁰ Npr. U postupku izrade budžeta pravosudnih institucija u Posavskom Kantonu postoji saradnja svih institucija koje učestvuju u tom procesu, a prvenstveno Ministarstva finansija.

³¹ Informacija preuzeta sa internet stranice www.vstv.pravosudje.ba, obavijest „Panel za ujednačavanje sudske prakse iz krivične oblasti“, od 23. 11. 2020. godine.

³² Zbornik radova se može preuzeti sa stranice Ustavnog suda BiH (http://www.ustavisud.ba/admin/public/down/Pravosudni_forum_2019_Zbornik_radova.pdf)

1.2. Efikasnost i efektivnost pravosudnih institucija u BiH

Strateški programi o efikasnosti i efektivnosti pravosudnih institucija u BiH odnose se na provođenje odgovarajućih mjera u cilju:

- 1) smanjenja zaostalih predmeta u izvršnom postupku,
- 2) povećanja efikasnosti istraga u krivičnom postupku u BiH,
- 3) unapređenja sistema alternativnog rješavanja sporova u BiH,
- 4) rasterećenja pravosudnih institucija u BiH izmještanjem pojedinih postupaka i prenosa ovlaštenja,
- 5) praćenja primjene zakona o sudovima, tužilaštvima i svih procesnih zakona,
- 6) osiguranja organizacionih, infrastrukturnih i materijalno-tehničkih pretpostavki za rad pravosudnih institucija u BiH,
- 7) unapređenja vještina rukovođenja pravosudnim institucijama u BiH,
- 8) unapređenja sistema za praćenje efikasnosti i kvalitete rada sudija, tužilaca i stručnih saradnika i
- 9) unapređenje i usklađivanje statusa zaposlenog osoblja u pravosudnim institucijama u BiH.

1.2.1 Provesti odgovarajuće mjere sa ciljem smanjenja zaostalih predmeta u izvršnom postupku³³

Prvostepeni sudovi su u januaru 2020. godine izradili godišnje planove, a drugostepeni i vrhovni sudovi su izradili kvartalne planove, shodno odredbama Uputstva za izradu planova rješavanja predmeta u sudovima. Podsjećamo da je krajem 2019. godine došlo do izmjena Uputstva za sačinjavanje planova za rješavanje predmeta, koje je dostavljeno sudovima.

Ističe se da bez obzira na epidemiološku situaciju uzrokovanu virusom Covid 19 nije bilo odstupanja u načinu izrade spomenutih planova.

Sudovi redovno podnose izvještaje o realizaciji planova VSTV-u. Realizacija se objavljuje svaka tri mjeseca na web stranici VSTV-a.

Tokom prvog kvartala 2020. godine sudovi u BiH su riješili preko 53.000 najstarijih predmeta. U uspoređenju sa istim periodom 2019. godine smanjen je broj riješenih predmeta iz planova, pri čemu se treba uzeti u obzir i činjenica da su tokom druge polovine mjeseca marta sudovi radili u posebnoj režimu prouzrokovanom pandemijom virusa.

Za 2020. godinu, planom je predviđeno da se riješi 162.716 najstarijih predmeta, od čega je u prvom kvartalu riješeno 33% odnosno ukupno 53.616 najstarijih predmeta.

Međutim, uprkos pandemiji virusa, u prvih devet mjeseci, za tri kvartala 2020. godine, sudovi u Bosni i Hercegovini riješili su 113.260 najstarijih sudskih predmeta.³⁴

³³ Prosječno trajanje sudskih postupaka u 2018. godini iznosilo je 444 dana, a stopa rješavanja predmeta je bila 105%. Prosječna dužina trajanja neriješenih pamičnih predmeta pred prvostepenim sudovima je 464 dana, ali je smanjena u odnosu na 2017. godinu kad je iznosila 494 dana i 2016. godinu kad je iznosila 502 dana.

Tokom 2019. godine sudovi su planovima rješavanja predmeta obuhvatili 174.389 predmeta, od čega je do 31. 12. 2019. godine riješeno 157.145 predmeta, uz ostvarenje procenta realizacije plana u iznosu od 90 posto.

U tužilaštvima tokom 2019. godine je došlo do povećanja broja neriješenih KT predmeta. Na 31. 12. 2019. godine je zabilježeno 13.546 neriješenih KT predmeta, što je za 3% više u odnosu na broj neriješenih predmeta 31. 12. 2018. godine, kada je taj broj iznosio 13.191.

U toku 2019. godine u tužilaštvima u BiH riješeno je 2.289 starih predmeta. Ukupan broj neriješenih starih predmeta u tužilaštvima u BiH na 31. 12. 2019. godine je 4.858 predmeta.

Tužilaštva su, takođe, podigla 11.485 optužnica, od čega 225 optužnica za krivična djela korupcije, što je za 3% više u odnosu na broj podignutih optužnica za krivična djela korupcije u toku 2018. godine kada je podignuto 218 optužnica.

³⁴ Najučinkovitiji su bili sudovi viših instanci čiji je procenat ostvarenosti zacrtanih rezultata iznosio 86%, dok su prvostepeni sudovi - općinski, osnovni i okružni privredni, u prosjeku riješili 62% predviđenih predmeta. Posmatrano po entitetima, sudovi u Federaciji BiH riješili su 76.415 predmeta, u Republici Srpskoj 33.953 predmeta, a u Brčko distriktu BiH 1.626. Sud BiH riješio je ukupno 1.266 predmeta.

Broj riješenih predmeta manji je za 11% u odnosu na isti period prošle godine. Na ostvarivanje očekivanih rezultata uticalo je proglašeno stanje nesreće/vanredne situacije. U tom periodu, sudovi su radili u posebnom režimu rada u skladu s odlukama VSTV i odlukama nadležnih kriznih štabova.³⁵

Stalna komisija za efikasnost i kvalitet sudova VSTV redovno vrši praćenje procesa rješavanja predmeta u okviru planova rješavanja predmeta. Svi sudovi u BiH imaju obavezu da sačine plan rješavanja predmeta u skladu sa odredbama Uputstva za izradu planova za rješavanje predmeta.

U proteklih nekoliko godina VSTV je preduzeo različite mjere za unapređenje efikasnosti sudova kako bi smanjilo trajanje sudskih postupaka. Usprkos svim naporima, dužina stečajnog postupka je i dalje veliki problem, posebno kada se ima u vidu ekonomski značaj ovih predmeta za cijelu BiH. Prema podacima iz CMS-a 30. 11. 2019. godine u sudovima ima 905 neriješenih predmeta stečaja, a njihovo prosječno trajanje iznosi 961 dan. Imajući u vidu važnost smanjenja neriješenih predmeta i trajanja sudskih postupaka, VSTV je putem projekta „Izgradnja efikasnog pravosuđa u službi građana“ angažovao pet stručnjaka ekonomske struke sa relevantnim znanjem iz oblasti finansija i računovodstva koji će pružiti podršku izgradnji kapaciteta sudova za rad na predmetima stečaja i likvidacije. S tim u vezi, predstavnici projekta su 13. 11. 2020. godine u Tesliću održali radni sastanak sa spomenutim stručnjacima na kojem su razgovarali o načinima rada i pružanja podrške sudovima.

Planom rješavanja predmeta Općinskog suda u Zenici za 2020. godinu, obuhvaćeno je ukupno 6.553 predmeta. Od toga riješeno je ukupno 5.101 predmet. Sud je ostvario procenat realizacije plana od 77,84 %, zaključno sa 09. 11. 2020. godine, zahvaljujući kontinuiranom praćenju realizacije plana na sjednicama sudskog odjeljenja, te analiziranjem provođenja plana za rješavanje starih predmeta. U Kantonalnom sudu u Zenici redovno se sačinjavaju planovi i realiziraju sa 100%. Plan rješavanja starih K predmeta za 2020. godinu, Plan rješavanja starih U predmeta za 2020. godinu i Plan rješavanja starih predmeta za I kvartal 2020. godine doneseni su 10. 01. 2020. godine. Do sačinjavanja izvještaja informacija je da su planovi realizovani 100%. Takođe, Kantonalni sud u Zenici je u obavezi da na početku svakog kvartala donese novi Plan rješavanja starih predmeta za taj kvartal. Realizacija Plana rješavanja predmeta se razmatra svaka tri mjeseca na stručnom kolegiju suda.

U Brčko distriktu BiH svake godine se donose planovi rješavanja predmeta u sudovima i Tužilaštvu Brčko distrikta BiH. Njihova realizacija se prati prema uputstvima VSTV-a, prema kojem se vrši izvještavanje. Rukovodilac institucije je nadležan za provođenje planova starih i drugih neriješenih predmeta, kao i njihovog praćenja. Na kraju izvještajnog perioda, rukovodilac pravosudne institucije dostavlja VSTV-u podatke u pogledu rješavanja starih i drugih predmeta. Sve statističke podatke u vezi sa gore navedenim posjeduje rukovodilac institucije i VSTV. U okviru Osnovnog i Apelacionog suda BD BiH su preduzete sve mjere i aktivnosti za uspostavljanje efikasnog izvršnog postupka u rješavanju komunalnih predmeta (npr. povećan broj sudskih izvršilaca, raspoređen veći broj sudija i stručnih saradnika na izvršnom referatu).

Svaki kantonalni sud je u skladu s uputstvima VSTV dužan donijeti plan o rješavanju zaostalih predmeta.

U skladu sa preporukama Pododbora za slobodu, pravdu i sigurnost, formirana je Radna grupa za unapređenje izvršnog postupka i reviziju zakona o izvršnom postupku.

³⁵ Informacija preuzeta sa www.vstv.pravosudje.ba, vijest „Riješeno više od 100.000 sudskih predmeta, od 14. 10. 2020. godine.

Članovi Radne grupe su nadležna entitetska ministarstva i MP BiH, kao i PK BD BiH, a podršku radu pruža VSTV. Radna grupa analizira dva modela izvršenja – sistem privatnih i sistem javnih izvršilaca, radi predlaganja mogućeg izmještanja izvršnih predmeta sa sudova u fazi provođenja izvršenja. Operativni cilj Radne grupe je da sačini prijedloge za izmjene i dopune postojećih zakona o izvršnom postupku u cilju poboljšanja i efikasnosti izvršnog postupka.

Radna grupa je tokom 2019. godine pripremila set izmjena i dopuna odredbi zakona o izvršnom postupku za koje se ustanovilo da utiču na dužinu trajanja postupka i koji trebaju da doprinesu efikasnijoj obradi izvršnih predmeta. Na osnovu prijedloga Radne grupe, pokrenuta je zakonodavna procedura izmjena i dopuna Zakona o izvršnom postupku FBiH, od strane FMP-a. Takođe, pripremljene su izmjene i dopune Zakona o izvršnom postupku BD BiH, u cilju pokretanja zakonodavne procedure.

NS RS je, na 23. sjednici 2018. godine, usvojila Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku RS, kojim se kao vjerodostojne isprave propisuju računi ili izvodi za telekomunikacione usluge i RTV takse, te odluke i knjigovodstveni izvod za članarine Advokatske komore RS-a.

U okviru Programa stručnog usavršavanja i početne obuke za 2020. godinu, CEST RS-a, uz podršku partnera IRZ fondacije iz Njemačke, organizovao je seminar na temu: „Pojedini pravni aspekti zaštite potrošača u vezi sa komunalnom uslugom isporuka toplotne energije“ koji je održan 16. 11. 2020. godine, online putem Cisco Webex platforme. Učesnici su imali priliku da se više upoznaju sa zaključenjem ugovora o isporuci toplotne energije, utvrđivanju njegovog postojanja, kao i o prestanku ugovora o isporuci toplotne energije. Seminaru je prisustvovalo devet učesnika iz pravosudnih institucija Republike Srpske.

Prema informacijama objavljenim na internet stranici VSTV BiH, blizu dva miliona komunalnih predmeta čeka na rješavanje u nekom od sudova u BiH.³⁶

Kako bi se omogućilo efikasnije procesuiranje predmeta ove vrste, VSTV, uz podršku Vlade Norveške, razvio je poseban informacioni sistem za elektronsko podnošenje i obradu predmeta male vrijednosti - SOKOP-Mal³⁷ koji se primjenjuje u prvostepenim sudovima u BiH. Sistem služi za automatsku obradu predmeta i pruža brojne prednosti u odnosu na manualni način rada u sudovima, a trenutno se ovaj oblik digitalizacije koristi u 35 od ukupno 59 prvostepenih sudova u BiH i 23 vanjska korisnika. U proteklom periodu projektni tim je uspješno izvršio implementaciju sistema u devet novih sudova.

Broj predmeta koji je trenutno evidentiran u SOKOP-Mal sistemu iznosi blizu 1,5 miliona predmeta, odnosno 75% od svih predmeta ove vrste se procesuiraju putem SOKOP-Mal sistema. FMP je u dva navrata upućivalo izmjene i dopune Zakona o izvršnom postupku, a koje su rezultat rada radne grupe sa VSTV-om. Iako upućene u proceduru usvajanja navedene izmjene i dopune nisu podržane u Parlamentu FBiH.

Vlada FBiH je na 152. sjednici, održanoj 24. 07. 2019. godine, donijela zaključak o povlačenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku FBiH, koji je utvrđen u 2018. godini i upućen u proceduru, tražeći doradu u skladu sa dogovorom Radne grupe na izradi i usaglašavanju propisa u BiH. Na 185. sjednici Vlade FBiH, održanoj 04. 07. 2019. godine, Vlada je utvrdila prijedlog Zakona i uputila ga u parlamentarnu proceduru po skraćenom postupku.

³⁶ Informacija preuzeta sa www.vstv.pravosudje.ba, vijest „Digitalizacijom do smanjenja broja neriješenih predmeta“, dana 27. 10. 2020. godine.

³⁷ „Primjena SOKOP-Mal sistema osigurava jedinstvenu elektronsku bazu svih komunalnih predmeta, njihovu efikasniju i ekonomičniju obradu, jedinstven način procesuiranja komunalnih predmeta u cijelom bh. pravosuđu, smanjenje prostora potrebnog za skladištenje predmeta, evidentiranje svih predmeta ove vrste u SOKOP bazu te kontrolu primjene sistema od strane VSTV BiH, a voditeljima postupka omogućava da rješavaju veći broj predmeta istovremeno.“, informacije preuzeta sa internet stranice VSTV BiH.

U prvoj polovini 2020. godine, zbog proglašenja stanja zaštite od zaraznih bolesti izazvane pandemijom virusa, Vlada FBiH je utvrdila Prijedlog zakona o rokovima i postupanju u sudskim postupcima za vrijeme trajanja nesreće na teritoriju FBiH.³⁸

Ovim zakonom je, uz pojedina izuzeća kada je riječ o hitnosti, propisano da rokovi za podnošenje tužbe u parničnom postupku, prijedloga za pokretanje vanparničnog ili postupka izvršenja isprava, kao i drugih podnesaka koji su vezani rokom, prestaju teći za vrijeme stanja nesreće. Propisano je i da rokovi zastarjelosti, propisani zakonima iz građanskopravne oblasti, ne teku za vrijeme stanja nesreće.

Takođe, jedan od ranijih problema je i primjena odredbi člana 104. Zakona o prekršajima Federacije BiH, kojima je regulisan postupak izvršenja novčane kazne prinudnim putem i neprovediv je, kao i problem primjene odredbi člana 33. i 40. Zakona o stečajnom postupku FBiH od dana objavljivanja presude Ustavnog suda FBiH, kojom je utvrđeno da navedeni članovi nisu u saglasnosti s Ustavom FBiH. FMP je pripremlilo nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima FBiH kojim se između ostalog uređuje pitanje prinudne naplate novčanih kazni, te se istim propisuje nadležnost Porezne uprave FBiH za obavljanje poslova prinudne naplate. S obzirom na to da nije dobivena saglasnost Federalnog ministarstva finansija u smislu osiguranja dodatnih finansijskih sredstava za provođenje ovog zakona, nacrt Zakona je sa tom informacijom dostavljen Vladi FBiH radi donošenja odluke o predloženom zakonskom rješenju.

Kanton Sarajevo izdvaja sve veća sredstva za izvršenje odluka Ustavnog suda BiH po apelacijama građana podnesenim radi dužine trajanja postupka pred sudovima u Kantonu Sarajevo, a što obavezuje Vladu Kantona Sarajevo na isplatu nadoknade na ime nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke suda u razumnom roku (postupci traju preko 10 godina, pa i sporovi iz radnog odnosa koji su hitnog karaktera).

Primjećuje se i trend rasta broja odluka Ustavnog suda BiH u pogledu izvršenja. U 2017. godini Vladi Kantona Sarajevo dostavljene su na izvršenje 42, a u 2018. godini 45³⁹ odluka Ustavnog suda BiH u značajnom finansijskom iznosu. Takođe, iz istog razloga, pokreću se postupci i pred ESLJP, čime se pored prouzrokovanja velikih finansijskih obaveza za Kanton Sarajevo, direktno nanosi šteta ugledu BiH. U 2017. godini obaveze Vlade Kantona Sarajevo iznosile su 27.383 KM, u četiri predmeta. Za primjer jednim dostavljenim predmetom od strane Evropskog suda predložena je prijateljska nagodba za isplatu 52 aplikanta u iznosu od po 1.800 eura na ime nadoknade nematerijalne štete i po 250 eura na ime troškova i izdataka. Za ovu namjenu u budžetu Kantona Sarajevo za 2018. godini bilo je predviđeno ukupno 200.000, u 2019. godini 293.000 KM, a u 2020. godini 257.890 KM.

Iako nije predviđeno strateškim okvirom u 2018. godini je upućen u proceduru usvajanja Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku RS, kao i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama RS koji je usvojila NS RS na svojoj 28. posebnoj sjednici, održanoj 04. 07. 2018. godine, a koje su i objavljene u službenom glasilu.⁴⁰

Tokom 2020. godine došlo je do novih izmjena sudskih taksi i to u članu 8. o Taksenoj tarifi kojom se oslobađaju plaćanja takse zahtjevi stranke za izdavanje uvjerenja, izdato uvjerenje, jedinstvenog pristupnog koda za vršenje uvida u sudski predmet i izdatog koda⁴¹.

U Brčko distriktu BiH trenutno ne postoji potreba za povećanjem broja redovnih i dodatnih sudija.

³⁸ „Službene novine FBiH“, broj 28/20.

³⁹ Izvor: Baza podataka na portalu Ustavnog suda BiH, (<http://www.ccbh.ba/odluke/>).

⁴⁰ „Službeni glasnik RS“, broj 66/18.

⁴¹ „Službeni glasnik RS“, broj 67/20.

U 2018. godini u Posavskom kantonu nije postojala potreba za povećanje broja redovnih i dodatnih sudija po pitanju postupanja po smanjenom broju predmeta, a u odnosu na stanje iz prethodne godine, dok u 2019. i 2020. godini nisu dostupni podaci.

U dijelu koji se odnosi na praćenje provođenja aktivnosti prema Akcionom planu za izvršenje odluka Ustavnog suda i ubrzanje sudskih postupaka, potrebno je naglasiti da je formirana Radna grupa u vezi rješavanja zaostalih predmeta. Sastanak RG je održan 26. 11. 2019. godine. RG je radila na tekstu Nacrta Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, koji je uvršten u Program rada MP BiH za 2020. godinu.

Zakon o suđenju u razumnom roku na nivou BiH je planiran u 2021. godini Srednjoročnim planom rada MP BiH. Tokom 2020. godine pripremljen je nacrt zakona, obavljene su konsultacije i dostavljen je u proceduru pribavljanja mišljenja u skladu sa Poslovníkom o radu VM BiH od 20. 10. 2020. godine. Vijeće ministara je na 13. vanrednoj sjednici od 16. 04. 2020. godine zbog proglašenja stanja zaštite od zaraznih bolesti je utvrdilo Prijedlog zakona o privremenim mjerama u radu pravosudnih i drugih organa Bosne i Hercegovine za vrijeme stanja prirodne ili druge nesreće i uputila ga u parlamentarnu proceduru usvajanja po hitnom postupku. Zakon je u Parlamentu BiH razmatran na 11. sjednici Predstavničkog doma od 23. 07. 2020. godine gdje je usvojen u prvom čitanju, te na 11. sjednici Doma naroda od 01. 09. 2020. godine gdje razmatran i zaključeno je da se razmatra u redovnoj proceduri.

Vlada FBiH je na svojoj 207. sjednici od 23. 01. 2020. godine utvrdila prijedlog Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku i uputila ga u parlamentarnu proceduru po hitnom postupku gdje se još nalazi. Takođe zbog pojave pandemije i proglašenja stanja zaštite od zaraznih bolesti uzrokovane virusom CoVID-19 vlada FBiH je na 219. sjednici od 16. 04. 2020. godine utvrdila prijedlog i uputila po hitnoj proceduri Parlamentu FBiH na usvajanje gdje je i donijet.⁴²

RS je, takođe, tokom 2019. godine pripremila nacrt Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku i uputila ga u proceduru usvajanja. Tokom prve polovice 2020. godine predmetni propis je razmatrala NS RS i provela proceduru stručne rasprave. NS RS je na 12. redovnoj sjednici usvojila Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku⁴³. Takođe, zbog pojave pandemije i proglašenja stanja zaštite od zaraznih bolesti uzrokovane virusom vlast RS je na 12. posebnoj sjednici Narodne skupštine od 20. 05. 2020. godine donijela Uredba sa zakonskom snagom o rokovima i postupanju u sudskim postupcima za vrijeme vanrednog stanja za teritoriju Republike Srpske kojom prestaju teći rokovi za podnošenje tužbe u parničnom postupku, prijedloga za pokretanje vanparničnog postupka ili postupka izvršenja isprava ili drugih podnesaka koji su vezani rokom.⁴⁴

PK BD BiH je tokom prve polovine 2020. godine izradila nacrt Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku.

1.2.2 Povećanje efikasnosti istraga u krivičnom postupku u BiH

U okviru aktivnosti projekta „Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa“⁴⁵ pratila se primjena Uputstva o saradnji tužilaca i ovlaštenih službenih lica (OSL) u provođenju radnji dokazivanja tokom istrage. Projekat je u okviru ovih aktivnosti inicirao uspostavljanje zajedničkih timova tužilaštava i nadležnih policijskih agencija, koji su već formirani na području Banja Luke, Doboja, Zenice i Sarajeva.

⁴² „Službene novine FBiH“, broj 28/20.

⁴³ „Službeni glasnik RS“, broj 99/20.

⁴⁴ „Službeni glasnik RS“, broj 35/20.

⁴⁵ Naziv projekta: „Podrška pravosuđu u BiH - Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa“, usvojen na sjednici VSTV-a, održanoj 24. i 25. 09. 2014. godine u trajanju od 12./2014. godine do 11./2018. godine. Izvor: <http://www.pravosudje.ba/projekti>. Projekt je nastavio rad u drugoj fazi kojeg podržava vlada Švicarske i Norveške. Izvor: <https://www.swissinbih.ba/ba/project/7/podrska-pravosudu-bosne-i-hercegovine-jacanje-uloge-tuzilaca-u-sistemu-krivicnog-pravosuda>.

Strateški forum rukovodilaca tužilaštava i policijskih organa preuzeo je praćenje primjene Uputstva o saradnji OSL i tužilaca, te u svom mandatu daje ocjenu primjene i u skladu sa tim predlaže važenje Uputstva ili njegove izmjene.

U okviru Projekta jačanja tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa 13. 03. 2020. godine u Tužilaštvu BiH je potpisan sporazum o uspostavi koordinacionog tijela glavnih tužilaca BiH, entiteta i Brčko distrikta radi razmatranja sukoba nadležnosti. 18. sastanak rukovodilaca tužilaštava i policijskih tijela na strateškom nivou održan je putem video konferencije 18. 05. 2020. godine. VSTV je u saradnji sa CEST FBiH 28. 05. 2020. godine organizovao zajedničku edukaciju sudija, tužilaca i ovlaštenih službenih lica na temu „Zakonitost dokaza“ putem Cisco Webex komunikacijske platforme.

VSTV BiH je kroz IPA 2017 “Projekat izgradnje efikasnog pravosuđa u službi građana” održao dvodnevni radni sastanak ekonomskih stručnjaka, zaposlenih u deset BiH tužilaštava. Svrha radnog sastanka, organizovanog u okviru projektne aktivnosti usmjerene na uspostavljanje kapaciteta za jačanje tužilaštava za provođenje finansijskih istraga u predmetima privrednog kriminala i srodnim krivičnim djelima, bila je razmjena iskustava i najbolje prakse u radu. Ekonomski stručnjaci su tokom radnog sastanka kroz studije slučajeva prezentirali dosadašnji rad na predmetima privrednog kriminala, te razgovarali o savjetodavnoj ulozi koju pružaju u odabranim tužilaštvima.

Zajednički sastanak ekonomskih stručnjaka s odabranim tužilaštvima održan je 15.10.2020. godine. Ekonomski stručnjaci su doprinijeli ubrzanom prikupljanju dokaza, poboljšanju kvalitete optužnica, rješavanju starih predmeta, boljoj komunikaciji sa sudskim vještacima i agencijama za provođenje zakona, te boljoj efikasnosti u unakrsnom ispitivanju i provođenju finansijskih istraga.

Od januara 2019. pa sve do augusta 2020. godine ekonomski stručnjaci su radili na analizi ukupno 436 predmeta od kojih je 29 zahtijevalo finansijsku istragu.

Analiza statističkih podataka za period od januara do septembra 2020. godine u odnosu na isti period prošle godine je pokazala da je u predmetima privrednog kriminala, organizovanog kriminala i korupcije došlo do povećanja broja podignutih optužnica za 7 % (ili 26 predmeta), broja potvrđenih optužnica za 4 % (ili za 16 predmeta), kao i broja finansijskih istraga u radu sa 54 na 100 predmeta.

Ekonomski stručnjaci pripremaju „Priručnik za efikasnije procesuiranje predmeta privrednog kriminala, organizovanog kriminala i korupcije“, koji će se fokusirati na tok finansijskih istraga iz perspektive tužioca.

U sklopu projekta „EU4Justice“ 12. 02. 2020. godine, u Trebinju je održan trodnevni Okrugli sto na temu: „Strategije i ključni istražni alati u predmetima složenog finansijskog i privrednog kriminala“, koji je okupio blizu 30 tužilaca i istražilaca iz različitih tužilaštava, kao i predstavnike agencija za provođenje zakona i poreznih uprava.

Projekat „EU4Justice“, zajedno s drugim partnerima – Lucid Links d.o.o. u okviru Projekta podrške VSTV-u BiH i Tužilaštvu BiH, te Ambasadam Ujedinjenog Kraljevstva i Regionalnim projektom UNDP-a, pružio je podršku održavanju dvodnevnog Tužilačkog koledža u Mostaru. Koledžu je prisustvovalo oko 130 učesnika, među kojima je bilo oko 110 tužilaca, istražitelja i osoblja za podršku Tužilaštva BiH. U okviru panela „Procesiranje predmeta organiziranog kriminala i korupcije, s posebnim naglaskom na međunarodnu pravnu pomoć“ i „Krivično procesiranje predmeta pranja novca.“, učesnici su razmijenili svoja iskustva i prakse o svakodnevnom tužilačkom radu u različitim specifičnim oblastima.

Tužioci Tužilaštva BD BiH prošli su obuke i na teme primjene Uputstva o saradnji tužilaca i ovlaštenih službenih lica u provođenju radnji dokazivanja tokom istrage, a učestvuju i u praćenju njegove primjene putem strateškog foruma glavnih tužilaca i rukovodilaca policijskih agencija, te utvrđuju mjere za unapređenje saradnje tužilaca i ovlaštenih službenih lica.

„EU4Justice“ je 25. 07. 2020. godine održao online radionicu *“Istrage u predmetima kompjuterskog kriminala”* kojoj je prisustvovalo 20 učesnika. Cilj radionice bio je predstavljajući metodologije za istrage kompjuterskog kriminala i razgovor o najboljim praksama.

U RS-u se održavaju sastanci, zajedničke stručne konferencije predstavnika sudova, tužilaštava i policije. Predstavnici Uprave za policijsko obrazovanje su predavači na obukama sudija i tužilaca u CEST-u RS.

Potpisan je Memorandum o saradnji između institucija koje se bave edukacijom u pravosuđu (CEST RS i CEST FBiH) i sigurnosti (MUP FBiH, MUP RS i Agencije za školovanje i stručno usavršavanje). Formiran je Edukacijsko-koordinacijski forum čime su stvorene pretpostavke za kontinuiranu saradnju institucija koje se bave edukacijom ovlaštenih službenih lica i tužilaca, kao i za organizaciju zajedničkih obuka.

U okviru programa obuka CEST-ova RS i FBiH i za 2020. godinu su predviđene edukacije kojim se unapređuje efikasnost istraga. Teme koje su pokrivena: Početna obuka – Modul III – Krivična oblast (novembar), Provođenje istrage i zajednički istražni timovi (juni), Tehnike izrade tužilačkih akata (septembar), Korupcija u javnim nabavkama (mart), Analiza odgovora krivičnog sistema – trgovina ljudima (juni), Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom (april, maj, oktobar), Identifikacija i istraga slučajeva trgovine ljudima u svrhu prisilnog rada (mart, april), Korupcija (april, oktobar), Organizovani i privredni kriminal (maj, septembar, decembar), Finansijska istraga koruptivnih krivičnih djela, Efikasno upravljanje sudskim postupkom u predmetima ratnih zločina (april), Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece u digitalnom okruženju (maj, juni, septembar), Pranje novca (novembar), Uviđaj u forenzičko kriminalističkim istragama (septembar), Okrugli stol – Strategije i ključni alati u oblastima složeno finansijskih istraga (februar, juni, oktobar), Krivična djela počinjena iz mržnje (septembar), Kibernetički kriminal (maj, septembar, novembar).

U sklopu zajedničkog programa EU/VE „Horizontalna podrška za zapadni Balkan i Tursku 2019.-2022. godine“ organizirana je 19. i 20. 10. 2020. godine mješovita radionica o medijskoj pokrivenosti ratne baštine, suđenjima za ratne zločine i procesima pomirenja u BiH koja je okupila medijske profesionalce i predstavnike pravosuđa. Ili radionice nije bio samo poboljšati razumijevanje profesionalnih i etičkih standarda i obveza novinara u izvještavanju o ratnom nasljeđu, suđenjima za ratne zločine, kao i doprinos medija procesima suočavanja s prošlošću, pomirenju i izgradnju društva tolerancije, ali i za poboljšanje razmjene informacija između profesionalnih zajednica.

Edukacije do sredine trećeg mjeseca su održane prema planu, dok su edukacije nakon toga odložene ili ograničeno organizovane putem video konferencija zbog proglašenja vanrednog stanja izazvanog pandemijom virusa.

U okviru saradnje sa Projektom *“Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa”*, CEST FBiH, RS i PK BD BiH su razvili online module e-učenja za novoimenovane tužioce. Ocijenjeno je da radi napredne izrade i visoke kvalitete materijala, kao i jako dobro pripremljenih stručnih sadržaja modula, isti se stave u funkciju svim tužocima u Bosni i Hercegovini, kao i stručnim saradnicima/savjetnicima u tužilaštvima. Shodno tome razvijeno i pušteno u funkciju je pet modula on line učenja za tužioce i stručne saradnike: 1) Pritvor i druge mjere osiguranja osumnjičenog i saradnja sa policijom; 2) Radnje dokazivanja u krivičnom postupku i zakonitost dokaza; 3) Posebne istražne radnje; 4) Tehnike izrade tužilačkih akata i 5) Glavni pretres .

CEST FBiH je 27. i 28. 10. 2020. godine u saradnji sa Vijećem Evrope održalo dvodnevnu edukaciju u okviru implementacije projekta JUFREX II na temu „Krivično pravni aspekti govora mržnja“, iz oblasti ljudskih prava i krivičnog prava.

CEST RS je, u okviru zajedničke aktivnosti sa CEST FBiH i Ministarstvom sigurnosti BiH, a uz podršku UNODC-a i Ministarstva vanjskih poslova S.A.D.-a, i ove godine organizirao od 27. do 29. 10. 2020. godine nastavak multisektorske obuke na temu: „Identifikacija i istraga slučajeva trgovine ljudima u svrhu prisilnog rada u Bosni i Hercegovini“, namijenjen sudijama, tužiocima i predstavnicima policijskih agencija za provođenje zakona u BiH. CEST RS je 17. 11. 2020. godine organizovao seminar iz krivičnopravne oblasti na temu: „Procjena vjerodostojnosti iskaza svjedoka kroz neverbalne signale u istražnom postupku“ putem platforme- Cisco Webex. U okviru Programa stručnog usavršavanja i početne obuke za 2020. godinu, CEST RS je organizovao seminar iz krivičnopravne oblasti na temu: „Visokotehnoški kriminal“ koji je održan 30. 11. 2020. godine, putem Cisco Webex platforme.

U skladu sa dnevnim redom, učesnici seminara su upoznati o Budimpeštanskoj konvenciji i zakonskoj regulativi, zatim o ulozi tužioca u istragama visokotehnoškog kriminala, te o otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela prevare sa posebnim osvrtom na tzv. BEC prevare, Military Romance prevare i druge najčešće pojavne oblike prevara (SMS prevare, prevare u vezi sa “sigurnim dojavama” i dr.).

1.2.3 Unapređenje sistema alternativnog rješavanja sporova (ARS) u BiH

U okviru Projekta „Unapređenje efikasnosti pravosuđa VSTV-a“ je u 2020., kao i u prethodnim godinama promovisana sudska nagodba, kao način alternativnog rješavanja sporova iako uz ograničenja izazvana proglašenjem vanrednog stanja izazvanog pandemijom virusa. Periodično se sudska nagodba promovise i putem medija.⁴⁶

VSTV je proveo niz aktivnosti na afirmaciji sudske nagodbe, počevši od angažmana profesionalne marketinške agencije za promociju sudske nagodbe, preko organizovanja Sedmica sudske nagodbe, do izdavanja smjernica za zaključenje sudske nagodbe, a u pripremi je izdavanje stručne publikacije o sudskoj nagodbi.

“Sedmice sudske nagodbe” sa ciljem promocije korištenja sudske nagodbe u 2019. godini su održane u maju. Organizovanjem sedmica sudske nagodbe nastoji se izvršiti pozitivan uticaj na efikasnost sudskih postupaka, te promjenu u pristupu suda i stranaka rješavanju sporova. Za vrijeme sedmice sudske nagodbe u 2019. godini prvostepeni i drugostepeni sudovi u BiH zaključili su 427 sudskih nagodbi.

Najviše sudskih nagodbi je zaključeno u Općinskom sudu u Tuzli (66), Općinskom sudu u Kaknju (48), Osnovnom sudu u Sokocu (40), Općinskom sudu u Banovićima (31), Osnovnom sudu u Prijedoru (31), Osnovnom sudu u Banja Luci (22) i Okružnom privrednom sudu u Banja Luci (21). U okviru instituta sudske nagodbe do polovine 2019. godine ukupno je zaključeno 4.723 sudske nagodbe. Za isti period 2018. godine iznosi 5.838 predmeta. Ovo ukazuje da je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu smanjen broj predmeta riješenih sudskom nagodbom za 19%. Shodno tome razvijen je plan kampanje, sa ciljem promocije prednosti korištenja sudske nagodbe.

Održavanje sedmica sudske nagodbe u 2020. godini planirano u periodu od 11. do 22. 05., uslijed vanrednog režima rada izazvanog pandemijom virusa, bilo je odloženo i organizovano naknadno u periodu od 21. 09. do 02.10.2020. godine u internet video formatu. Sedmica sudske nagodbe je provedena u svim sudovima BiH, prvostepenim i drugostepenim.

⁴⁶ Web-stranica VSTV-a, saopštenja za javnost o aktivnostima i rezultatima sudova u zaključivanju sudskih nagodbi, plakati i informativne objave „Sudska nagodba“.

Na ovaj način se osigurava strankama prilika da svoj predmet riješe sudskom nagodbom u skraćenom postupku, na brži i jeftiniji način, a što podrazumijeva međusobni dogovor stranaka u sporu.⁴⁷ Podršku organizaciji sudske nagodbe se vrši putem IPA projekta „Izgradnja efikasnog pravosuđa u službi građana“.

U RS-u afirmacija sudske nagodbe, medijacije i arbitraže, kao alternativnih načina rješavanja sporova, takođe se provodi u okviru predviđene sedmice sudske nagodbe, koje svake godine iskazuju pozitivan trend u rješavanju sporova, naročito u privrednim i imovinsko-pravnim sporovima. Ove godine je, takođe odloženo. Pri Privrednoj komori RS uspostavljena je vanjskotrgovinska arbitraža gdje stranke ugovore da svoje sporove riješe preko arbitraže i pri tome jedna strana može biti fizičko ili pravno lice.

Edukacijski moduli iz oblasti alternativnog rješavanja sporova uključujući i sudsku nagodbu nalaze se i u programima obuke CEST-ova u u 2020. godini.

Modul početne obuke: III - Alternativno rješavanje sporova, medijacija i arbitraža bio je predviđen krajem trećeg mjeseca koji je zbog pandemije virusa odložen. Seminar „Arbitraža“ predviđen krajem marta i maja je takođe odložen.

Iz projekta EU - IPA 2017 je započet rad na izradi Strategije alternativnog načina rješavanja sporova (ARS). U kontekstu izrade Strategije ARS, VSTV je 14. 05. 2019. godine donio Odluku o formiranju radne grupe za izradu Strategije za ARS i pripadajućeg Akcionog plana. Radna grupa, pored predstavnika VSTV-a, sastavljena je od nadležnih ministarstva pravde sa nivoa BiH i entiteta, te PK BD BiH, kao i Udruženje medijatora u BiH, Udruženje "Arbitri", Vanjskotrgovinske komore BiH, Institucije ombudsmena za zaštitu potrošača i predstavnike sudova. Ista je u 2019. godini održala dva sastanka (10. 07. i 11. 10. 2019. godine).

VSTV je na sjednici od 23. i 24. 01. 2020. godine donio Odluku o dopuni Odluke o formiranju Radne grupe za izradu Strategije za alternativno rješavanje sporova broj: 12-07-2-1971-1/2019 od 28. 05. 2019. godine. Treći sastanak je planiran u prvom kvartalu 2020. godine, ali je zbog izbijanja pandemije odložen.

Radna grupa je započela sa analizom trenutnog stanja u oblasti medijacije, sudske nagodbe i arbitraže. Takođe, urađena je analiza komparativnog prava država članica EU, te analiza uticaja obavezne medijacije na pravo na pristup pravdi.

Takođe, trenutno se završava i analiza dokumenata CEPEJ-a koje je izradila Radna grupa spomenutog tijela, a što će poslužiti prilikom izrade Strategije za razvoj alternativnog rješavanja sporova.

MP RS je, u saradnji sa Ministarstvom zdravlja i socijalne zaštite, izradilo Program obuke, uz edukativni materijal, stručnih lica iz organa starateljstva o sticanju dodatnih znanja i vještina za vođenje postupka posredovanja, primjene i izvršenja vaspitnih preporuka „lično izvinjenje oštećenom“ i „nadoknada štete oštećenom“. Nakon završenih obuka stvaraju se uslovi u svim centrima za socijalni rad za provođenje procesa posredovanja u predmetima gdje su izrečene ove dvije vrste vaspitnih preporuka.

Medijacija, kao jedan od oblika alternativnog rješavanja sporova u BiH, je u nadležnosti Udruženja medijatora (UM) BiH. Medijatori su 2019. godine imali 485 postupaka medijacije od kojih je 95,5 posto uspješno završeno. Sporazumom o medijaciji uspješno je okončano 108 sudskih postupaka, odnosno onih slučajeva koji su se već vodili na sudu, jer i takvi postupci (sve do zaključenja glavne rasprave) mogu se rješavati u medijaciji. U navedenim postupcima medijacije je oslobođeno 22.124.100,90 KM sredstava.

⁴⁷ Informacija preuzeta sa www.vstv.prvosudje.ba, vijest „Sedmice sudske nagodbe od 21. septembra do 02. oktobra u sudovima u BiH“, od 21. 09. 2020. godine.

Tokom 2018. i 2019. godine UM BiH, uz pomoć donatora, ali i samofinansirajući se, provodi program početne obuke Medijacija 1. i 2., kao i specijalizovanih programa obuke. Program obuke medijacije je integralni dio programa Agencije za državnu službu BiH u 2019. godini, dok je u 2020. godini bio predviđen u petom mjesecu, ali je odložen zbog pandemije.

Posebna dimenzija medijacije predstavlja rješavanje pravnih sporova. Ova oblast uređena je zakonskim okvirom u entitetima, kantonima i Brčko distriktu. U ovoj godini stupila je na snagu Uredba o mirnom rješavanju sporova u SBK donesena u 2019. godini⁴⁸. U RS-u prema Agencija za mirno rješavanje radnih sporova nadležna je za provođenje propisa.

U sklopu regionalnog projekta EU i VE Horizontalna podrška II. Faza na Zapadnom Balkanu je od 05. i 06. 11. 2020. godine održana dvodjelna edukacija na temu Medijacija samoregulativnih i regulatornih tijela prije sudskog postupka i govor mržnje. Cilj događaja je bio ojačati pravnu stručnost i razumijevanje slobode medijskog izvještavanja i razviti najbolje mehanizme za zaštitu prava građana na prigovor na netočno i nestručno izvještavanje medija, ali i da slobodno i odgovorno izvještavaju u najboljem javnom interesu.

Arbitraža je jedan od alternativnih načina rješavanja sporova u kojem odluku o sporu donosi arbitar pojedinac ili arbitražno vijeće. Broj arbitara arbitraže mora biti neparan. Arbitri se imenuju sa liste arbitara. Listu vode predsjednik i potpredsjednici Vanjskotrgovinske komore BiH (VTK). Stranke mogu ugovoriti arbitražu pred VTK, ili drugim forumima. Troškovi su regulisani Odlukom o utvrđivanju tarife troškova arbitraže pred VTK. Stranke takođe snose troškove smještaja, hrane i sl. arbitrima, ukoliko oni takve troškove imaju. Takođe troškovi za stranke se razlikuju u zavisnosti da li je sudi arbitar pojedinac ili arbitražno vijeće (3 ili 5 arbitara).

U oblasti arbitraže, promociju i edukaciju najvećim dijelom pružaju privredne komore u BiH i organizacije civilnog društva. Tako su Arbitražni sud pri Vanjskotrgovinskoj komori BiH i pravni fakultet Univerziteta u Zenici 15. 02. 2019. godine organizovali međunarodnu konferenciju iz arbitražnog prava na temu: „Arbitraža u BiH – domaća i komparativna iskustva“, dok je Privredna komora FBiH sa udruženjem „Arbitri“ 07. 02. 2019. godine organizovala obuku „Arbitraža u poslovanju – prednosti i karakteristike“.

Arbitražni sud pri Vanjskotrgovinskoj komori BiH je u saradnji sa Pravnim fakultetima i drugim pravnim komorama organizovala u prvom i petom mjesecu obuku na temu „Arbitražno rješavanje sporova“.

VSTV BiH je uspostavio saradnju sa privrednim komorama u BiH (Spoljnotrgovinska komora, Privredna komora RS, Gospodarska komora FBiH i Privredna komora BD BiH), kao i sa odabranim sudijama sa relevantnim znanjem i iskustvom u oblasti ARS, u pogledu organizovanja 4 radionice za promociju alternativnih načina rješavanja privrednih sporova, na kojima bi se, pored medijacije i arbitraže, govorilo i o prednostima sudske nagodbe u sporovima koje vode privredni subjekti u BiH.

Tokom trajanje pandemije, održana je međunarodna Konferencija o medijaciji – 2020, Medijacija i pravosuđe Zapadni Balkan – Jačanje veza, 29. i 30. 10. 2020. godine. Istoj je prisustvovala i u svojstvu paneliste učestvovala predstavnic Ministarstva pravde, uprave i lokalne samouprave HNK. Na spomenutoj konferenciji su distribuirane korisne informacije o iskustvu zemalja u okruženju. Istaknuto je da ovakav način rješavanja sporova mnoge zemlje koriste i kao način za borbu protiv korupcije.

⁴⁸ „Službene novine SBK“, broj 12/19.

1.2.4 Rasterećenje pravosudnih institucija u BiH izmještanjem pojedinih postupaka i prijenosa ovlaštenja

Ministar pravde BiH 15. 03. 2018. godine je donio rješenje o formiranju Radne grupe za unapređenje izvršnog postupka i reviziju zakona o izvršnom postupku u BiH.

VSTV je na sjednici od 12. i 13. 02. 2020. godine usvojilo preporuku radne grupe da se što prije provedu izmjene zakona o izvršnom postupku FBiH i Brčko distrikta u pogledu članova 29. i 37. FBiH i 33. BD BiH.

Na nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku FBiH VSTV je donio dopunski Zaključak broj 12-07-8-204-2/2020 od 24. 02. 2020. godine, a u vezi sa prethodno definisanim Mišljenjem br. 08-02-1-2492-2/2019 od 30. 09. 2019. godine, kojim daje podršku nastavku zakonodavne inicijative, te isto dostavilo Federalnom ministarstvu pravde.

Urađene su dvije analize o različitim aspektima za unapređenje izvršnog postupka u BiH i to Analiza podzakonskih akata o radu i statusu sudskih izvršitelja⁴⁹, koja sadrži prijedlog preporuka neophodnih za unapređenje statusa i rada sudskih izvršitelja i može poslužiti nadležnim institucijama u pripremi relevantnih dokumenata i akata, te Analiza o mogućnosti uspostave registra dužnika u BiH.

Budući da članovi RG nisu uspjeli održati sastanke uslijed pandemije CoVID-19, u nastavku rada RG poduzet će se aktivnosti na realizaciji predstavljenih analiza.

U RS-u je usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku,⁵⁰ kojim se propisuje izvršilac po osnovu ugovora, radi izvršenja novčanih potraživanja na osnovu računa ili izvoda iz poslovnih knjiga za cijenu komunalnih usluga, isporuke vode, toplotne energije, odvoza smeća i RTV takse, a na prijedlog tražioca izvršenja, kojeg angažuje sud i koji provodi izvršenje na pokretnim stvarima. Analizom se ova odredba pokazala mnogo efikasnija od instituta javnih izvršilaca. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku RS propisano je da se ostavinski postupak provodi pred sudom ili pred notarom kao povjerenikom suda. Ovim izmjenama i dopunama zakona se reguliše da sud povjerava notarima da provede ostavinski postupak, a sve kako bi se postupak učinio efikasniji i brži, te da bi rasteretio sud u ovim predmetima.

U BD BiH usvojen je Zakon o nasljeđivanju, koji je počeo sa primjenom u aprilu 2018. godine. Doneseni su i podzakonski akti koji proizilaze iz navedenog zakona. Uz pomoć preporuka radne grupe za unapređenje izvršnog postupka sastavljen je prijedlog izmjena i dopuna Zakona o izvršnom postupku BD BiH koji je dostavljen PK BD BiH. Na 205. sjednici PK BD BiH, održanoj 29. 04. 2019. godine, donesena je odluka o formiranju radne grupe za izradu teksta izmjena i dopuna Zakona o izvršnom postupku BD BiH sa rokom izrade od dva mjeseca. Na 207. sjednici PK BD BiH, održanoj 08. 07. 2019. godine, razmatran je i utvrđen prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku BD BiH u prvom čitanju.

PK BD je 11. 03. 2020. godine dostavila VSTV Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku BD BiH na Mišljenje.

⁴⁹ Pripremljen je nacrt Pravilnika o statusu, radu, odgovornosti i troškovima izlaska na teren sudskih izvršilaca i Pravilnik o uslovima potrebnim za obavljanje poslova sudskog izvršioca i rukovodioca službe sudskih izvršilaca.

⁵⁰ „Službeni glasnik RS“, broj 66/18.

1.2.5 Praćenje primjene zakona o sudovima, tužilaštvima i svih procesnih zakona

Tokom 2019. godine oformljene su radne grupe koje analiziraju i pripremaju izmjene i dopune Zakona o VSTV-u, Krivičnog zakona, Zakona o krivičnom postupku i Zakona o parničnom postupku BiH.

Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH je dostavljen na mišljenja u skladu sa Poslovníkom o radu VM BiH 24. 09. 2020. godine.

Parlamentarna skupština BiH, na 12. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 15. 09. 2020. godine, i na 12. sjednici Doma naroda, održanoj 08. 10. 2020. godine, je usvojila Zakon o izmjenama i dopunama zakona o prekršajima, a isti je objavljen u „Službenom glasniku BiH“ broj 65/20.

U FBiH zadnje izmjene Zakona o izvršnom postupku su izvršene u 2016. godini,⁵¹ Zakona o parničnom postupku⁵² u 2015. godini i Zakona o vanparničnom postupku⁵³ u 2014. godini. Krivični zakon⁵⁴ je zadnji put mijenjan u 2018. godini, dok su posljednje usvojene izmjene u 2017. godini. Zadnje usvojene izmjene Zakon o krivičnom postupku⁵⁵ su iz 2014. godine, kao što je i Zakon o prekršajima⁵⁶ i Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom.⁵⁷ Vlada FBiH je na 185. sjednici, održanoj 04. 07. 2019. godine, utvrdila i uputila u parlamentarnu proceduru nacrt Zakona o sudskoj policiji u FBiH kojim se na cjelovit način reguliše položaj, mjesto i uloga Sudske policije u FBiH, kao i predsjednika Vrhovnog suda FBiH.

Na istoj sjednici je utvrđen i upućen u parlamentarnu proceduru nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima, u svrhu otklanjanja smetnji u radu inspeksijskih organa i pokreće postupak usklađivanja rješenja iz oblasti prekršaja u FBiH sa važećim propisima o prekršajima na nivou BiH i RS-a. U prethodnom periodu Vlada FBiH je utvrdila nacrt Zakona o Ustavnom sudu FBiH, kojim se razrađuje pitanje samostalnosti i upravno-materijalne nezavisnosti Ustavnog suda FBiH, te nacrt Zakona o suzbijanju organizovanih oblika krivičnih djela, organizovanog kriminala, terorizma i međukantonalnog kriminala, koji propisuje osnivanje, organizaciju, nadležnost i postupanje posebnih odjeljenja Vrhovnog suda FBiH i Federalnog tužilaštva. Isto tako utvrđen je prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama stečajnog postupka koji je upućen u parlamentarnu proceduru po skraćenom, postupku, gdje je i usvojen.⁵⁸

Izrađeni su i nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima, nacrt Zakona o registraciji poslovnih subjekata, nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o notarima FBiH, prijedlog Zakona o dopuni Zakona o advokaturi FBiH, kojim je propisano da visinu nagrada za rad advokata za odbrane po službenoj dužnosti, utvrđuje federalni ministar pravde i nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku FBiH.

U svezi pitanja odbrane po službenoj dužnosti FMP je radilo na izmjenama i dopunama Zakona o advokaturi FBiH. Razlog za donošenje zakona je utvrđivanje pravnog osnova za donošenje posebnog podzakonskog akta kojim bi bilo uređeno pitanje nagrade za rad advokata po službenoj dužnosti. U FBiH je u primjeni Zakon o advokaturi FBiH koji predviđa donošenje Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata, ali ne sadržava odredbu kojom bi bio uređen rad advokata po službenoj dužnosti. Kako primjena aktuelne tarife proizvodi značajna finansijska opterećenja po budžete, bilo je neophodno dopuniti Zakon o advokaturi FBiH i definisati pravni osnov za uređenje ove oblasti podzakonskim aktom, koji bi donio federalni ministar pravde.

⁵¹ „Službene novine FBiH“, broj 46/16.

⁵² „Službene novine FBiH“, broj 98/15.

⁵³ „Službene novine FBiH“, broj 80/14.

⁵⁴ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 75/17.

⁵⁵ „Službene novine FBiH“, broj 59/14.

⁵⁶ „Službene novine FBiH“, broj 63/14.

⁵⁷ „Službene novine FBiH“, broj 71/14.

⁵⁸ „Službene novine FBiH“, broj 52/18.

Predloženo rješenje u osnovi je slično zakonskom rješenju u Hrvatskoj i Srbiji gdje je nagrada za rad advokata po službenoj dužnosti propisana podzakonskim propisom kojeg donosi nadležni ministar, dok aktuelno zakonodavstvo u RS-u predviđa da visinu nagrade i nadoknade za odbrane po službenoj dužnosti utvrđuje Vlada RS-a, na prijedlog ministra pravde. U skladu sa tim, izrađeni Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o advokaturi FBiH je upućen Vladi FBiH, koja je isti utvrdila na 148. sjednici, održanoj 24. 07. 2018. godine. Prijedlog je upućen po hitnom postupku u parlamentarnu proceduru. Za hitni postupak se odlučilo u cilju smanjenja finansijskih opterećenja odgovarajućih budžeta zbog troškova za isplatu nagrada. Tokom 2019. godine zakon je dva puta povučen iz procedure, te je na provođenju zaključka Doma naroda Parlamenta FBiH od 14. 11. 2019. godine FMP izmijenilo tarife o nagradama i naknadama notara i advokata, te u roku od 30 dana, njihovu visinu prilagodila standardu i imovinskim prilikama građana FBiH, umanjujući iznose tarifa u odgovarajućem postotku po čemu je sačinjen novi prijedlog zakona. Novi prijedlog zakona Vlada FBiH je na svojoj 206. sjednici od 16. 01. 2020. godine uputila u parlamentarnu proceduru po skraćenom postupku. Prijedlog zakona je povučen iz parlamentarne procedure.

Prilikom izvještavanja, MPULS HNK je dalo prijedlog da se na nivou svakog suda urade analize (koje će koordinirati kantonalna ministarstva pravosuđa) o važnosti primjene procesnih zakona, odnosno uzrocima i posljedicama kršenja procesnih zakona (posebno sa aspekta trošenja budžeta kao javnog dobra svih građana) u svrhu realizacije ovog strateškog programa.

U RS-u je 2016. godine usvojen Zakon o javnim tužilaštvima, a u 2017. godini Zakon o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala, Krivični zakonik, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala, Zakon o oduzimanju imovine koja je proistekla izvršenjem krivičnog djela, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prekršajima i pripremljen Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku, koji je usvojen u 2018. godini. Tokom 2019. godine izrađeni su i usvojeni: Zakon o likvidacionom postupku,⁵⁹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u RS-u,⁶⁰ Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o pravosudnom ispitu u RS-u,⁶¹ Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o nasljeđivanju,⁶² kao i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o notarima.⁶³

U Republici Srpskoj preduzimaju se kontinuirano aktivnosti na izradi novih i izmjenama i dopunama zakona iz nadležnosti Ministarstva pravde. U izvještajnom periodu zbog pandemije COVID 19 virusa u Republici Srpskoj uvedeno je vanredno stanje.

NS RS, na 10. redovnoj sjednici održanoj 02. 07. 2020. godine, donijela je zaključak da se Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku RS, kao i Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika RS upute u javnu raspravu. Tokom 2020. godine, u RS su usvojeni Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama⁶⁴, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i postupanja sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku⁶⁵ i Zakon o ostvarivanju prava na besplatnu pravnu pomoć u Republici Srpskoj⁶⁶.

⁵⁹ „Službeni glasnik RS“, broj 82/19.

⁶⁰ „Službeni glasnik RS“, broj 84/19.

⁶¹ „Službeni glasnik RS“, broj 82/19.

⁶² „Službeni glasnik RS“, broj 82/19.

⁶³ „Službeni glasnik RS“, broj 82/19.

⁶⁴ „Službeni glasnik RS“, broj 67/20.

⁶⁵ „Službeni glasnik RS“, broj 68/20.

⁶⁶ „Službeni glasnik RS“, broj 67/20.

Zakon o parničnom postupku BD BiH je usvojen tokom 2018. godine,⁶⁷ Zakon o izmjeni Zakona o vanparničnom postupku BD BiH je usvojen u septembru 2017. godine.⁶⁸ Početkom 2020. godine donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku BD BiH⁶⁹, Zakon o sudovima Brčko distrikta⁷⁰, Zakon o pravobranilaštvu Brčko distrikta BiH⁷¹, Krivični zakon Brčko distrikta⁷².

PK BD BiH, kao ovlašteni predlagač za donošenje zakona koji se odnose na organizaciju i rad pravosudnih institucija, analizira donesene zakone i u skladu sa rezultatima analize, po potrebi, izrađuje nacрте izmjena i dopuna propisa. U 2019. godini donesena je Odluka o formiranju radne grupe i početku izrade Zakona o izvršnom postupku.

1.2.6 Osiguranje organizacionih, infrastrukturnih i materijalno-tehničkih pretpostavki za rad pravosudnih institucija u BiH

Tokom proteklih godina kontinuirano su se vršile obnove ili izgradnje zgrada za prioritetne pravosudne institucije u BiH. VSTV BiH je 2016. godine izradio analizu stanja i potreba za obnovu ili izgradnju zgrada pravosudnih institucija u BiH, pri čemu je sačinjena i lista prioriteta.

U RS-u je izvršena analiza stanja i potreba za obnovu zgrada pravosudnih institucija.

PK BD BiH preduzima planske aktivnosti kako bi za potrebe pravosudnih institucija u BD BiH bila izgrađena nova zgrada. U drugoj polovini PK BD BiH je preuredila unutrašnju organizaciju donošenjem Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u stručnoj službi PK BD BiH, kao i kancelarije za pravnu pomoć BD BiH⁷³.

U skladu sa raspoloživim sredstvima vrši se obnova i izgradnja zgrada pravosudnih institucija u BiH. Sredstva za obnovu su najvećim dijelom osigurana iz donatorskih izvora.

Okončani su radovi na izgradnji zgrade za potrebe Kantonalnog suda u Bihaću.

U izradi je izvještaj o prilagođenosti objekata pravosudnih institucija licima sa poteškoćama u kretanju.

U HNK se aktivnosti provode kontinuirano, planirajući sredstva u budžetu ZDK na godišnjem odnosno trogodišnjem planiranju sredstava u budžetu.

Sve pravosudne institucije u Posavskom Kantonu imaju adekvatne zgrade u kojima su smještene i iste se uredno održavaju i obnavljaju kada se za to ukaže potreba.

Tokom 2020. godine završena je izrada projektne dokumentacije za izgradnju nove zgrade OJT u Bijeljini i projektne dokumentacije rekonstrukcije Osnovnog suda u Mrkonjić Gradu. U toku su radovi na zgradi Kazneno-popravnog zavoda u Bijeljini. Isto tako u toku je završetak vanjskih radova na zgradi Općinskog suda u Mostaru. Osiguran je i novi prostor za arhivu ZK ureda.

Sistem za izvještavanje i podršku odlučivanju (SIPO) se kontinuirano razvija implementacijom novih izvještaja koji služe rukovodiocima pravosudnih institucija za unapređenje kvaliteta i otvorenosti rada pravosudnih institucija, te za efikasnijim upravljanjem. CMS/TCMS v2 se unapređuje programiranjem i puštanja u rad novih funkcionalnosti, te unapređenjem već postojećih. Jedan od noviteta je puštanje u rad mobilne aplikacije e-Sud kojom se omogućuje strankama pristup sudskim procesima i preko mobilnih uređaja.

⁶⁷ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 28/18.

⁶⁸ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 36/17.

⁶⁹ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 16/20.

⁷⁰ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 18/20.

⁷¹ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 18/20.

⁷² „Službeni glasnik BD BiH“, broj 19/20.

⁷³ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 39/20.

MP RS saraduje sa VSTV u njegovoj ulozi koordinacije, korištenja informacione tehnologije u sudovima i javnim tužilaštvima, uključujući sve sisteme za praćenje predmeta. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i budžetom sudova u RS-u predviđa se radno mjesto IKT službenika, koji održava informacioni sistem u sudovima i javnim tužilaštvima.

U proteklom periodu je izgrađen novi centar za obradu i arhiviranje podataka pravosudnog informacionog sistema, te je osigurana neophodna infrastruktura, u skladu sa međunarodnim standardima informacione bezbjednosti, kao podrška EU i Kraljevine Švedske. Izvršeno je preseljenje servisa u novi data centar i uspostavljanje rezervnog centra.

U proteklom periodu je obnovljena informaciono-komunikaciona oprema neophodna za funkcionisanje lokalnih (LAN) mreža, kao i mreže širokog područja (WAN) u pravosudnim institucijama u BiH. Operativni sistem je nadograđen sa Windowsa 7 na Windows 10. Finaliziran je proces analize potreba u vezi sa provođenjem tenderske procedure za nabavku IKT, audio i video opreme za potrebe pravosudnih institucija i VSTV-a. Tokom 2019. godine uspostavljen je i rezervni data centar. Redovni monitoring rada komponenti pravosudnog informacionog sistema je obavljen. U toku su aktivnosti na realizaciji preporuka iskazanih u provedenoj IT reviziji.

U toku je proces nabavke IKT opreme za data centre pravosudnog informacionog sistema, te IKT, audio i video opreme za potrebe pravosudnih institucija i VSTV-a BiH putem podrške IPA 2017.

Vrši se redovni monitoring rada komponenti pravosudnog informacionog sistema i unapređenje sigurnosti PIS-a. Završen je postupak javnih nabavki za provođenje sigurnosne IT revizije u najviše pet pravosudnih institucija. Istražuje se mogućnost provođenje revizije sa obzirom na situaciju izazvanu pandemijom virusa Covid-19.

Proces evaluacije sredstava pomoći je otpočeo početkom 2020. godine po narudžbi Evropske komisije. Krajem 10. mjeseca predstavljena je evaluacija grant pomoći VSTV od 2004. do 2019. godine s posebnim naglaskom na podršku razvoja IT. Evaluacija je ukazala na potrebu boljeg planiranja pomoći i usmjeravanje fokusa na održivost pomoći.

CMS/TCMS v2 se unapređuje programiranjem i puštanjem u rad novih modula i funkcionalnosti. Novi modul koji je implementiran u pravosuđu je Modul za evidentiranje oduzete imovine stečene izvršenjem krivičnog djela. U toku je razvoj nove verzije sistema za automatsko upravljanje predmetima za Ured disciplinskog tužioca (DCMS).

Sistem za izvještavanje i podršku odlučivanju (SIPO) se kontinuirano razvija dodavanjem novih izvještaja koji služe rukovodiocima pravosudnih institucija za unapređenje kvaliteta i otvorenosti rada pravosudnih institucija.

Općinski sud u Zenici kontinuirano postupa u aplikaciji sistema za automatsko upravljanje predmetima (CMS) te na taj način osigurano unapređenje efikasnosti rada suda. Omogućen je pristup pravosudnom internet portalu time i brži pristup podacima na zahtjev. Dostupna verzija 2 CMS sistema se djelimično koristi. Kako je razvoj, implementacija i održavanje svih aplikativnih rješenja pravosudnog informacionog sistema u nadležnosti VSTV-a više informacija se može naći na stranicama VSTV. Aplikativna rješenja koja sud koristi u svom poslovnom procesu su: CMS v2, SIPO sistem, Modul za evidenciju vođenja krivičnog postupka, uređivanje web portala Kantonalnog suda u Zenici, digitalizacija arhive suda. Takođe u Kantonalnom tužiteljstvu Zenica Primjenjuje se SIPO sistem (povezan sa TCMS sistemom) za podršku izvještavanju i poslovnom odlučivanju.

Data centar sa svojom infrastrukturom je u isključivoj administraciji VSTV-a. U ZDK obnova zastarjele audio video opreme u sudu se planira u budžetskom zahtjevu svake godine, ali zbog specifičnosti opreme, ta aktivnost do sada još uvijek nije realizovana. Nadogradnja sistemskog i aplikativnog softvera, u nadležnosti Kantonalnog suda u Zenici, provodi se redovno kroz godišnje nabavke IT opreme, odnosno uvijek se nabavljaju najnovije verzije sistemskog i aplikativnog softvera za korisničke radne stanice u sudu.

VSTV je uspostavilo rezervni data centar. Nadogradnja sistemskog softvera se kontinuirano provodi u skladu sa planovima nabavke. Proces nabavke IKT i audio i video opreme za potrebe pravosudnih institucija i VSTV-a BiH, koji je trebao biti finansiran od strane DEU je zbog situacije prouzrokovane pandemijom CoVID-19 prolongiran i trebao bi se realizovati kroz IPA III podršku. Provodi se redovni monitoring rada komponenti pravosudnog informacionog sistema. U toku su aktivnosti na realizaciji preporuka iskazanih u provedenoj IT reviziji u pet pravosudnih institucija. Takođe, u toku su i pripremne aktivnosti u vezi izrade IKT strategije VSTV-a. Novim Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sistematizirana je pozicija uposlenika u čijem opisu posla je praćenje sigurnosti pravosudnog informacionog sistema.

U ZDK donesene su odluke primjenom odredaba Politike sigurnosti pravosudnog informacionog sistema Bosne i Hercegovine broj: 09-29-1-3231/2016 od 10.11.2016. godine, koje se primjenjuju i s kojim su upoznati svi korisnici CMS sistema. Sigurnost pravosudnog informacionog sistema je regulisana Politikom sigurnosti pravosudnog informacionog sistema na nivou VSTV-a kao i na nivou pravosudne institucije sa svim pratećim dokumentima vezanim uz Politiku sigurnosti pravosudnog informacionog sistema: Katalog servisa pravosudnog IS-a, Popis resursa u Kantonalnom sudu u Zenici, Procedura pristupa zaštićenim prostorijama, Odluka o obaveznom načinu čuvanja backup podataka, Odluka kojom se utvrđuje lista ovlaštenih osoba za nosače podataka, Memorandum o saradnji sa sudskom policijom ZDK.

Zadnja aktivnost za poboljšanje sigurnosti pravosudnog IS-a je bila uvođenje LAPS sistema u pravosudni informacioni sistem. Također u kantonalnom tužiteljstvu Zenica aktivnost se provodi prema uputama i inicijativi IKT odjela VSTV-a.

MPULS HNK je ove godine osigurao sredstva za potrebne licence programa koji se koristi u pravosudnim institucijama, a koji su se do sada osiguravali preko VSTV-a. Nastavak podrške u tom pravcu je planiran i za budžet 2021. godine.

1.2.7 Unapređenje vještina rukovođenja pravosudnim institucijama u BiH

VSTV na godišnjem nivou usvaja programe obuke CEST-ova, uz određene preporuke, čiji je sastavni dio obuka rukovodnog kadra. U okviru Projekta unapređenja pravosuđa II i saradnje sa sudskim administracijama Norveške i Nizozemske izrađen je program obuke i proveden trening trenera za obuke rukovodećeg kadra u pravosudnim institucijama i ove obuke su uvrštene u program obuka CEST-ova za 2019. godinu.

Na godišnjem nivou, uz podršku CEST-ova, razvijena je praksa organizacije godišnje konferencije, sastavljene od predsjednika sudova i glavnih tužilaca. Na ovom neformalnom forumu jedna od glavnih tema su i rukovođenje organizacijom i ocjena efekata rada.

U saradnji sa CEST-ovima i PK BD, VSTV razmatra uvođenje unaprijeđenih vidova obuke za rukovodni kadar u pravosudnim institucijama. Preporuka stručne misije (PR preporuka) je da u ovu obuku treba uključiti osobe koje se namjeravaju prijavljivati za rukovodne funkcije u pravosuđu. Na sjednici održanoj u novembru 2019. godine VSTV je donio zaključke za unapređenje obuke u pravosudnim institucijama. U 2020. godini VSTV, u saradnji sa domaćim i međunarodnim partnerima, se posvetio razvoju obuke za rukovodni kadar, kroz analize potreba (TNA) i postojećih obuka, obaveznost i njeno trajanje, a naročito uvažavajući nove konkursne procedure i tražene kompetencije.

U RS-u je propisano da obuku zaposlenika u sudovima i javnim tužilaštvima provodi MP RS. Obuke su predviđene Integralnim planom edukacije Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove i MP RS-a. Na obukama se provodi stručno usavršavanje kadrova iz pravosudnog sektora koji rade na registraciji nekretnina po važećim zakonima, propisima i procedurama, kao i za ostale učesnike iz privatnog i javnog sektora. Plan obuke se provodi iz sredstava kredita Svjetske banke, po projektu registracije nekretnina. Obuka podrazumijeva kontinuiranu obuku učesnika reforme zemljišne administracije u okviru pravosudne uprave u RS-u.

U proces obuke su uključeni zaposleni u sudovima vezani za proces registracije, notari, zaposleni u pravobranilaštvu i službama za prostorno uređenje, sudski izvršioc i stečajni upravnici. Predviđena obuka treba omogućiti učesnicima korištenje modernih tehnologija i sam pristup radu u skladu sa potrebama tržišne ekonomije, kao i pomoć u tumačenju i primjeni materijalnih i procesnih zakona vezanih za oblast građanskog prava, u skladu s evropskim standardima, korištenjem kompjuterske tehnologije, a pogotovo načina pružanja usluga korisnicima. Obuke su organizovane iz pravne oblasti, oblasti upravljanja ljudskim resursima i IKT-a.

CEST RS kontinuirano provodi obuke za sudije i javne tužioce iz različitih oblasti, radi unapređenja rada sudija i javnih tužilaca, kao predsjednika i šefova odjeljenja radi unapređenja njihove uloge u rukovođenju rada odjeljenja i suda. CEST RS u zajedničkoj organizaciji sa CEST FBiH od 11. do 13. 03. 2020. godine u Mostaru organizovao je radionicu na temu: „Mentorska vještina i optimizacija individualnih kapaciteta za mentorstvo“. Cilj radionice je bio da se obogati početna obuka novoimenovanih sudija i tužilaca, te unaprijede alati koje mentori koriste u vršenju svojih zadataka. U radionici je učestvovalo 13 sudija i tužilaca. Uslijed pandemije virusa CoVID-19 druge planirane aktivnosti su odložene ili se provode putem online obuke.

1.2.8 Unapređenje sistema za praćenje efikasnosti i kvalitete rada sudija, tužilaca i stručnih saradnika

Sudovi i tužilaštva su usvojili odluke o predvidivim rokovima za rješavanje predmeta za 2020. godinu.

MP RS nije nadležno za praćenje primjene Pravilnika o vremenskim okvirima za rješavanje predmeta u pravosudnim institucijama u Republici Srpskoj. Narodna skupština RS je usvojila Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku,

Sudovi u BiH godišnje donose odluke o predvidivim rokovima i sačinjavaju izvještaj o realizaciji i poštivanju optimalnih i predvidivih rokova. Za sada se predvidivi rokovi koriste samo kao alat za analizu ažurnosti rada sudova i tužilaštava. VSTV-u su, u januaru 2019. godine, kao i julu 2018. godine sudovi i tužilaštva dostavili polugodišnje izvještaje o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova. EK je, u oktobru 2018. godine, dostavila komentare na Nacrt pravilnika o postupku ocjenjivanja i Nacrte kriterija za ocjenjivanje rada nosilaca pravosudnih funkcija u sudovima i tužilaštvima (u daljem tekstu: nacrti). Nakon razmatranja ovih komentara od strane stalnih komisija VSTV-a korigovani su nacrti i dostavljeni VSTV-u na razmatranje i usvajanje. VSTV je ove nacрте usvojio u novembru 2018. godine, kako bi se sa njihovom primjenom kod praćenja i ocjenjivanja rezultata rada nosilaca pravosudnih funkcija počelo 01. 01. 2019. godine. Shodno usvojenim kriterijima 20. 02. 2019. godine održan je sastanak VSTV-a sa predsjednicima sudova (okružni sudovi, kantonalni sudovi, Apelacioni sud BD BiH i Viši privredni sud) na temu: Primjena novih kriterija za ocjenjivanje rada sudija u BiH.

Svim tužilaštvima i sudovima u BiH dostavljeno je Uputstvo za primjenu novih kriterija za ocjenjivanje rada tužilaca u BiH. U cilju pružanja dodatne podrške sudovima i tužilaštvima u vezi sa primjenom novih kriterija, od 01. 04. 2019. godine održavaju se sastanci članova VSTV-a sa predstavnicima sudova i sudskih odjeljenja u pojedinačnim sudovima.

VSTV je početkom 2019. godine izradio i sudovima dostavio listu sa pokazateljima za praćenje kvaliteta rada sudija. Predsjednici sudova i odjeljenja prate rad sudija radi utvrđivanja analitičke ocjene rada.

Nadalje, žalbeni sudovi prilikom odlučivanja po uloženom pravnom lijeku redovno popunjavaju obrasce sa zapažanjima o kvaliteti pojedinačnih prvostepenih odluka i provedenog prvostepenog postupka. Na osnovu ovih zapažanja žalbeni sudovi će pripremiti i dostaviti predsjedniku nižestepenog suda mišljenje o kvalitetu rada sudija tih sudova, kako bi se to mišljenje uzelo u obzir prilikom utvrđivanja analitičke ocjene rada.

Tokom prve polovine 2020. godine, iako planirane, aktivnosti u vezi sa unaprjeđivanjem novog sistema ocjenjivanja u tužilaštvima i sudovima nisu provedene. U ovom periodu težište aktivnosti je bilo na praćenju primjene novog sistema ocjenjivanja, koji se provodi kroz postupak ocjenjivanja u prvom kvartalu 2020. godine na način da se prati evaluacija, od strane predsjednika sudova i glavnih tužilaca, rezultata koji su ostvareni u sudovima i tužilaštvima u 2019. godini.

VSTV BiH putem Stalne komisije za efikasnost i kvalitet sudova kontinuirano prati primjenu Pravilnika

U principu orijentacione norme se izračunavaju na godišnjem nivou. One služe za utvrđivanje ostvarene kolektivne norme za sud/tužilaštvo, a ispunjenje orijentacione norme je i jedan od parametara za ocjenjivanje rada sudija i tužilaca. U okviru različitih aktivnosti VSTV-a dolazi se do ocjene o potrebi izmjena orijentacionih normi, te se nakon analiza donosi i odluka o izmjeni orijentacionih normi.

U RS-u sudovi i javna tužilaštva dostavljaju kvartalne izvještaje o radu u pogledu zaostalih, zaprimljenih, riješenih i neriješenih predmeta.

Godišnje se donose odluke o predvidivim rokovima u sudovima i Tužilaštvu BD BiH, prati se njihova primjena i dva puta godišnje o primjeni izvještava VSTV.

Sudovi i tužilaštva su u prvom kvartalu 2020. usvojili odluke o predvidivim rokovima za rješavanje predmeta za 2020. godinu. Sud BiH je presudom od 19.05.2020. ukinuo dio propisa koje je VSTV usvojio u novembru 2018. i to: Kriterije za ocjenjivanje rada sudija i Pravilnik o postupku ocjenjivanja rada nosilaca pravosudnih funkcija. U vezi s presudom Suda BiH, VSTV je donio zaključak o obustavljanju ocjenjivanja rada za 2019. prema novom pravnom okviru koji je usvojen u novembru 2018. na osnovu peer review preporuka.

U toku je postupak u Sudu BiH koji je pokrenuo VSTV, 04. 06. 2020. godine podnošenjem Zahtjeva za preispitivanje presude Suda BiH.

Na sjednici VSTV-a (22. i 23.10. 2020.) zaključeno je da će se u sudovima i tužilaštvima ponovo provesti ocjenjivanje za 2019. godinu kako bi se osiguralo da, u kontekstu napredovanja u konkursnim procedurama, rad svih nosilaca pravosudnih funkcija bude ocijenjen prema istim kriterijima. Ovo ocjenjivanje se provodi do 11. 12. 2020. u skladu s parametrima predviđenim starim kriterijima, koji su bili na snazi do donošenja novih kriterija u novembru 2018. godine, a u skladu sa preporukama procesa stručnih misija. Na istoj sjednici je odlučeno da se ocjenjivanje rada za 2020. godinu neće provesti, jer se smatralo da ocjenjivanje ne bi bilo objektivno s obzirom na zastoje i ograničenja u radu pravosudnih institucija uslijed pandemije virusa CoVID 19.

Izmjene i dopune Pravilnika o orijentacionim normama u sudovima u BiH se vrše prema potrebi, a kontinuirano se provode analize efekata provođenja istog.

Kroz IPA 2013 aktivnost sačinjen je izvještaj o predmetima u kojima je došlo do kršenja predvidivog roka, kao i u fazama postupka u kojima je rok prekršen.

Zakonom o javnim tužilaštvima RS-a propisano je da ocjenjivanje rada okružnih tužilaca i zamjenika glavnog okružnog tužioca vrši glavni okružni tužilac, a ocjenjivanje rezultata rada glavnih okružnih tužilaca, republičkih tužilaca i zamjenika glavnog republičkog tužioca vrši glavni republički tužilac, dok ocjenjivanje glavnog republičkog tužioca vrši VSTV. Protiv odluka o ocjeni rezultata rada može se uložiti prigovor VSTV-u.

I u kantonima se postupa u skladu sa Pravilnikom o vremenskim okvirima za rješavanje predmeta u pravosudnim institucijama u BiH, prema informacijama dobivenim od Ministarstva pravde Posavskog kantona, na osnovu izvještaja koje isto dobiva od pravosudnih institucija. U pojedinim kantonima, npr. u Hercegovačko - neretvanskom, se vrši analiziranje rada sudova i sudija koje su dostupne istim radi unaprjeđenje kvalitete rada sudova.

Praćenje primjene kriterija za ocjenu u Zeničko - dobojskom kantonu predsjednici suda vrša kroz izradu i donošenje Plana posjeta općinskim sudovima, dok se primjena Pravilnika o orijentacionim mjerilima prati kroz izvještaje sjednica sudskih odjeljenja.

Pravilnik o orijentacionim normama u sudovima u BiH je na snazi i prati se njegova primjena u skladu sa čim se unapređuje.

Urađena je Analiza o efektima primjene Pravilnika o vremenskim okvirima za rješavanje predmeta u pravosudnim institucijama u BiH za 2017. godinu, te su predložene određene izmjene u Pravilniku.⁷⁴ Shodno preporukama predmetne analize, sve većem zahtjevu javnosti, kao i trendu rasta broja tužbi za suđenje u nerazumnom roku, tokom 2019. godine započete su aktivnosti na izradi propisa kojim će se regulisati rješavanje predmeta u rokovima.

Razvijeni su izvještaji koji pokazuju u kojoj fazi postupka postoje kašnjenja. Izvještaji pod nazivom Liste za upravljanje vremenom su dostupni u CMS sistemu.

VSTV BiH do sada je, uz podršku Vlade Norveške i u saradnji sa Sudskom administracijom Norveške i Sudskim vijećem Nizozemske, a u okviru Projekta unapređenja kvaliteta pravosuđa, razvio niz metodologija i alata za efikasniji rad sudova, a u nekim od njih, već se intenzivno primjenjuju.

U pogledu kvalitete rada pravosuđa predstavnici VSTV BiH i eksperti iz Nizozemske, od 16. do 18. 11. 2020. godine bili su u posjeti sudovima u Mostaru, Trebinju i Širokom Brijegu i razgovarali o metodologijama unaprjeđenja rada pravosudnih institucija.

Pripremljeni su nacrti memoranduma o saradnji između sudova, a u pojedinim sudovima već su kreirane i smjernice za postupanje u parničnim postupcima. Tema sastanaka bila je i upravljanje sudom i odjeljenjem, organizaciona kultura i timski rad.

Kao dodatni alati, a u cilju postizanja učinkovitijeg i kvalitetnijeg rada, već se primjenjuju i kontrolne liste za prethodno ispitivanje tužbe, te plan pripremnog ročišta.

Novе metodologije i alati za cilj imaju olakšati rad prvenstveno sudijama, a potom i svim drugim sudskim djelatnicima, ubrzati sudske postupke, smanjiti broj zaostalih predmeta te u konačnici, doprinijeti kreiranju pravosudnog sistema kojem će građani i građanke vjerovati.

Tokom održanih sastanaka analizirani su dosadašnji rezultati, ali kreirani i planovi rada za naredni period, jer kako je zaključeno tokom sastanaka, samo kontinuiranim djelovanjem moguće je postići vidljive promjene.

Proces primjene novih radnih metoda i mehanizama, prvobitno je započeo u sudovima u Sarajevu i Banjoj Luci, te se nakon postizanja primjenjivih i održivih rezultata proširio i na druge sudove na području cijele BiH.

VSTV BiH 23. i 24. 11. 2020. godine, u saradnji sa Švedskom sudskom administracijom i švedskim sudovima, organizovalo je radni sastanak sa predsjednicima sudova u BiH i sudijama, kako bi predstavilo model unapređenja poslovnih procesa u sudovima, kroz reorganizaciju njihovog rada i ljudskih resursa. Glavni cilj sastanka bio je predstaviti nove metodologije u radu koje će pospješiti rad sudova. Model unapređenja poslovnih procesa u sudovima, kroz reorganizaciju rada sudova i ljudskih resursa u sudovima, realizuje se u okviru „Projekta unapređenja efikasnosti sudova i odgovornosti sudija i tužioca – treća faza“, kojeg finansira Vlada Švedske. Unapređenju poslovnih procesa u sudovima, u ovoj fazi, pristupili su prvostepeni sudovi iz Sarajeva, Zenice, Travnika, Konjica, Širokog Brijega, Ljubuškog, Banja Luke, Prnjavora, i Doboja, uz podršku sudova iz Bijeljine, Tuzle i Prijedora, koji su već primijenili nove metode u svom radu.

⁷⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj 25/17.

U prethodnoj fazi projekta, nove metodologije rada su uvedene u osam sudova u BiH, što je rezultiralo pozitivnim promjenama koje se ogledaju kroz izmijenjeni i unaprijeđeni proces njihovog rada, povećanu produktivnosti, povećanu kvalitetu rada sudija, uvođenje obuka za pripravnike i volontere, smanjenu opterećenosti sudija administrativnim poslovima.

1.2.9 Unapređenje i usklađivanje statusa zaposlenog kadra u pravosudnim institucijama u BiH

Unapređenje i usklađivanje statusa zaposlenog kadra u pravosudnim institucijama u BiH predmetom je zahtjeva za dodatnim sredstvima, U promatranom periodu izrađena je kompilacija materijala koja podrazumijeva djelomičnu reorganizaciju rada pripravnika/volontera i drugog nesudskog osoblja u osam pilot sudova koja obuhvata i izradu pojedinačnih programa obuka pripravnika/volontera.

Na nivou BiH status zaposlenog kadra je riješen poslovnica o radu i pravilnicima koje donose rukovodioci tih institucija bez obaveze konsultacija ili mišljenja MP BiH.

VSTV je na sjednici održanoj 30. 09. i 01. 10. 2020. godine usvojio nove Kriterije za određivanje potrebnog broja zaposlenika u tužilaštvima. Ovim kriterijima omogućava se da tužilaštva povećaju broj zaposlenika na radnim mjestima na kojima se obavljaju poslovi čijim izvršavanjem se pruža funkcionalna podrška radu tužitelja na predmetima (tužilački saradnici/savjetnici, ekonomski savjetnici, psiholozi itd). Primjena novih kriterija će zavisiti od potreba tužilaštava i raspoloživosti finansijskih sredstava.

U Kantonu Sarajevo ovo pitanje regulisano je Zakonom o državnoj službi u Kantonu Sarajevo koji je donesen u 2016. godini, kao i provedbenim propisima donesenim 2017. godine, a za namještenike se primjenjuje Zakon o namještenicima u organima državne službe u FBiH. U proteklom periodu donesen je Zakon o platama i naknadama u organima vlasti Kantona Sarajevo i objavljen u službenom glasilu,⁷⁵ te Uredba o naknadama koje nemaju karakter plate Kantona Sarajevo, koja je objavljena u službenom glasilu.⁷⁶ Ministarstvo pravosuđa i uprave PK nema potrebne kapacitete za izradu ovakvih planova, a takođe jedan dio ovih aktivnosti je u nadležnosti rukovoditelja pravosudnih institucija (ocjenjivanje) zbog čega očekuju inicijativu i saradnju na entitetskom ili čak državnom nivou u saradnji sa VSTV BiH. Postupak ocjenjivanja i obuka lica koji nisu nosioci pravosudnih funkcija u sudovima USK uređen je propisima koji se primjenjuju na državne službenike i namještenika u USK.

Zakonom o javnim tužilaštvima RS propisano je da se ocjenjivanje zaposlenika u javnom tužilaštvu vrši na osnovu Pravilnika koji donosi glavni republički tužilac. Prema Zakonu o sudovima RS nadzor nad pravilnim obavljanjem poslova pravosudne uprave u sudovima obavljaju inspektori MP RS-a, a računovodstvene poslove ovlašteni zaposlenici iz finansijske oblasti.

PK BD BiH je pristupila izradi dugoročnih planova za razvoj zaposlenika u pravosuđu Brčko distrikta BiH, po usvajanju Zakon o službenicima i namještenicima u pravosuđu BD BiH u oktobru 2018. godine.⁷⁷ PK BD BiH, kao predlagač zakona koji se odnose na organizaciju i rad pravosuđa u BD BiH, usvojila je i uputila u skupštinsku proceduru prijedlog Zakona o platama i naknadama zaposlenih u pravosuđu BD BiH. Skupština BD BiH je usvojila navedeni zakon i isti je objavljen u službenom glasniku.⁷⁸ Zakonom je regulisan status plata, a primjena istog je počela 01. 07. 2019. godine.

⁷⁵ „Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 5/19.

⁷⁶ „Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 7/19.

⁷⁷ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 48/18.

⁷⁸ „Službeni glasnik BD BiH“, broj: 8/19.

Takođe je usvojeno i devet pravilnika vezanih za oblast organizacije pravosuđa u BD BiH, kao i program stručnog usavršavanja službenika i namještenika za 2019. godinu. PK BD BiH je donijela izmjene i dopune Pravilnika o stručnom usavršavanju službenika i namještenika u pravosuđu BD BiH⁷⁹.

PK BD BiH donosi godišnji Plan stručnog usavršavanja službenika i namještenika u pravosuđu BD BiH, a na osnovu iskazanih potreba za edukacijom od strane pravosudnih institucija. Plan edukacije za 2020. godinu usvojen je na sjednici PK BD BiH, održanoj 20. 12. 2019. godine. Godišnje ocjenjivanje službenika i namještenika u pravosuđu se vrši u skladu sa Pravilnikom o ocjenjivanju rada službenika i namještenika u pravosuđu BD BiH.⁸⁰

Aktivnosti na provođenju ovog programa u 2019. godini su trebale proizići iz preporuka IPA projekta " Izgradnja kapaciteta za pravosudnu reformu u BiH" komponente II, do kojih nije došlo dijelom zbog nedostatka kapaciteta za provođenje. Sam program je kandidovan kao prioritet finansiranja iz donatorskih sredstava u 2020. godini.

1.3. Odgovornost i profesionalizam nosilaca pravosudnih funkcija u BiH

Odgovornost i profesionalizam nosilaca pravosudnih funkcija u BiH uključuje:

- 1) unapređenje poštivanja standarada profesionalne etike i integriteta,
- 2) unapređenje disciplinske odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija u BiH,
- 3) modernizaciju i ujednačavanje programa polaganja pravosudnih ispita u BiH,
- 4) unapređenje unutrašnje organizacije pravosudnih institucija u BiH, procedura, znanja i vještina za dosljednu primjenu Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnim postupcima u BiH i
- 5) unapređenje obuka nosilaca pravosudnih funkcija u BiH.

1.3.1 Unapređenje poštivanja standarada profesionalne etike i integriteta

VSTV je tijelo koje, počevši od 2018. godine, prati provođenje planova integriteta u svim pravosudnim institucijama u BiH. Pored toga VSTV je usvojio Smjernice za sprečavanje sukoba interesa u pravosuđu BiH, sa ciljem unapređenja integriteta i jačanja odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija. U martu 2017. godine formirana je radna grupa koja se bavi ovim pitanjima i uspostavljanjem funkcionalnog sistema za prikupljanje podataka o imovini i aktivnostima nosilaca pravosudnih funkcija. VSTV je u skladu sa preporukama Stručne misije usvojio novi obrazac finansijskog izvještaja za sudije i tužioce. Na septembarskoj sjednici VSTV-a 2018. godine je usvojen Pravilnik o praćenju i objavljivanja podataka iz ličnih finansijskih izvještaja, kao i novi obrazac ličnog finansijskog izvještaja sudije/tužioca koji se počeo primjenjivati od 01. 01. 2019. godine. Na predmetni Pravilnik tokom marta 2019. godine Agencija za zaštitu ličnih podataka BiH je donijela rješenje o zabrani raspolaganja ličnim podacima sudija i tužilaca prilikom izrade finansijskih izvještaja, čime je privremeno odložena primjena Pravilnika, pri čemu se koriste stari obrasci i primjenjuje stari sistem prikupljanja ličnih podataka. VSTV je polovinom 2019. godine pokrenuo postupak pred Sudom BiH protiv navedenog rješenja Agencije za zaštitu ličnih podataka BiH.

Pravilnik o podnošenju, provjeri i obradi finansijskih izvještaja sudija i tužilaca je u februaru 2020. godine stavljen van snage.

⁷⁹ Službeni glasnik BD BiH“, broj 5/20.

⁸⁰ „Službeni glasnik BD BiH“, broj: 13/19.

Nadležnim institucijama izvršne i zakonodavne vlasti je upućena urgencija za pokretanje, po hitnom postupku, procedure za izmjene važeće legislative (Zakona o VSTV-u) u dijelu odredbi koje se odnose na finansijske izvještaje, nakon čega bi se pristupilo izradi i donošenju ovog Pravilnika. Nastavljen je rad na uspostavljanju elektronskog sistema za podnošenje i provjeru podataka iz finansijskih izvještaja.

Sačinjen je godišnji izvještaj o provođenju planova integriteta u sudovima i tužilaštvima i prezentovan na sjednici VSTV-a. Usvojeno je nekoliko preporuka koje se odnose na dalji proces praćenja planova integriteta koje su dostavljene sudovima i tužilaštvima u BiH. VSTV je pozvao organe izvršne i zakonodavne vlasti na svim nivoima na razumijevanje i spremnost na saradnju sa pravosudnim institucijama u svrhu omogućavanja realizacije mjera iz planova integriteta, čija realizacija zavisi od saradnje s ovim organima.

Na sjednici održanoj u septembru 2019. godine usvojeni su institucionalni mehanizmi i evidencije za provođenje instrumenata za praćenje primjene Smjernica za sprečavanje sukoba interesa u pravosuđu.

Za praćenje implementacije izrađena je testna verzija IT alata za praćenje implementacije planova, kojoj je dugoročna svrha izrada planova integriteta putem online platforme, a ovaj se alat nalazi u fazi testiranja. Provedena je dopuna etičkih kodeksa za sudije i tužioce ranije usvojenim Smjernicama o sprečavanju sukoba interesa u pravosuđu. Početkom 2019. godine zaprimani su izvještaji o implementaciji planova. Kao podrška provođenju planova integriteta izrađeni su Priručnik za primjenu Kodeksa sudske etike, kao i Kodeks tužilačke etike. Isti su objavljeni na portalu www.pravosudje.ba.

Tokom 2019. godine pripremljena je i provedena ankete nosilaca pravosudnih funkcija o etici i disciplinskoj odgovornosti, čiji su rezultati objavljeni na portalu pravosuđa.⁸¹

VSTV uz podršku USAID-a razvija online modul obuke na temu etike, integriteta i sukoba interesa, koja bi trebala biti obavezna za sve nosioce pravosudnih funkcija.

Projekat „EU4Justice“ u saradnji s CEST-om FBiH, organizovao je 07. 07. 2020. godine razmjenu mišljenja pod nazivom „Načini širenja etičnosti i integriteta u pravosuđu“, s ciljem razmjene dobrih praksi. Događaj je okupio 24 sudije i pravne saradnike iz različitih pravosudnih institucija širom Bosne i Hercegovine.

CEST FBiH je 29. i 30. 09. 2020. godine u saradnji sa Vijećem Evrope održao dvodnevnu edukaciju u okviru implementacije projekta JUFREX II na temu „Primjena zakona o zaštiti od klevete“, iz oblasti građanskog prava gdje su ciljana grupa bili sudije. Ovom seminaru je prisustvovalo 26 sudija iz FBiH.

CEST FBiH je 05. i 06.11.2020. godine u saradnji sa Vijećem Evrope održalo dvodnevnu edukaciju u okviru implementacije projekta JUFREX II na temu „Zaštita zviždača“, iz oblasti ljudskih prava i krivičnog prava. Ovom kaskadnom treningu prisustvovala su sudije i tužioci iz FBiH.

PK BD BiH je tokom 2020. godine donijela Pravilnik o provođenju Zakona o zaštiti ličnih podataka u PK BD BiH⁸²:

U vezi sa Planom integriteta Kantonalnog suda u Zenici broj: 004-0-SuDp-17-000 796 od 30.06.2017. godine s ciljem realizacije očekivanih rezultata iz Plana za upravljanje rizicima donesena je Odluka o provođenju mjera za unapređenje integriteta Kantonalnog suda u Zenici za 2019. godine.

⁸¹ Rezultati ankete se mogu naći na: <https://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=81890>.

⁸² „Službeni glasnik BD BiH“, broj 5/20.

U Kantonalnom tužiteljstvu Zenica aktivnost se provodi u okviru implementacije mjera Plana integriteta.

1.3.2 Unapređenje disciplinske odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija u BiH

Stalna komisija za legislativu VSTV-a je pripremila radnu verziju nacrtu Zakona o VSTV-u, u dijelu koji reguliše disciplinsku odgovornost nosilaca pravosudnih funkcija i disciplinski postupak.

Stalna komisija nastavlja da, u skladu sa preporukama Peer review procesa, analizira i prati odredbe koje se odnose na disciplinski postupak. Pored potrebe za zakonskim izmjenama Peer review procesa preporučuje se i izmjena implementacijskih akata kojima je regulisan disciplinski postupak od kojih je započeta priprema Pravilnika za provođenje disciplinskog postupka.

Tokom 2019. godine, uz podršku EU projekata, pripremljen je i usvojen je Priručnik za vođenje disciplinskog postupka, koji je objavljen na web stranici www.pravosudje.ba.⁸³ Isto tako započeta je priprema Pravila za objavljivanje disciplinskih odluka.

U sklopu projekta „EU4Justice“ 26. 11. 2019. godine organizovan je okrugli sto za službenike Ureda disciplinskog tužioca BiH sa Béatrice Del-Volgo, glavnim inspektorom i Anne Coquet, inspektorom u Generalnom inspektoratu za pravosuđe – Ministarstva pravde Francuske. Svrha okruglog stola bila je razmjena mišljenja o dobrim praksama, iskustvima u Europskoj uniji i u BiH o disciplinskim pitanjima, uključujući organizaciju, metodologiju, istragu navoda disciplinskih pitanja i sudsku praksu. Tokom 2020. godine trebalo otkazana je misija Ureda Generalnom inspektoratu za pravosuđe i drugim tijelima zbog ograničenja izazvanih pandemijom virusa.

Tokom 2020. godine doneseno je 18 odluka disciplinske komisije.

U slučaju pritužbe na rad sudije Kantonalnog suda u Zenici, postupa se u skladu sa članom 60. stav 2. Zakona o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH broj: 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13 i 52/14), te se ista bez odlaganja dostavlja Uredu disciplinskog tužioca VSTV.

1.3.3 Unapređenje unutrašnje organizacije pravosudnih institucija u BiH, procedura, znanja i vještina za dosljednu primjenu Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnim postupcima u BiH

Tužilaštva u BiH su izmijenila pravilnike o unutrašnjoj organizaciji, radi dosljedne primjene zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnim postupcima u BiH. Upraznjene pozicije, potrebne za provođenje zakona, su popunjavane u zavisnosti od raspoloživih budžetskih sredstava.

Imajući u vidu činjenicu da je UNICEF najavio mogućnost da i u prvostepenim sudovima iz donatorskih sredstava budu finansirane pozicije psihologa, u skladu sa navedenim zakonom, VSTV je preporučio i općinskim/osnovnim sudovima da uvrste ove pozicije u sistematizacije.

Prema raspoloživim informacijama VSTV-a trenutno je u pravosudnim institucijama zaposlen je 31 psiholog/socijalni radnik, a koji su angažovani radi implementacije odredbi Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnim postupcima u BiH.

Takođe, s ciljem poboljšanja položaja ove populacije i ostvarivanja većeg nivoa prava, VSTV BiH je dosadašnjim djelovanjem izradio ilustrirani vodič kroz krivični postupak za djecu žrtve/svjedoke krivičnih djela i njihove roditelje/staratelje. Izrađena je i analiza stepena primjene odredbi Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u sudovima u BiH, na osnovu koje su izdate i preporuke sudovima za unaprjeđenje rada.

⁸³ Priručnik se može preuzeti sa internet adrese: https://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=82073&vijesti_jezik=B.

Aktivnosti usmjerene na jačanje vladavine prava, demokratije, ljudskih prava i unapređenje položaja ranjivih grupa u kontaktu sa sudom poput izrade, VSTV BiH je realizovao u okviru projekta Unapređenje efikasnosti sudova i odgovornosti sudija i tužilaca u BiH, uz podršku Vlade Švedske, a obilježavajući 20. 10. 2020. godine kao Međunarodni dan djeteta će nastaviti s projektom u trećoj fazi.

U septembru ove godine, VSTV je u saradnji sa UNICEF-om, započeo i proces izrade standarda za opremanje prostorija za saslušanje djece u kontaktu sa zakonom.⁸⁴

U Osnovnom sudu BD BiH izmijenjen je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, te je popunjeno radno mjesto stručnog saradnika za podršku svjedocima. Po potrebi saradnik postupa i pred Apelacionim sudom. Tužilaštvo BD BiH nije sistematizovalo ovo radno mjesto zbog relativno malog broja predmeta ove vrste i u ove svrhe koristi stručnog saradnika za podršku svjedocima zaposlenog u Policiji BD BiH, na osnovu posebno zaključenog protokola. U proteklom periodu nisu izvršene popune radnih mjesta vezanih uz propise o maloljetnicima.

U CMS i T-CMS ugrađena su polja koja omogućavaju unošenje informacije o novim vrstama predmeta i radnji koji su predviđeni zakonom i koji su prilagođeni novim odredbama i procedurama u vođenju predmeta maloljetnih izvršilaca krivičnih djela.

Vlada RS-a je na 35. sjednici, održanoj 29. 08. 2019. godine, utvrdila Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku kojim se definišu odredbe koje se odnose na postupanje stručnog savjetnika suda i javnog tužilaštva, kao i vaspitne mjere koji je upućen u dalju proceduru usvajanja.

Shodno tome, Narodna skupština RS je usvojila na 6. redovnoj sjednici, održanoj dana 10. 10. 2019. godine, Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, kojim se unapređuju vaspitne mjere u RS. Tokom sredine 2020. godine, NS RS je usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i postupanja sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku RS.⁸⁵

Vlada FBiH je na 186. sjednici, održanoj 25. 07. 2019. godine, utvrdila i uputila po skraćenom postupku u parlamentarnu proceduru prijedlog Zakona o izmjeni Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku po kojem je predviđeno da troškove izvršenja krivičnih sankcija prema maloljetniku snosi osnivač ustanove u kojoj se izvršava krivična sankcija. Zakon je usvojen početkom 2020. godine⁸⁶. Vlada FBiH je takođe tokom 2019. godine utvrdila i prijedlog izmjena i dopuna Zakona o prekršajima kojim je uvedena mjera maloljetničkog ukora kao odgojne mjere. U program rada CEST-ova uvršten je i program specijalističke obuke sudija i tužilaca prema zakonima o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, te programi rada CEST-ova sadrže teme za unapređenje znanja i vještina za dosljednu primjenu zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnim postupcima u BiH.

CEST FBiH je 14. 05. 2020. godine u okviru Programa specijalističke obuke za maloljetničko pravosuđe i u saradnji sa UNICEF-om organizovao internet video obuku na temu "Izdržavanje djece" putem Zoom aplikacije, namijenjena svim sudijama i tužiocima koji u svom radu primjenjuju Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.

Programom rada za 2016., 2017., 2018. i 2019. godinu CEST RS je održao više seminara o postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u primjeni Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnim postupcima u RS-u.

⁸⁴ Informacija preuzeta sa internet stranice www.vstv.pravosudje.ba, vijest „Međunarodni dan djeteta: Položaj djece i maloljetnika u doticaju sa pravosuđem mora biti bolji“ od 20. 11. 2020. godine.

⁸⁵ „Službeni glasnik RS“, broj 68/20.

⁸⁶ „Službene novine FBiH“, broj 74/20.

U okviru Programa stručnog usavršavanja i početne obuke za 2020. godinu, CEST RS uz podršku UNICEF-a, organizovao je seminar na temu „Konvencija Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarote konvencija) i njena usklađenost sa domaćim zakonodavstvom“, koji je održan 16. 10. 2020. godine.

Teme seminara su bile "Međunarodni standardi ugrađeni u Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku RS, kao i izmjenama Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku RS" i "Primjena međunarodnih standarda i novih zakonskih rješenja u sudskoj praksi RS."⁸⁷

U okviru Programa stručnog usavršavanja i početne obuke za 2020. godinu, CEST RS je u okviru zajedničke aktivnosti sa CEST FBiH i PK BD BiH, podržanom od strane projekta „Prevenција i rad na sprečavanju seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece u digitalnom okruženju u Bosni i Hercegovini“ a koji provodi SAVE the CHILDREN, UNICEF i EMMAUS, organizovao specijalističku radionicu za nosioce pravosudnih funkcija na temu: „Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece u digitalnom okruženju. Radionica je održana u periodu od 1. do 3. 12. 2020. godine, putem Cisco Webex platforme, a sastojala se iz tri Modula.

1.3.4 Unapređenje obuka nosilaca pravosudnih funkcija u BiH

Na prijedlog CEST-ova i Stalne komisije za edukaciju, VSTV je razmotrio i odobrio Strategiju za početnu obuku i stručno usavršavanje za period od 2017. do 2020. godine, koja sadrži mjere za unapređenje obuke nosilaca pravosudnih funkcija u BiH. U skladu sa strategijom donose se godišnji programi obuka, unapređenje početne obuke za novoimenovane sudije/tužioce, ažuriranje liste edukatora, e-učenje, edukacija edukatora itd. Planovi obuka se kontinuirano unapređuju u skladu sa preporukama i analizama koje se odnose na unapređenje obuka. Oblasti u kojima se treba unaprijediti obuka definisane su preporukama Peer review procesa. VSTV je usvojio akcioni plan za realizaciju preporuka. Prioritetna oblast za unapređenje je početna obuka za novoimenovane nosioce pravosudnih funkcija. Između ostalog započeo je proces uvođenja instituta mentorstva za novoimenovane sudije. Implementacija pravilnika o radu konsultativnih tužilaca sa novoimenovanim tužiocima se redovno prati kroz ocjene rada i izvještaje o radu. CEST-ovi FBiH i RS-a su objavili Programe stručnog usavršavanja i početne obuke za 2019. godinu. Programi su izrađeni na bazi iskazanog interesa pravosudne zajednice i prijedloga pravosudnih institucija, edukatora, sudija i javnih tužilaca, međunarodnih institucija, VSTV-a, Ministarstava pravde, a kako bi se unaprijedila obuka nosilaca pravosudnih funkcija.

U toku je priprema rješenja za unapređenje početne obuke za novoimenovane NPF koja će u narednom periodu VSTV ponovo razmatrati. Naročita pažnja je posvećena unapređenju okvira za rad konsultativnih tužilaca, dok je u toku pilot faza uvođenja mentorstva u sudove, koje će razmatrati Radna grupa VSTV formirana u svrhu definisanja najboljeg okvira mentorisanja prilagođenog pravnom sistemu u BiH. Radna grupa je u februaru 2020. godine održala niz sastanaka sa izabranim mentorima i sudijama u pilot sudovima. Aktivnosti Radne grupe u ovom segmentu su odložene za vrijeme trajanja vanrednog stanja uzrokovane CoVID-19, dok su u toku aktivnosti na definisanju prijedloga pravnog okvira radi uvođenja sistema mentorstva u sudove (dopune POUSP, izada Pravilnika o načinu izbora i rada sudija mentora i drugo).

U organizaciji „EU4Justice“ projekta, od 11. do 13. 03. 2020. godine u Mostaru je održan Okrugli sto na temu: „Vještine mentorstva i optimizacija ličnih sposobnosti za mentorstvo“. Cilj radionice je bio da se obogati početna obuka novoimenovanih sudija i tužilaca, te unaprijede alati koje mentori koriste u vršenju svojih zadataka. U radionici je učestvovalo trinaest sudija i tužilaca koje su pravosudne institucije širom zemlje već imenovala na poziciju mentora za novoimenovane nosioce pravosudnih funkcija.

⁸⁷ Informacija preuzeta sa internet stranice JU CEST RS, www.rs.cest.gov.ba.

U toku je provođenje pilot projekta mentorstva u 2 ciljna suda. Vijeće je prihvatilo nacrt Pravidnika o izmjenama i dopunama Pravidnika unutrašnjem sudskom poslovanju kojeg donosi VSTV, Pravidnika o mentorstvu za novoimenovane sudije i stručne saradnike koje imenuje VSTV, te okvirni sadržaj za strateški dokument. VSTV je inicirao dijalog sa profesionalnim udruženjima sudija i stručnih saradnika. Ministarstvu pravde RS upućena je inicijativa za izmjene Pravidnika o unutrašnjem sudskom poslovanju za RS.

U skladu sa mjerama Vlade FBiH za suzbijanje širenja pandemije CoVID-19, CEST FBiH je tokom 2020. godine intenzivirao rad na iznalaženju odgovarajućih rješenja za osiguranje efikasnosti i kontinuiteta u radu i izvršavanju svoje značajne i nezamjenjive uloge stalnog unaprjeđivanja profesionalnosti nosilaca pravosudnih funkcija i jačanja pravosuđa koje se može nositi sa standardima i izazovima EU.

Pored online modula obuke za tužioce, novoimenovane tužioce i stručne saradnike tužilaštava postavljenih na distance learning platformi Centra, zainteresiranim učesnicima je omogućeno i praćenje online obuka u realnom vremenu putem video komunikacijskih platformi i aplikacija Cisco Webex i Zoom.

U saradnji sa Atlantskom inicijativom, a u okviru Programa početne obuke i stručnog usavršavanja za 2020. godinu, 10. 04. 2020. godine putem web aplikacije Zoom održan seminar za sudije i tužioce koji se bave krivičnim predmetima na temu "Analiza pravosudne prakse – krivično djelo silovanja". Seminar koji je uslijedio je održan 29. 04. 2020. godine, putem web platforme – Cisco Webex aplikacije, a objedinio je dvije teme: "Praksa Vrhovnog suda i kantonalnih sudova iz građanske oblasti i Aktuelna pitanja iz radnog spora". Nakon ove obuke, CEST-ovi, u saradnji s Vijećem Evrope u BiH, u okviru projekta "Inicijativa za pravnu sigurnost i efikasno pravosuđe u Bosni i Hercegovini", realizovali su online seminar na temu "Vještina pisanja presude u krivičnim stvarima sa fokusom na obrazloženje" koji je održan 07. i 08. 05. 2020. godine. CEST-ovi i Svjetska banka, u okviru implementacije projekta Unapređenje poslovne klime kroz brže rješavanje privrednih sporova u BiH, a koji Svjetska banka provodi u saradnji s VSTV, uz finansijsku podršku Vlade Ujedinjenog Kraljevstva, 12. 05. 2020. godine organizirali su u formi online obuke, putem platforme Cisco Webex, seminar na temu "Priprema za postupanje u parničnom postupku". Na temu "Izdržavanje djece" CEST-ovi su 14. 05. 2020. godine putem Zoom aplikacije organizovali seminar u okviru Programa specijalističke obuke za maloljetničko pravosuđe u saradnji sa UNICEF-om. Seminari koji su uslijedili su online obuke: "Vještine pisanja i obrazloženja presude u parničnom postupku" - 18. i 19. 05. 2020. godine, "Seksualno uznemiravanje - zakonska rješenja i pravosudni okvir" - 22. 05. 2020. godine, "Zakovitost dokaza - 28. 05. 2020. godine", te "Komunikacija u kriznim situacijama", 03. i 04. 06. 2020. godine.

CEST-ovi su u funkciju stavili online module za učenje na daljinu koje su u okviru VSTV projekta "Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa" razvijeni za novoimenovane tužioce. U toku je i unapređenje pravnog okvira za provođenje mentorstva za novoimenovane tužioce.

U toku je priprema godišnjih izvještaja CEST-ova. Pored toga, otpočete su aktivnosti na gradaciji obuka iz oblasti primjene EKLJP, u skladu sa zaključkom VSTV iz novembra 2019. godine. Oblasti su utvrđene u sklopu procesa savjetovanja CEST-ova u izradi programa početne obuke i stručnog usavršavanja za 2021. godinu (npr. specijalističke obuke iz oblasti korupcije i organizovanog kriminala za sudije i tužioce, etike i integriteta itd.).

U cilju jačanja kapaciteta institucija za osposobljavanje pravosuđa na zapadnom Balkanu kako bi osigurale učinkovito provođenje Evropske konvencije o ljudskim pravima na nivou zemlje, akcija "Instituti za osposobljavanje za pravosuđe za kvalitetu i održivost" (JA-NET) "17. 09. 2020. godine započela je izradu preporuka za poboljšanje postojećih izvora e-knjižnica za 7 institucija za edukaciju pravosuđa Z. Balkana, uključujući BiH. U tu svrhu radi se na opisnoj procjeni dostupnih resursa e-knjižnica i postojećih materijala za obuku o ljudskim pravima i drugim pravnim publikacijama u institucijama za edukaciju pravosuđa zapadnog Balkana.

CEST FBiH je 17. i 18. 09. 2020. godine zajedno sa Vijećem Evrope održalo dvodnevnu edukaciju edukatora u okviru implementacije projekta JUFREX II na temu „Sloboda izražavanja – Član 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima edukacija edukatora“. Ovom obukom je povećan fond edukatora sudija i tužilaca iz domena krivičnog prava sa 13 učesnika.

Fondacija Centar za javno pravo (FCJP), Centar za edukaciju sudija i tužilaca F BiH (CEST F BiH) i Udruženje sudija F BiH su 02. 10. 2020. godine organizovali stručno savjetovanje o obrazovanju pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju u Bosni i Hercegovini. Na savjetovanju je bilo prisutno ukupno 16 učesnika, pripadnika akademske zajednice, VSTV-a BiH i nadležnih državnih tijela.

1.4. Otvorenost u radu pravosudnih institucija u BiH

Otvorenost u radu pravosudnih institucija u BiH uključuje:

- 1) unapređenje komunikacije pravosudnih institucija u BiH sa medijima, korisnicima usluga i javnosti i
- 2) unapređenje dostupnosti informacija o radu pravosudnih institucija u BiH stručnoj i široj javnosti.

1.4.1 Unapređenje komunikacije pravosudnih institucija u BiH sa medijima, korisnicima usluga i javnosti

Razvoj i testiranje prioritarnih funkcionalnosti za unapređenje stranica pravosudnih institucija vrši se kontinuirano i podržano je iz donatorskih projekata. U kontekstu toga pripremljena je specifikacija funkcionalnih i nefunkcionalnih (vizuelnih i dr.) zahtjeva za razvoj ažurirane verzije platforme na kojoj su zasnovane internet stranice pravosudnih institucija.

Od septembra 2018. godine započeo je grant projekt VSTV pod nazivom „Izgradnja efikasnog pravosuđa u službi građana“ - IPA 2017 s trajanjem od tri godine. Nekoliko aktivnosti ovog projekta su usmjerene izravno na provođenju ovog programa, a to su da potiče transparentnost pravosuđa (npr. povećanjem broja javno dostupnih presuda), unaprijedi medijske vještine pravosuđa i uspostavi kontakt sa građanima (na primjer organiziranjem posjeta osnovnih škola sudovima, predavanja sudija i tužilaca za srednjoškolce, kao i radionica sa studentima).

Jedna od projektnih aktivnosti u vidu otvorenih vrata pravosuđa 25. 02. 2020. godine omogućeno je tridesetak učenika Osnovne škole „Drežnica“ da posjeti obnovljeni Kantonalni sud u Mostaru. Posjeta je realizovana kako bi se učenici upoznali sa radnim zadacima sudija, tužioca, stručnih saradnika i drugih zanimanja na sudu tokom provođenja sudskog postupka, te kako bi stekli uvida u to kako je biti uposlenik pravosudne institucije na jedan dan.

U sklopu projekta ove godine pokrenuta je javna kampanja putem socijalnih medija pod nazivom „I ja sam za pravdu, po mjeri građana!“ s ciljanom grupom lica od 18 do 30 godina koja je trajala do 07. 12. 2020. godine. Obilježen je Evropski dan civilne pravde gdje je 23. 10. 2020. godine organizirana radionica za studente pravnih fakulteta na temu „Nezavisnost pravosuđa! Nezavisnost koga, nezavisnost od koga i nezavisnost od čega?“.

Pored navedenog projekta u 10. mjesecu 2020. godine je započela treća faza projekta „Unapređenja efikasnosti sudova i odgovornosti sudija i tužilaca u BiH“ kojeg finansira SIDA, a provodi sekretarijat VSTV-a. Ovaj projekt jednu od aktivnosti ima unapređenja kapaciteta sudova za proaktivnu komunikaciju sa medijima i javnošću, kao i povećanja transparentnosti rada sudova.

Pored navedenog, pravosudne institucije u BiH se koriste i drugim kanalima komunikacije sa medijima, korisnicima usluga, kao i stručnom i širom javnošću. Internet stranice pravosudnih institucija su objedinjene u internet portal pravosudje.ba.

Standardizacija sadržaja web prezentacija pravosudnih institucija će se nastaviti implementacijom nove verzije Pravosudnog web portala. Testiranje prioriternih funkcionalnosti za unapređenje stranica pravosudnih institucija je u završnoj fazi.

Novi vizuelni identitet kao i potrebni sadržaji web stranica će biti dostupni u toku 2021. godine.

1.4.2 Unapređenje dostupnosti informacija o radu pravosudnih institucija u BiH stručnoj i široj javnosti

VSTV kontinuirano, na web stranici, objavljuje informaciju o procentu realizacije planova rješavanja predmeta u sudovima.

Statistički izvještaj o radu sudova i tužilaštava za period 01.01.-30.06.2020. godine je pripremljen i razmatran 15. i 16.09.2020. godine na sjednici VSTV BiH.

Sjednice VSTV-a otvorene su za javnost, nakon stupanja na snagu izmjena i dopune Poslovnika VSTV-a.⁸⁸

Ažuriranje internet stranica i baza sudskih odluka vrši se kontinuirano objavljivanjem sudskih odluka najviših sudova, usaglašenih pravnih shvatanja održanih panela i ostalih relevantnih informacija.

Poštujući mjere sigurnosti koje je BiH, kao i druge zemlje svijeta, uvela u cilju prevencije širenja pandemije COVID-19 VSTV je osigurao uslugu organizacije i održavanja do stotinu istovremenih sastanaka o pravosudnim pitanjima putem videokonferencijskog sistema Cisco WebEx.

Uzimajući u obzir važnost svakodnevne komunikacije sa sudovima i tužilaštvima iz cijele BiH, Sekretarijat VSTV-a BiH u saradnji sa Evropskom unijom putem implementacije IPA projekta „Izgradnja efikasnog pravosuđa u službi građana“ je izvršio nabavku videokonferencijskog sistema na period od jedne godine.

U sklopu istog projekta sačinjena je infografika o mogućnostima korištenja e-Sud mobilne aplikacije.

U bazi sudskih odluka na 30. 11. 2020. godine se nalazi ukupno 13.272 odluke od čega 7.917 odluka je iz građanske oblasti, 4.085 iz krivične oblasti, a 1.270 iz upravne oblasti.

Intenzivirana je, između ostalog, obrada informacija o odlukama i sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, te informacije o novousvojenim zakonima.

Po pitanju kvaliteta i otvorenosti rada pravosudnih institucija, web stranica Centra za sudsku dokumentaciju www.csd/pravosudje.ba je tokom izvještajnog perioda redovno dopunjavana informacijama o razvoju sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP), putem objave informacija o novim predmetima i sedmičnih pregleda sudske prakse tog suda.

⁸⁸ „Službeni glasnik BiH“, broj 27/15.

U pogledu toga u njoj se nalaze podaci o predmetima pokrenutim protiv BiH, a ukupno ih je bilo 16 tokom 2019. godine i 6 tokom 2020. godine, te sudska praksa ESLJP, sedmični pregled sudske prakse ESLJP odnosno izvještaji ESLJP-a koji su putem mreže viših sudova dostupni pravosudnoj zajednici i profesionalnoj pravnoj javnosti, a dostupni su svi sedmični izvještaji tokom 2019. i 2020. godine. Takođe je putem navedene internet stranice moguće izvršiti pristup regionalnoj bazi presuda ESLJP za Zapadni Balkan, pregled liste internet stranica koje mogu biti od koristi, te ostalim publikacijama kao što su pregled prakse ESLJP od 2014. godine do sada, po godinama.

Pod stranicama centra još od 2010. godine redovno se objavljuju informacije o novousvojenim zakonima sa pratećim tekstovima, razne stručne publikacije i drugo. Sve navedeno se putem elektronskog letka redovno dostavlja pravosudnoj zajednici, te drugim korisnicima IS CSD-a. Baza sudskih odluka se redovno ažurira sa odabranim odlukama najviših sudova u BiH, te Višeg privrednog suda u Banja Luci, ali i odlukama organizovanog kriminala i korupcije.

Baze je tokom 2020. godine otvorena za javnost bez naplate. U pripremi je razrada metodologije za ažuriranje i unapređenje Mape ratnih zločina⁸⁹ koju je VSTV preuzeo od Misije OSCE u BiH u decembru 2019. godine.

Sastanak proširene Radne grupe za unapređenje komunikacijske strategije VSTV-a održan je 05. 02. 2020. godine. Izrađen je veći dio materijala i trenutno se radi na usaglašavanju i kompilaciji teksta.

Prema podacima MPU ZDK, tokom 2020. godine osigurani su uslovi i za unapređenje internet stranice Općinskog suda u Zenici. Kantonalni sud Zenica redovno vrši ažuriranje svoje internet stranice. Također, internet stranica Tužilaštva ZD je znatno unaprijeđena u okviru poduzimanja mjera iz Strategije za postupanje sa osobama koje dolaze u kontakt sa tužilaštvima.

⁸⁹ Mapa ratnih zločina dostupna je na sljedećoj internet stranici: <https://maparz.pravosudje.ba/>.

2. STRATEŠKA OBLAST 2 – IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA

U strateškoj oblasti Izvršenje krivičnih sankcija, na osnovu prikupljenih informacija, uzimajući u obzir da se sastanak FRG-a 2 u 2019. godini zbog nedostatka kvoruma, a u 2020. godini zbog pandemije virusa nije ni jednom održao, može se zaključiti da se aktivnosti uglavnom provode uz određene i uz otklonjive zastoje, uz izuzetak strateških programa 2.1.2 „Uspostavljanje uprava za izvršenje krivičnih sankcija u BiH“, 2.2.4 „Unaprjeđenje postupka pomilovanja u BiH“ i 2.2.5 „Uspostavljanje probacijske službe u BiH“. Od ukupno 14 strateških programa i 41 strateške aktivnosti ispunjenih je 7 programa i 17 aktivnosti, djelimično 4 programa i 13 aktivnosti, dok su dva programa odložena i 8 aktivnosti, a jedan program i 3 aktivnosti nisu ispunjene. U kontekstu navedenog zaključak je da u ovom trenutku na više nivoa vlasti ne postoji mogućnost (političke pretpostavke, materijalno - tehnički uslovi i dr.) za uspostavljanje uprava za izvršenje krivičnih sankcija, kao niti za uspostavljanje probacijske službe u BiH, dok institucije trebaju sve poduzeti da promoviraju institut pomilovanja.

Po pitanju uspostavljanja uprava MK je ranije upoznata gdje donijeta odluka kojim se podržava dalje provođenje navedene aktivnosti na nivoima na kojima je ocijenjeno da postoje mogućnosti, u skladu sa revidiranim AP SRSP u BiH za period 2019. i 2020. godine, a da se pitanje za druge nivoe ponovno ispita i razmotri kao sadržaj za novi strateški okvir.

Na nivou BiH će se, nakon stavljanja u funkciju Državnog zatvora, u vremenu od najmanje dvije godine rada Državnog zatvora, moći ocijeniti potreba i opravdanost uvođenja probacijske službe, odnosno najranije u periodu 2022. - 2023. godine. Prioritet za donatorsku podršku za dalje trebaju biti podrška analizi potreba uspostavljanja probacijske službe i daljnja digitalizacija sa osposobljavanjem institucija.

2.1. Upravljanje sistemom za izvršenje krivičnih sankcija u BiH

Strateški programi za upravljanje sistemom za izvršenje krivičnih sankcija u BiH odnose se na:

- 1) usklađivanje standarda i propisa koji uređuju izvršenje krivičnih sankcija u BiH,
- 2) uspostavljanje uprava za izvršenje krivičnih sankcija u BiH,
- 3) unaprjeđenje sistema za prikupljanje podataka u oblasti izvršenja krivičnih sankcija u BiH,
- 4) unaprjeđenje zavodske infrastrukture i uslova u zavodima u BiH,
- 5) sistematizacija i provođenje obuka zavodskog osoblja u BiH i
- 6) unaprjeđenje sistema zdravstvene zaštite za osuđenike u BiH.

2.1.1 Usklađivanje standarda i propisa koji uređuju izvršenje krivičnih sankcija u BiH

Kontinuirano se analizira međusobna usklađenost propisa u ovoj oblasti, kao i usklađenost sa evropskim standardima, s ocjenom da je postignut značajan stepen usklađenosti. Zakon BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera (ZIKS) je u proteklom periodu nekoliko puta mijenjan i dopunjavan, sa ciljem usaglašavanja sa evropskim standardima. Ranije je izrađen prečišćeni tekst ovog zakona. Sačinjen je prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama ZIKS-a BiH, koji je u međuvremenu prošao redovnu proceduru i usvojen na VM BiH na 139. sjednici, održanoj 16. 04. 2018. godine, a 05. 07. 2018. godine je dostavljen PS BiH u dalju proceduru. Zakon je krajem 2019. godine ušao u parlamentarnu proceduru odlučivanja. VM BiH je dobilo obavijest od 20. 05. 2020. godine da zakon nije dobio parlamentarnu većinu i da je stoga odbijen. U međuvremenu je dorađen i 08. 12. 2020. godine upućen u proceduru javnih konsultacija s rokom do 23. 12. 2020. godine.

ZIKS FBiH je, takođe, više puta mijenjan i dopunjavan. Izrađen je novi Nacrt ZIKS-a u FBiH, ali je odbijen u Parlamentu FBiH. Na osnovu analize usklađenosti postojećeg ZIKS-a FBiH s evropskim i međunarodnim standardima, sačinjen je nacrt novog ZIKS-a FBiH koji je bio usklađen sa ZIKS-om BiH i međunarodnim standardima. FMP je formiralo Radnu grupu koja je pripremila nacrt ZIKS-a FBiH, a shodno članu 78. stav (1) tačka b) i člana 83. stav (2) tačka c) Pravila i postupka za izradu zakona i drugih propisa Federacije BiH.⁹⁰

U pogledu teksta nacrta obavljene su konsultacije sa svim zavodima, te je isti upućen u proceduru pribavljanja mišljenja.

U 2017. godini izrađen je novi Nacrt ZIKS-a RS, koji je bio u proceduri usvajanja u NS RS do 21. 06. 2018. godine, kad je i usvojen na 25. sjednici. Novim ZIKS-om RS-a⁹¹ u potpunosti je izvršeno usklađivanje sa međunarodnim standardima. ZIKS RS je stupio na snagu 19. 07. 2018. godine, sa rokom izrade i usvajanja podzakonskih akata do 19. 07. 2019. godine. Takođe je usvojen i novelirani Zakon o amnestiji RS.⁹²

U BD BiH formirana je radna grupa za izradu nacrta ZIKS-a, radi usklađivanja sa zakonom na nivou BiH. Važeći zakon je prethodno usaglašen sa propisima na nivou BiH i međunarodnim standardima. Izmjene i dopune Zakona na BiH nivou se primjenjuju do izrade novog propisa na nivou BD-a BiH.

Na osnovu navedenih zakona u proteklom periodu izvršen je veći broj izmjena i dopuna podzakonskih akata, kojima su detaljnije uređena pitanja koja se odnose na izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera na nivou BiH, FBiH, RS-a i BD-a BiH.

U ranijem periodu MP BiH je uspostavilo Koordinaciono tijelo za usklađivanje zakona i podzakonskih akata iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija u BiH. Koordinaciono tijelo je izvršilo analizu zakonskih rješenja o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera u BiH i konstatovalo da su zakonska rješenja u najvećoj mjeri usklađena, posebno kada su u pitanju norme koje regulišu prava zatvorenika. Koordinaciono tijelo je utvrdilo da su i zakoni o pomilovanju osuđenika u BiH međusobno usklađeni, uz nalaz i mišljenje da postoji usklađenost i podzakonskih akata iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera. Privremeno Koordinaciono tijelo za usklađivanje zakona i podzakonskih akata iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija u BiH je završilo svoj rad sa zaključkom da se treba produžiti mandat Koordinacionog tijela za osiguranje usklađenosti zakona i podzakonskih akata iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, koje bi imalo nadležnost za međusobno informisanje o stanju propisa iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera. Do produženja mandata ovog Koordinacionog organa nije došlo.

2.1.2 Uspostavljanje uprava za izvršenje krivičnih sankcija u BiH

Zavodi za izvršenje krivičnih sankcija u BiH imaju samostalan pravni status, dok su u FBiH tek na zahtjev FMP tokom 2020. godine osigurani preduslovi da svih sedam ustanova budu i samostalni budžetski korisnici. Ocijenjeno je da postoji potreba da zavodi budu upravne organizacije u sastavu ministarstava pravde na različitim nivoima u BiH. Isto tako ocijenjeno je da postoji potreba da se unaprijedi pravni status i rad privrednih jedinica i ekonomija u sastavu zavoda.

Zakonom o osnivanju Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH je propisano da po stavljanju u funkciju Zavod bude upravna organizacija u sastavu MP BiH što je i urađeno.

⁹⁰ „Službene novine FBiH“, broj 71/14.

⁹¹ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 63/18.

⁹² „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 61/18.

Uspostavljanje uprave u FBiH riješeno je dopunama u ZIKS-u. Nacrt ovog propisa bio je upućen u proceduru i vraćen je na doradu. Trenutno je u proceduri pribavljanja mišljenja Federalnog ministarstva finansija, nakon čega će isti biti upućen na sjednicu Vlade FBiH, radi utvrđivanja prijedloga i upućivanja u parlamentarnu proceduru. Krajem 2019. godine upućen je zahtjev vladi FBiH da sedam zavodskih ustanova dobije status budžetskog korisnika. Na 211. sjednici vlade FBiH od 28. 02. 2020. godine zaključkom je primljena informacija da je svih sedam ustanova upisano u Registar budžetskih korisnika FBiH.

U BiH ne postoji rukovodni nivo između kazneno-popravnih zavoda (KPZ) i ministarstava pravde, niti operativno osoblje unutar ministarstava pravde odgovorno za pojedinačne funkcionalne oblasti, kao što su bezbjednost, zdravstvena zaštita ili programi tretmana za zatvorenike, koji bi mogli dati smjernice i osigurati dosljednost KPZ-ovima u njihovom radu.

Za ovaj program je ocijenjeno da ne postoje tehničke, organizacijski i drugi uslovi za uspostavu uprava, ali da tamo gdje to moguće nadležne institucije provedu, a da se uradi nova ocjena mogućnosti za uspostavu u novom ciklusu planiranja.

2.1.3 Unapređenje sistema za prikupljanje podataka u oblasti izvršenja krivičnih sankcija u BiH

MP BiH je na osnovu izrađene analize izvršilo izmjene i dopune Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivičnih sankcija, mjera pritvora i drugih mjera u BiH⁹³, kojim je definisana procedura prikupljanja podataka i zatraženo kadrovsko jačanje sa jednim novim državnim službenikom za ovu vrstu poslova. Tokom 2020. godine došlo je do izrade novog Pravilnika, a potom i njegovih izmjena i dopuna⁹⁴. Ministarstvo pravde BiH je potpisalo Sporazum sa pravosuđem R. Srbije o preuzimanju zavodskog informacionog sistema koji je preuzet i smješten u Državnom zavodu. Cjelovito softversko rješenje i obuka iz ove oblasti nisu osigurani, ali analizom o sistemu izvršenja krivičnih sankcija koju je provelo Vijeće Evrope (VE) su utvrđene potrebe sistema i opseg automatizacije procesa upravljanja. Na osnovu iste definisan je budući plan rada VE koji se tiče informatizacije i digitalizacije sistema izvršenja krivičnih sankcija, a što je podržano iz projekta „Horizontalna podrška za zapadni Balkan (HF)-prva i druga faza“.⁹⁵

Tokom 2018. godine, posredstvom Ministarstva vanjskih poslova, upućen je redefinisani plan rada i zatražena podrška VE usvajanju Akcionog plana za BiH. Takođe, u septembru 2018. godine provedena je TAIEX⁹⁶ misija stručne procjene u oblasti zatvorskeg sistema u BiH, kao dio izrade mišljenja EK o zahtjevu BiH za članstvo u EU, prema kojoj oblast zatvorskeg sistema ocijenjena pozitivno.

28. 07. 2020. godine projekt VE HF II donirao je zavodima F BiH opremu i licence u vrijednosti od 175.000 EUR. 27. 11. 2020. godine sastala se radna grupa BiH stručnjaka i konsultanata VE gdje se razgovaralo o razvoju softvera za entitetske zavode, a koji se sastoji od 4 modula (tretman, osiguranje, zdravstveni i modul izvještavanja). Trenutno se razvija posljednji modul.

FMP zbog ograničenja u vlastitim resursima nije pristupilo pojedinačnoj analizi kapaciteta za prikupljanje podataka u oblasti izvršenja krivičnih sankcija u FBiH, već se oslanja na podršku VE. Podaci u vidu dnevnih i mjesečnih izvještaja na osnovu važećeg podzakonskog akta se redovno dobivaju od KPZ-ova. Okviri i procedure prikupljanja i obrade podataka bit će predviđene podzakonskim aktima, nakon što se usvoji novelirani ZIKS FBiH. Softversko rješenje i obuka iz ove oblasti iz vlastitih sredstava nisu osigurani zbog čega se oslanjaju na već spomenute analize i podršku koja treba proizaći iz projekta HF II.

93 „Službeni glasnik BiH“, broj 18/16.

94 Službeni glasnik BiH“, br. 15/20 i 65/20

95 Projekt EU i VE je započeo s implementacijom u 2016. godini i trajanjem od tri godine.

96 TAIEX radionica na temu „Zatvorski sistem i prevencija maltretmana u BiH“, održana 24.-28. 09. 2018. godine.

MP RS je, na osnovu izrađene analize, definisalo prikupljanje podataka u noveliranom ZIKS-u RS-a. Članom 9. stav 2. ZIKS-a je predviđeno uvođenje integralnog informacionog sistema sa jedinstvenom bazom podataka. U prethodnom periodu MP RS je radio na izradi Pravilnika o vrstama i načinu vođenja evidencija o zatvorenicima, pritvorenicima i maloljetnicima, a nakon toga na izradi Pravilnika o funkcionisanju integralnog informacionog sistema. Ministar pravde RS-a je u obavezi da donese Pravilnik kojim će se pobliže propisati funkcionisanje jedinstvenog informacionog sistema RS-a. Podaci se dobivaju od KPZ-ova u vidu dnevnih i mjesečnih izvještaja na osnovu važećeg podzakonskog akta. Obuka o prikupljanju i analizi podataka jednim dijelom je izvršena u ranijem periodu, a po stavljanju u funkciju integralnog informacionog sistema predviđena je dodatna obuka putem projekta EU i VE.

PK BD BiH je ograničenih resursa i zato nije pristupila analizi kapaciteta za prikupljanje podataka u oblasti izvršenja krivičnih sankcija u BD BiH. Podaci u vidu dnevnih i mjesečnih izvještaja na osnovu važećeg podzakonskog akta se redovno dobivaju od KPZ-ova oba entiteta. Softversko rješenje i obuka iz ove oblasti nisu osigurani, već se kao i za druge nivoe vlasti oslanja na podršku iz projekta VE „Horizontalna podrška za zapadni Balkan“.

2.1.4 Unapređenje zavodske infrastrukture i uslova u zavodima u BiH

Radovi na izgradnji Državnog zavoda okončani su krajem septembra 2017. godine. Jedinica za implementaciju projekta (JIP) je u prvoj polovini septembra 2017. godine predala zahtjev za tehnički prijem objekta općini Istočna Ilidža, kako bi se ubrzao proces. Tokom izvođenja radova, ali i nakon toga proveden su procedure javnih nabavki i objekata je opreman namještajem i ostalom specijalizovanom opremom (medicinska oprema, oprema za kuhinju i vešeraj, sportska i IKT oprema).

Na rješenje o imenovanju komisije i visinu troškova tehničkog prijema, koje je izdala općina Istočna Ilidža, JIP je uputio žalbu zbog izuzetno visoke nadoknade koja je obračunata. Ipak, ugovorom je bilo predviđeno da Nadzorni organ izdaje potvrdu o preuzimanju radova. Radovi na izgradnji Državnog zatvora su završeni i obavljen je tehnički prijem u roku od 60 dana od dana potpisivanja Ugovora (28. 09. 2018. godine). Paralelno sa vršenjem tehničkog prijema, MP BiH je preduzelo sve korake na sačinjavanju potrebnih podzakonskih akata za formalno stavljanje Državnog zatvora u funkciju. Iako uz značajna odgađanja, koje su bile zbog neispunjenih pretpostavki oko provođenja daljih aktivnosti stavljanja u funkciju zatvora, te dodatnih građevinskih radova, kao i prijenosa arhive u vlasništvu JIP-a, VM BiH je na 175. sjednici, održanoj 23. 07. 2019. godine, na prijedlog ministra pravde, donijelo Odluku o utvrđivanju datuma početka rada Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH od 01. 08. 2019. godine. Uz ovu Odluku VM BiH je na istoj sjednici donijelo Odluku i o prestanku rada JIP-a, Upravnog i Nadzornog odbora, pri čemu je MP BiH zaduženo za provođenje istih i objavljivanje u službenom glasilu.⁹⁷ Ministar pravde BiH je 12. 08. 2019. godine rješenjem imenovao v.d. upravnika Zavoda na mandat od tri mjeseca odnosno do okončanja procedure izbora upravnika.

Isto tako, MP BiH je zaduženo da do 15. 09. 2019. godine pripremi sve potrebne podzakonske akte (pravilnik o unutrašnjoj sistematizaciji, kao i ostale prateće akte) potrebne za stavljanje u funkciju Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH, te da se isti dostave VM BiH na potvrđivanje. Iako je uvršten i razmatran na 177. sjednici VM BiH, održanoj 19. 09. 2019. godine, VM BiH je na vanrednoj sjednici, održanoj 15. 10. 2019. godine, dalo saglasnost na Prijedlog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH. Javni konkurs za prijem zaposlenika raspisan je 29. 11. 2019. godine, dok je 28. 12. 2019. godine raspisan javni konkurs za prijem državnih službenika.

⁹⁷ „Službeni glasnik BiH“, broj 54/19.

Početakom 2020. godine je okončan postupak prijema zavodskih službenika i administrativnog kadra. Državni zavod je službeno stavljen u funkciju 22. 07. 2020. godine.

S obzirom da konkursna procedura upošljavanja novog direktora nije završena, a v.d. je imenovan na drugu funkciju proveden je konkurs prijema novog v.d. upravnika kojeg je Ministar pravde BiH imenovao rješenjem za novog v.d. upravnika Zavoda na mandat s početkom od 10. 08. 2020. godine na tri mjeseca odnosno do okončanja procedure izbora upravnika. Od oktobra je započeo postupak prijema osuđenika, dok transfer iz entitetskih zatvora je već od ranije u toku.

FMP redovno prati stanje zavodskih objekata u FBiH i planira finansijska sredstva za rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih objekata. Tokom 2018. godine izvršena je izgradnja 9. paviljona u KPZ-u Zenica, kapaciteta 200 mjesta koji je pušten u funkciju, a potom je stavljen u funkciju 3. paviljon. Dodatno je izgrađen i pušten u funkciju KPZ Orašje, čime je došlo do povećanja smještajnih kapaciteta za osuđena i pritvorena lica za 97 mjesta. U funkciju je stavljen novoizgrađeni objekat u KPZ-a Bihać, dok izgrađeno prijemno-otpusno odjeljenje kapaciteta 30 mjesta još nije u funkciji, a KPZ Busovača je izvršila prijem novog kadra i stavljen je u funkciju novi objekat kapaciteta 50 mjesta za osuđene lica. Finansiranje aktivnosti izgradnje/rekonstrukcije se značajnim dijelom vrši i iz sredstava IPA fondova. Putem IPA fondova se vrši izgradnja fiskulturne sale, škole i pratećih objekata u Odjeljenju za maloljetnike KPZ-a Orašje.

Analizom stanja u oblasti zavodske infrastrukture uočena je preopterećenost kapaciteta pojedinih zavoda, a posebno u pritvorskoj jedinici KPZ-a Sarajevo, te je stoga FMP izvršilo preraspodjelu mjesta, u saradnji sa nadležnim sudovima, odnosno pritvorena lica su upućivana u pritvorske jedinice drugih zavoda. U cilju rasterećenja pritvorske jedinice u KPZ-u Sarajevo, u KPZ-u Zenica je proširena pritvorska jedinica za novih 50 mjesta. Započete su i aktivnosti izmještanja KPZ-a Sarajevo na novu lokaciju na Igmanu, na kojoj će se izgraditi novi objekat uz pomoć IPA fondova, za koji je u prethodnom periodu podnesena projektna aplikacija i izvršene su pripreme za izradu projektne dokumentacije.

Tokom 2019. i 2020. godine Vlada FBiH je usvojila više pravilnika o unutrašnjoj organizaciji (Mostar, Tuzla, Sarajevo, Zenica, Orašje).

U RS-u planovi rekonstrukcije zavodskih objekata u najvećoj mjeri su već realizovani. U toku su aktivnosti na rekonstrukciji postojećih i izgradnji novih objekata za smještaj osuđenih lica, kao i drugi sadržaji osuđeničkog standarda. MP RS na osnovu analize stanja zavodskih objekata i raspoloživih materijalnih mogućnosti vrši rekonstrukciju zavodskih objekata. U Banja Luci je izvršena nadogradnja spratova na paviljonima osuđenih i pritvorenih lica, adaptiran je objekat za izvršenje vaspitne mjere upućivanja u vaspitno-popravni dom, izvršena je nadogradnja objekta prijavnice, prijemno-otpusnog odjeljenja, zdravstvenog odjeljenja, izvršena je i kompletna sanacija vodovodne i kanalizacione mreže, adaptiran je objekat za smještaj osuđenih lica na poluotvorenom odjeljenju, te je adaptiran i rekonstruisan objekat upravne zgrade. U Doboju je u potpunosti obnovljeno kompletno prizemlje objekta, koje je uništeno u poplavama 2014. godine. Iskorištena je prilika da se i spratni dio objekta adaptira. Obnovljene su i prostorije za smještaj osuđenih lica na poluotvorenom odjeljenju. U Istočnom Sarajevu izvršena je adaptacija svih prostorija za smještaj osuđenih i pritvorenih lica. Rekonstruisan je objekat za smještaj maloljetnika na izvršenje kazne maloljetničkog zatvora, kao i objekat za smještaj ženskih osuđenih lica. Izvršena je potpuna rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih objekata poluotvorenog odjeljenja „Kula“. U Trebinju je izvršena rekonstrukcija i adaptacija kompletnog objekta za smještaj osuđenih i pritvorenih lica, kao i adaptacija postojećeg objekta za smještaj osuđenih lica na poluotvorenom odjeljenju „Duži“, te izgradnja novog objekta prijavnice za potrebe službe osiguranja. U Bijeljini je vršena izgradnja novog zavoda na lokaciji „Patkovača“, gdje je završeno kompletno ograđivanje kompleksa, a objekat pritvora i šetnji za pritvorena lica opreman. Delegacija EU u BiH je 21. 02. 2019. godine raspisala tender za izgradnju zatvora koji će se finansirati sa oko pet miliona maraka u okviru programa IPA za BiH. Postojeći objekti i prostor za smještaj osuđenih i pritvorenih lica na staroj lokaciji zatvora su sanirani i adaptirani.

U Foči je izgrađen i potpuno opremljen novi objekat Odjeljenja posebnog režima izdržavanja kazne zatvora. Postojeće prostorije za smještaj osuđenih lica u najvećoj mjeri su adaptirane, kako bi se osigurali osnovni uslovi osuđeničkog standarda. Završena je izgradnja novih i adaptacija postojećih objekata na poluotvorenom odjeljenju „Brioni“. Nastavak radova na novom zavodu u Bijeljini zavisi od raspoloživih sredstava IPA fondova. Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih objekata za smještaj osuđenih lica, kao i drugi sadržaji osuđeničkog standarda zavise od oskudnih budžetskih i raspoloživih donatorskih sredstava, prvenstveno IPA fondova.

2.1.5 Sistematizacija i provođenje obuka zavodskog osoblja u BiH

Nadležnosti za obuku zavodskog osoblja su propisane zakonima o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH i entiteta. Okvirne planove i program obuke zavodskih službenika donose ministarstva pravde BiH i entiteta, a planove i programe obuke donose KPZ-ovi entiteta.

Kroz projekat VE, SAD i EU „Podrška reintegraciji nasilnih i ekstremnih zatvorenika u BiH“, sektor za izvršenje krivičnih sankcija MP BiH, FMP i MP RS, te entitetskih KPZ-ova i Pritvorske jedinica MP BiH završena je obuka zavodskog osoblja u radu sa populacijom nasilnih i ekstremnih osuđenika. U okviru projektnih aktivnosti dogovoren je i definisan nastavak aktivnosti kroz novi projekat „Strukturisano upravljanje kaznom za osuđena lica sa nasilnim i ekstremističkim ponašanjem“,⁹⁸ koji je postao operativan od 2019. godine s konferencijom otvaranja 21. 01. 2019. godine i trajanjem od 24 mjeseca. U 2019. godini održana su tri sastanka Upravnog odbora projekta. U okviru projekta obavljena je studijska posjeta Danskoj i Sjevernoj Irskoj, kao aktivnost edukacije, te je razvijen Priručnik za obuku sistema za upravljanje predmetom za zatvorenike sa nasilnim i ekstremističkim ponašanjem koji postaje sastavnim dijelom programa obuke.

Sedamnaestočlana grupa službenika agencija za provođenje zakona, forenzičkih i zatvorskih službenika certifikovana je za izvođenje obuke o ljudskim pravima u Bosni i Hercegovini 29 - 30. 01. 2020. godine u okviru HF II. Prošli su 4-mjesečnu obuku za koju će sačiniti materijal i izvesti obuku do maja 2022. godine. Radna grupa sastavljena od zatvorskih službenika i službenika za provođenje zakona se sastala putem video poziva 03. 04. 2020. godine radi sačinjavanja protokola za međuagencijsku saradnju u BiH. Svrha protokola je dopuniti dobru postojeću praksu i institucionalne programe obuke preporukama CPT-a. Tim za obuku sastavljen od zatvorskih službenika i službenika za provođenje zakona održao je 15., 20. i 24. 04. 2020. godine video koordinacijski sastanak s projektnim timom radi nastavka izrade priručnika za međuagencijsku saradnju u postupanju s osobama lišenim slobode u BiH. Druga po redu sesija regionalne Radne grupe na temu „Jačanje kapaciteta i obuke zatvorskog i probacijskog osoblja u suočavanju sa radikalizmom i nasilnim ekstremizmom“ otvorila je diskusiju o potrebama i prednostima programa obuke, koji se trenutno primjenjuju u svih šest zemalja-korisnica projekta na Zapadnom Balkanu. Tokom ove sesije koja je organizovana online 06. i 07. 07. 2020. godine, razmotreni su resursi koji se mogu koristiti kako bi se rukovođenje poboljšalo, a pristup obuci unaprijedio. Na drugoj sesiji u okviru Regionalne radne grupe (RG) na temu „Priprema za puštanje i postpenalna pomoć NEZ-ovima“ razgovaralo se o potrebama i mogućnostima trenutne prakse, kao i izazovima u procesu pružanje odgovarajuće post-kaznene podrške oslobođenim nasilnim ekstremističkim počiniteljima. Tokom sastanka RG, koji se održao 04. i 06. 11. 2020. godine u obliku niza bilateralnih internetskih sesija, članovi RG podijelili su svoja iskustva i prijedloge o tome kako bolje pripremiti NEZ i druge radikalizirane zatvorenike za puštanje.

MP RS je donio okvirni plan i program stručnog usavršavanja i osposobljavanja zaposlenih u KPZ-ovima RS. Programi obuke su sastavljeni od aktivnosti, koje će značajnim dijelom podržati projekti VE, EK i SAD-a, dok su planirane iz vlastitih sredstava provedene.

⁹⁸ Više o projektu se može naći na stranicama VE: <https://www.coe.int/bs/web/sarajevo/structured-sentence-management-for-violent-and-extremist-prisoners-in-bosnia-and-herzegovina>.

2.1.6 Unapređenje sistema zdravstvene zaštite za osuđenike u BiH

Finansiranje zdravstvene zaštite zavodske populacije u BiH vrši se iz budžeta nadležnih nivoa vlasti u BiH. Sredstva za funkciju zdravstvene zaštite državnog zavoda su takođe osigurana u budžetu institucija BiH. Državni zavod je primio značajnu donaciju u lijekovima od Bosnalijeka.

U vezi unapređenja zdravstvene zaštite kroz projektne aktivnosti „Horizontalna podrška za zapadni Balkan“ izrađena su tri priručnika. U aprilu 2018. godini su objavljeni: Priručnik za procjenu i rehabilitaciju nasilnih ekstremnih zatvorenika u BiH, Priručnik za obuku voditelja obuke u agencijama za provođenje zakona, a u oktobru Protokoli za postupanje sa počiniocima krivičnih djela sa duševnim smetnjama u forenzičkim ustanovama, što sa prednje navedena tri pravilnika predstavlja preko 14 priručnika iz navedenih oblasti. U BiH je u toku projekt koje podržava vlada Švicarske „Mentalno zdravlje“⁹⁹. Radi se o projektu koji pokriva cjelokupan spektar potreba zaštite mentalnog zdravlja, a u ovom kontekstu zdravstvene zaštite osoba upućenih na obvezno psihijatrijsko liječenje.

Radna grupa sastavljena od zatvorskih službenika i službenika za provođenje zakona se sastala putem video poziva 25. 06. 2020. godine radi sačinjavanja priručnika za međuagencijsku saradnju u vezi sa tretmanom i resocijalizacijom forenzičkih pacijenata u BiH.

Svrha ovog priručnika je dopunjavanje dobre postojeće prakse i institucionalnih programa obuke preporukama CPT-a.

U RS zdravstvena zaštita u KPZ-ovima RS znatno je unapređena novim odredbama ZIKS-a koji propisuju zdravstvenu zaštitu. Unapređenje zdravstvene zaštite se provodi kontinuirano.

⁹⁹ Više o projektu na: <https://www.swissinbih.ba/ba/project/16/projekat-mentalnog-zdravlja-u-bih>.

2.2. Unapređenje primjene alternativnih sankcija u BiH

Strateški programi o unapređenju primjene alternativnih sankcija u BiH odnose se na:

- 1) osiguranje primjene rada za opće dobro na slobodi za punoljetne i maloljetne osuđenike u BiH,
- 2) provođenje sankcije kućnog zatvora s elektronskim nadzorom u BiH,
- 3) unapređenje provođenja uslovnog otpusta u BiH,
- 4) unapređenje postupka pomilovanja u BiH i
- 5) uspostavljanje probacijske službe u BiH.

2.2.1 Osiguranje primjene rada za opće dobro na slobodi za punoljetne i maloljetne osuđenike u BiH

Na nivou BiH institut rad za opće dobro na slobodi je ranije zakonski regulisan i kontinuirano se provodi.

U FBiH rad za opće dobro na slobodi u nadležnosti je kantonalnih ministarstava pravde, pravosuđa i uprave. Primjena vaspitne preporuke uključivanje u rad, bez nadoknade, u humanitarne organizacije ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja za maloljetna lica je, takođe, u nadležnosti kantonalnih ministarstava pravde, pravosuđa i uprave. U 2019. godini sudovi u FBiH su kaznu zatvora zamijenili radom za opće dobro na slobodi u 53 slučaja.

U Kantonu Sarajevo rad za opće dobro na slobodi je u primjeni od novembra 2011. godine i kontinuirano se provodi. Kanton Sarajevo je među prvima osiguralo neophodne kapacitete i 2012. godine započeo sa provođenjem alternativne krivične sankcije rad za opće dobro na slobodi, te se danas vide efekti koji se odnose na rasterećenje zatvorskog sistema u FBiH, kao i uštede finansijskih sredstava u budžetu FBiH, s obzirom da u prosjeku, od strane nadležnog suda 40 osuđenih lica na području Kantona Sarajevo godišnje bude upućeno na izvršenje ove sankcije.

Takođe, u 2017. godini su osigurani uslovi i za efikasnu primjenu vaspitne mjere posebne obaveze – uključivanje u rad humanitarnih organizacija ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja, izrečene maloljetnom počiniocu krivičnog djela shodno odredbama Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku. Osigurani u zakonski i drugi uslovi za primjenu vaspitne preporuke uključivanje u rad, bez nadoknade, u humanitarne organizacije ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja za maloljetne lica potpisivanjem sporazuma sa tri udruženja građana Narodne kuhinje, sa početkom primjene od 01. 12. 2017. godine. MPU KS je 15. 05. potpisalo ugovore sa „Rad“-om, „GRAS“-om, „Park“-om, „Pokop“-om, te Humanitarnim organizacijama - Udruženja Pomozi.ba, kojim je predviđeno ukupno 30 radnih mjesta za izvršavanje alternativne krivične sankcije - rad za opće dobro na slobodi, a 15. 07. 2020. godine je potpisan i sa JU Terapijska zajednica Kampusa Sarajevo.

U Bosansko-podrinjskom kantonu rad za opće dobro na slobodi je u primjeni od 2011. godine i kontinuirano se provodi.

U Zapadno-hercegovačkom kantonu, 2013. godine donijeti su svi potrebni podzakonski akti sa ciljem provođenja ove alternativne krivične sankcije i to: 1) Pravilnik o vrsti i uslovima za izvršenje krivične sankcije rada za opće dobro na slobodi, 2) Pravilnik o izboru, načinu rada, odgovornosti, obuci i evidenciji povjerenika za izvršenje krivične sankcije rad za opće dobro na slobodi i 3) Pravilnik o mjerilima za utvrđivanje nadoknade povjerenicima u izvršavanju krivične sankcije rad za opće dobro na slobodi. U Zapadno-hercegovačkom kantonu sudovi nisu izricali ovu alternativnu krivičnu sankciju iz razloga što pravna lica kod kojih se trebala izvršavati ova alternativna krivična sankcija su uskratili produženje ugovora za izvršenje rada za opće dobro u tim pravnim licima.

U Posavskom kantonu aktivnosti za primjenu instituta rada za opće dobro na slobodi su i dalje u toku. Napravljeni su prednacrti potrebnih pravilnika, te poslani na mišljenje Uredu za zakonodavstvo. Nakon dobivenog mišljenja bilo je potrebno izvršiti korekcije i usvajanje pravilnika.

Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona institut rad za opće dobro na slobodi primjenjuje od 2011. godine i od tad je imalo 436 pravosnažnih sudskih presuda gdje je kazna zatvora do godinu dana zamijenjena radom za opće dobro na slobodi. Prema broju izvršenih presuda u posljednjih nekoliko godina je među vodećim kantonima u FBiH. Jedan dan troška smještaja osuđenog lica u KPZ-u i finansiranje ishrane košta od 80-100 KM, dok je u u 2019. godine dosuđeno 2.666 dana rada za opće dobro na slobodi, praveći uštedu preko 250.000 KM, a dosuđena je 61 sudska odluka. Javno preduzeće Naftni terminali Federacije BiH, podružnica u Bihaću, devetnaesto je pravno lice u Unsko-sanskom kantonu iz kojeg su iskazali interes da se uključe u proces provođenja instituta alternativne krivično-pravne sankcije - rad za opće dobro na slobodi. Tako je zaključen ugovor s Ministarstvom pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona, a koje će i educirati jedan broj povjerenika koji će kontrolirati osuđenike koji radom za opće dobro na slobodi izdržavaju svoju kaznu.

U Hercegovačko-neretvanskom kantonu osigurani su zakonski uslovi za primjenu ove alternativne krivične sankcije prije nekoliko godina. Institut rad za opće dobro na slobodi za punoljetne i maloljetne osuđenike u BiH se primjenjuje od maja 2014. godine.

U Zeničko-dobojskom kantonu rad za opće dobro na slobodi za punoljetne i maloljetne osuđenike u BiH se provodi za punoljetna lica od 2014. godine, dok za maloljetnike još nije implementiran.

U Srednjobosanskom kantonu u interesu da razvije ovu vrstu alternativne krivične sankcije tokom 2019. godine obavljena je studijska posjeta kolegama Unsko sanskog kantona koji vrlo uspješno provode ovu vrstu sankcije.

Podaci o institutu rad za opće dobro na slobodi u ostalim kantonima za potrebe ovog izvještaja nisu bili dostupni.

Podaci za primjenu vaspitne preporuke uključivanje u rad, bez nadoknade, u humanitarne organizacije ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja za maloljetne lica u ostalim kantonima za potrebe ovog izvještaja nisu bili dostupni.

U RS-u novousvojenim ZIKS-om RS-a, u skladu sa Krivičnim zakonikom (KZ) RS-a, propisan je institut rada u javnom interesu. Izvršenje sankcije rada u javnom interesu propisano novim KZ RS i ZIKS RS, donesen je Pravilnik za utvrđivanje uslova za odabir pravnih subjekata, način ostvarivanja međusobne saradnje, sačinjavanja liste zainteresovanih pravnih subjekata, kao i Pravilnik o načinu izvršenja rada u javnom interesu, čime su stvorene sve zakonske pretpostavke za otpočinjanje primjene ove sankcije.

U RS-u zakonski uslovi za primjenu ove vaspitne preporuke su osigurani. Primjena instituta je započela od juna 2020. godine, dok podaci o primjeni nisu dostupni.

U BD BiH od 2014. godine uveden je rad za opće dobro na slobodi i kontinuirano se provodi. Nadležni sud Brčko Distrikta BiH tokom 2019. godine u 11 predmeta je zamijenio kaznu zatvora radom za opće dobro.

Na nivoima na kojima je uveden institut rad za opće dobro na slobodi osigurano je statističko praćenje primjene instituta rada za opće dobro na slobodi za punoljetna lica, a u skladu sa nadležnostima.

Godišnje u BiH u prosjeku 110 lica izvršava rad za opće dobro na slobodi čime zatvorski sistem je efikasniji i rasterećuju se zatvorski kapaciteti.

2.2.2 Provođenje sankcije zatvora u kućnom zatvoru s elektronskim nadzorom u BiH

FMP je izradilo analizu i dalo preporuke za unapređenje izvršenja kazne zatvora u kućnom zatvoru s elektronskim nadzorom, a koje se provodi od 2014. godine. Primjenom kućnog zatvora s elektronskim nadzorom značajno se smanjio broj čekanja osuđenih lica koja trebaju stupiti na izdržavanje kazne.

Tokom 2018. godine izrečeno je 864 presuda sa zatvorskom kaznom do godinu dana, od čega 422 lica služi kaznu zatvora u kućnom zatvoru s elektronskim nadzorom. Od ovog broja 23 lica su prekršila zakonske odredbe izrečene sankcije, zbog toga ostatak kazne provode u zatvoru. U 2019. godini je 400 osuđenika izdržavalo kućni zatvor sa elektronskim nadzorom. Podaci za 2020. godinu nisu dostupni.

Trenutni kapacitet KPZ-ova u FBiH je za 1.995 mjesta, od čega je 1.630 za osuđenike, a 365 za pritvorenike od čega je popunjeno preko 65%.

U RS-u izvršenje kazne zatvora u kućnom zatvoru s elektronskim nadzorom je predviđeno novim ZIKS-om RS, a u skladu je sa KZ RS-om. Članom 36. stav 5. KZ-a propisana je mogućnost izvršenja kućnog zatvora koji se može primjenjivati uz elektronski ili telekomunikacioni nadzor ili uz nadzor policije. Trenutno funkcioniše šest KPZ-ova u kojima kapacitet za izdržavanje kazne zatvora iznosi 1.089 mjesta koji su popunjeni više od 50%.

PK BD BiH je pripremila plan provođenja analize uvođenja instituta kućnog zatvora u narednom periodu, te na osnovu rezultata analize će pristupiti eventualnoj izmjeni zakonskih rješenja za uvođenje izvršenja kazne zatvora u kućnom zatvoru s elektronskim nadzorom. Tokom 2020. godine formirana je radna grupa koja analizira potrebe uvođenja sankcije kućnog zatvora.

2.2.3 Unapređenje provođenja uslovnog otpusta u BiH

Na državnom nivou nadzor nad provođenjem uslovnog otpusta vrše policijske agencije, inspektori i druga tijela i organizacije u skladu sa čl. 196., 197., 207., 209. i 235. ZIKS BiH, a na osnovu rješenja Komisije za uslovni otpust, dok za opoziv uslovnog otpusta zakonom je ovlašten Sud BiH (član 196. stav 5. ZIKS BiH i član 45. KZ BiH).

Komisija za uslovni otpust BiH u 2019. godini održala je 12 sjednica i razmotrila 133 molbe, prijedloge ili zahtjeve za prijevremeno odobrenje za podnošenje molbe za uslovni otpust od čega 42 molbe zatvorenika, 62 prijedloga upravnika zavoda i 29 zahtjeva za prijevremeno odobrenje za podnošenje molbe za uslovni otpust.

Na uslovni otpust puštene su 34 zatvorene osobe i to 7 osoba na osnovu molbe za uslovni otpust, 14 osoba na osnovu prijedloga upravnika zavoda i 13 osoba na osnovu zahtjeva za prijevremeno odobrenje za podnošenje molbe za uslovni otpust.

U 2019. godini od ukupnog broja zaprimljenih predmeta odbijeno je 35 molbi za uslovni otpust, zatim 48 prijedloga upravnika zavoda, kao i 16 zahtjeva za prijevremeno odobrenje za podnošenje molbe za uslovni otpust, a što znači da je Komisija sveukupno donijela 99 odluka kojima su odbijene molbe, prijedlozi ili zahtjevi za uslovni otpust.

U 2 predmeta komisija je podnesene molbe za uslovni otpust prosljedila Federalnom Ministarstvu Pravde, kao i 8 predmeta dostavljenih krajem mjeseca decembra 2019. godine, prenijela za rad u 2020. godini, tj. za sjednicu komisije u januaru 2020. godine, a iz čega proizilazi da je u 2019. godini sveukupno bilo u radu 143 predmeta, što je za 12% više predmeta (17) u odnosu na 2018. godinu, kada je sveukupni broj iznosio 126 predmeta.

Za obvezni uslovni otpust iz člana 201. ZIKS-a BiH prema trenutnim podacima je evidentirano 6 obveznih uslovnih otpusta za kazne zatvora do dvije godine, koji se daje po sili zakona nakon izdržane dvije trećine izrečene kazne zatvora, što čini ukupan broj od 40 odobrena uslovnih otpusta u 2019. godini.

U FBiH zakonski je definisan nadzor i opoziv uslovnog otpusta. Nadzor vrši Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova i centri za socijalni rad. Opoziv vrši sud ako je osuđeno lice na slobodi, a ako je u KPZ-u opoziv vrši Komisija za uslovni otpust, na prijedlog direktora KPZ-a.

U Federaciji BiH u toku 2019. godine Komisiji za uslovni otpust FBiH ukupno je dostavljeno 460 predmeta, od čega je negativno riješeno u 301 predmet, a u 152 predmeta odobren je uslovni otpust, za 2 predmeta od strane nadležnog Suda izvršen je opoziv uslovnog otpusta, u 4 predmeta prijedlog je odbačen, a u 1 predmetu postupak obustavljen iz razloga isteka izrečene kazne zatvora.

U Federaciji BiH u pogledu uslovnog otpusta koji daju direktori zavoda od ukupno podnesenih 517 molbi Direktor zavoda je uvažio 365 molbi, 150 molbi je odbio i u međuvremenu u 2 slučaja opozvao dati uslovni otpust.

U RS-u nadzor i opoziv uslovnog otpusta definisani su zakonom. Nadzor provodi Ministarstvo unutrašnjih poslova RS u mjestu prebivališta, odnosno boravišta.

U BD-u BiH nadzor i opoziv uslovnog otpusta su propisani zakonom.

Statističke evidencije lica na uslovnom otpustu vode komisije za uslovni otpust na nivou BiH, entiteta i Brčko distrikta BiH.

2.2.4 Unapređenje postupka pomilovanja u BiH

Analize na nivou BiH i entiteta o primjeni instituta pomilovanja nalaze da je politika pomilovanja zasnovana na relevantnom zakonskom okviru i da institut pomilovanja funkcioniše bez značajnijih teškoća. U vezi sa tim, 10. 05. i 25. 10. 2018. godine održane su sjednice Predsjedništva BiH na kojima su razmatrani zahtjevi za pomilovanje. Predsjedništvo BiH u novom sazivu je na 1. redovnoj sjednici, održanoj 12. 12. 2018. godine, razmatralo pomilovanje.

Komisija za pomilovanje BiH u 2018. godini je imala u radu 11 predmeta, od čega je devet dostavljeno Predsjedništvu BiH. Ministarstvo pravde BiH je u radu imalo ukupno 22 predmeta u 2019. godini, od čega je riješeno 18 predmeta, s tim da su preostale 4 molbe riješene na Povjerenstvu za pomilovanje i upućene Predsjedništvu BiH na odlučivanje, čija se odluka još uvijek čeka. U 5 slučajeva zaprimljene molbe su dostavljene na nadležni postupak Federalnom ministarstvu pravde. U navedenoj godini Predsjedništvo BiH je svojim odlukama u 7 slučajeva odbilo molbe za pomilovanje.

U 2017./2018. godini dostavljen je Nacrt izmjena Zakona o pomilovanju BiH VM BiH, a u vezi mogućnosti ograničenog pomilovanja za krivična djela ratnog zločina koji je vraćen predlagачu.

U periodu 2018. godine Predsjednik FBiH je pomilovao pet lica, za tri lica su kazne preinačene u blaže, za dvije se briše osuda, a za 27 lica je odbijen prijedlog za pomilovanje, a bilo je zaprimljeno 69 predmeta.

U Federaciji BiH ukupno je zaprimljeno 79 predmeta tokom 2019. godine, 3 molbe su pozitivno riješene, 29 molbi je negativno riješeno, trenutno se kod Predsjednika Federacije BiH nalazi u radu još 12 predmeta s tim da se kod komisije za pomilovanje nalazi u radu 21 predmet, a u 13 predmeta došlo je do obustave postupka iz razloga što je u međuvremenu kazna zatvora zamijenjena novčanom kaznom, izrečena kazna zatvora izdržana ili osuđena osoba odustala od molbe za pomilovanje.

U RS-u u 2018. godini dostavljeno je 28 izvještaja o molbama za pomilovanje, po kojem su donesene tri odluke prema čemu je sedam lica pomilovano. U Republici Srpskoj U 2019. godini, Predsjednik Republike Srpske nije donosio odluke o pomilovanju.

U BD BiH započete su aktivnosti unapređenja postupka pomilovanja izradom analize i preporuka na osnovu kojih će se preduzeti dalji koraci. Ovlaštenje za pomilovanje ima gradonačelnik. Nakon usvajanja novog zakona javnost će biti upoznata sa načelima instituta i odredbama Zakona o pomilovanju Brčko distrikta BiH. Pravosudnoj komisiji Brčko distrikta BiH u 2019. godini ukupno je dostavljeno 7 molbi za pomilovanje, a za koje je Osnovni sud Brčko distrikta dao mišljenja za koja u 2019. godini nije donijeta određena odluka.

Aktivnosti upoznavanja javnosti sa načelima instituta i zakona o pomilovanju se provode u okviru planova rada nadležnih institucija u skladu sa nadležnostima relevantnih nivoa vlasti u BiH. Ne postoje dostupne informacije o aktivnosti upoznavanja javnosti o institutu pomilovanja za entitete i BiH nivo jer iste nisu vođene.

2.2.5 Uspostavljanje probacijske službe u BiH

Sistem alternativnih krivičnih sankcija zahtijeva dalju izgradnju, kako bi se rasteretio pretrpan i budžetski ograničen zatvorski sistem u BiH. U tom pogledu već ranije je izvršena priprema pravnog okvira za postepeno uvođenje probacije u BiH, kroz izradu nacrtu Zakona o probaciji u BiH. U tom kontekstu potrebno je dalje zagovaranje uvođenja i promovisanja probacijske službe.

Na nivou BiH, entiteta i BD BiH nije uspostavljena probacijska služba. U pogledu probacijske službe na nivou BiH ocijenjeno je da, s obzirom na to da po uspostavljanju Zavoda će imati samo jednu zatvorsku ustanovu, pa nema objektivnih razloga za probacijsku službu.

Ova ocjena se oslanja na pravnu tradiciju krivičnog prava i izvršenja krivičnih sankcija, kao i to da se dobar dio kazni zatvora uspješno završava alternativnim krivičnim sankcijama, te na samu nadležnost državnog nivoa koji reguliše najteža krivična djela, tako da se program tretmana i prevaspitanja odvija u zatvorskim ustanovama u cilju resocijalizacije i rehabilitacije, a time i na smanjenje recidivizma.

Zaključak je da će BiH, nakon stavljanja u funkciju Državnog zatvora, u periodu od najmanje dvije godine od rada Državnog zatvora, ocijeniti potrebu uvođenja instituta probacije u periodu 2022. - 2023. godine.

2.3. Unapređenje primjene međunarodnih standarda u BiH

Strateški programi o primjeni međunarodnih standarda odnose se na:

- 1) unapređenje uslova boravka u pritvoru i postupanja prema pritvorenim licima u BiH,
- 2) unapređenje tretmana osuđeničke populacije i stvaranje pretpostavki za prilagođen tretman maloljetnih osuđenika u BiH i
- 3) stavljanje u funkciju Zavoda za forenzičku psihijatriju Sokolac.

2.3.1 Unapređenje uslova boravka u pritvoru i postupanja prema pritvorenim licima u BiH

Na nivou BiH i entiteta izrađena je analiza primjene relevantnih standarda o pritvoru i date su preporuke.

Na nivou BiH i entiteta osigurani su zakonski, materijalni, finansijski i infrastrukturni uslovi i provedene preporuke iz analize o pritvoru.

U proteklom periodu, kroz Projekat-„Horizontalna podrška za zapadni Balkan“, izrađeni su Priručnici (Smjernice za postupanje sa licima lišenim slobode u zatvorenom okruženju i Priručnik za vođenje zatvorenika i unapređenje ljudskih prava u zatvorenom okruženju) koji obuhvataju najnovije međunarodne standarde, s istovremenom obukom u svim KPZ-ovima u BiH. Dodatno su izrađeni i Protokoli za unapređenje zdravstvene zaštite i ljudskih prava u zatvorenom okruženju.

CPT je brzo po proglašenju pandemije objavio Izjavu o principima vezanim za postupanje sa licima lišenim slobode u kontekstu pandemije zaraze virusom Covid-19.

Projekat "Jačanje principa tretmana pritvorenika zasnovanih na ljudskim pravima, evropskim standardima i najboljoj praksi u Bosni i Hercegovini" pravovremeno je reagovao na nove okolnosti kako bi pružio podršku tijelima vlasti u BiH u što boljoj zaštiti prava lica lišenih slobode. Uz podršku ovog projekta, Izjava o principima vezanim za postupanje sa licima lišenim slobode u kontekstu pandemije zaraze virusom Covid-19, koju je objavio CPT, prevedena je na službene jezike u BiH, te distribuirana domaćim tijelima vlastima i stručnjacima u BiH.

U RS-u novim Zakonom o krivičnom postupku, ZIKS-om, kao i novim Pravilnikom o kućnom redu za izvršenje mjere pritvora stvoreni su uslovi za provođenje preporuka.

2.3.2 Unapređenje tretmana osuđeničke populacije i stvaranje pretpostavki za prilagođen tretman maloljetnih osuđenika u BiH

Na nivou BiH i entiteta osigurani su zakonski i drugi uslovi za unapređenje tretmana osuđeničke populacije i stvaranje pretpostavki za prilagođen tretman maloljetnih osuđenika u BiH. U svim KPZ-ovima u BiH provodi se obuka zavodskog osoblja, u skladu sa planovima i programima obuke, kao i putem aktivnosti projekata VE.

Analiza mogućnosti proširenja programa tretmana se vrši u skladu sa propisima kroz redovne aktivnosti nadležnih zaduženih jedinica na nivou BiH i entiteta, a preporuke se provode u skladu s osiguranim finansijskim sredstvima.

Posebni programi tretmana i režimi bezbjednosti za posebne kategorije osuđenika se provode na nivou BiH i entiteta.

U RS-u programi tretmana su znatno unaprjeđeni nakon provedenih aktivnosti projekata VE po pitanju planiranja, vođenja i unapređenja ljudskih prava zatvorenika, dok je članovima 34. i 35. ZIKS-a osigurana zakonska obaveza primjene programskog okvira koji se zasniva na primjeni međunarodnih standarda, konvencija, normi i drugih akata donesenih u ovoj oblasti. Posebni programi tretmana već se provode za pojedine kategorije zatvorenika (žene, narkomani i sl.).

U FBiH formiran je Vaspitno-popravni dom sa statusom odjeljenja u sastavu KPZ-a Orašje, gdje je smješten i maloljetnički zatvor. U Kazneno popravnom zavodu poluotvorenog tipa Orašje 22. 07. 2019. .započeli su radovi, s rokom od 12 mjeseci, na izgradnji objekta za edukaciju i sportske dvorane u okviru Odgojno popravnog doma za maloljetnike Orašje. Vrijednost radova izgradnje iznosi 750.000 eura

Odjeljenje KPZ-a RS za izvršenje maloljetničkog zatvora i vaspitne mjere upućivanja u vaspitno-popravni dom je renovirano i ispunjava sve uslove za izvršenje kazne maloljetničkog zatvora i vaspitne mjere upućivanja u vaspitno-popravni dom.

Ustanove za provođenje mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog ambulantnog liječenja na slobodi za maloljetnike su u nadležnosti entitetskih ministarstava zdravstva/zdravlja.

Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac ispunjava uslove za provođenje mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja i obaveznog ambulantnog liječenja na slobodi za maloljetnike, u skladu sa nadležnostima svih nivoa vlasti u BiH. U periodu od 20. do 26. 09. i 06. 12. do 08. 12. 2020 godine, u hotelu "Bord", Jahorina održana je edukacija sa ciljem jačanja usluga mentalnog zdravlja u zajednici. Cilj edukacije je bilo jačanje kapaciteta stručnih osoba centara za mentalno zdravlje i centara za socijalni rad, poboljšanje kvaliteta usluga za djecu i adolescente i primjena modernih tehnika za prevenciju razvoja težih smetnji i njihov oporavak, koje su nedostajale u formalnom obrazovanju profesionalaca u oblasti mentalnog zdravlja. edukaciju provodi Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS, uz podršku Društva psihologa RS, UNICEF-a Bosne i Hercegovine i partnera Vlade Švedske.

2.3.3 Stavljanje u funkciju Zavoda za forenzičku psihijatriju Sokolac

Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac je stavljen u funkciju Sporazumom o smještaju i nadoknadi troškova za izvršenje krivičnih sankcija,¹⁰⁰ krajem 2016. godine. Zavod je tada primio prve psihički oboljele zatvorenike i u kontinuitetu prima one koji su počinili najteža krivična djela. Tokom 2019. godine u Zavodu je boravilo 105 forenzičkih lica, dok tokom 2020. godine 107 pacijenata.

U Zavodu za forenzičku psihijatriju u Sokocu u septembru 2019. godine je opremljen laboratorij iz donatorskih sredstava Vlade Švedske, a u okviru projekta rekonstrukcije objekta za početak rada forenzike. U Zavodu za forenzičku psihijatriju na Sokocu je 17. 06. 2020. godine otvorena laboratorija za koju je izdvojeno oko 12.000 KM. Laboratorija je trebala da počne sa radom ranije, ali je zbog epidemiološke situacije otvaranje usporeno, a još jedna prednost otvaranja je smanjena mogućnost da se pacijenti zaraze virusom korona.

Početakom 2018. godine VE je započelo projektne aktivnosti izrade Protokola s ažuriranim međunarodnim standardima u pogledu liječenja i pristupa psihijatrijskim licima kao izvršiocima krivičnih djela, a završilo iste u oktobru. Aktivnosti su podrazumijevale i izradu programa obuke zaposlenog osoblja. Psiholog JZU Zavoda za forenzičku psihijatriju uspješno je završio e-trening i dobio certifikat Svjetske zdravstvene organizacije QualityRights o mentalnom zdravlju i ljudskim pravima u sklopu projekta „Mentalno zdravlje“. U okviru radionice „Jačanje kapaciteta osoblja za proširenje rehabilitacionih usluga u okviru okupacione terapije“ obavljena je dodatna obuka okupacionih terapeuta u izradi kozmetičkih i higijenskih sredstava u svrhu jačanja kompetencija okupacionih terapeuta u radu sa klijentima sa teškim mentalnim poteškoćama. Ova radionica održana je u periodu od 22. do 24. 01. 2020. godine.

¹⁰⁰ „Službeni glasnik BiH“, broj 89/09.

3. STRATEŠKA OBLAST 3 – PRISTUP PRAVDI

U strateškoj oblasti 3 - Pristup pravdi u BiH, na osnovu prikupljenih informacija, može se zaključiti da se aktivnosti u najvećem broju provode uz manje poteškoće ili bez zastoja, uz izuzetak strateškog programa 3.1.7 „Unapređenje saradnje i razmjene informacija IDDEEA sa nadležnim institucijama u oblasti međunarodne pravne pomoći“. Program zavisi o uspostavljanju saradnje sa institucijama koje nisu osnovni partneri za provođenje politika sektora pravde, kao i o vlastitim mogućnostima i resursima.

Od ukupno 11 programa i 21 aktivnosti, šest programa i 12 aktivnosti se provodi, dok četiri programa i osam aktivnosti ima poteškoća u provođenju, a jedan program i jedna aktivnost je s određenim zastojem spomenuta ranije.

U 2020. godini zbog pojave pandemije virusa i ograničenja u radu, kao i resursima nisu održani sastanci FRG. Na osnovu dostavljenih informacija i praćenjem provođenja aktivnosti koordinatora oblasti može se zaključiti da su kapaciteti iz oblasti međunarodne pravne pomoći u svim institucijama slabi i nedovoljni za obim poslova koji se obavlja, te da je saradnja između nadležnih institucija sektora pravde u BiH, ali i partner institucija po ovom pitanju nezadovoljavajuća. U skladu sa ranijim zaključcima MK preporučuje donošenje zaključka da se započete aktivnosti urgentno završe, a da se dostavi prijedlog za provođenje aktivnosti programa 3.1.7 i iste poduzmu radi ispunjenja programa. Prioritet donatorskog finansiranja treba da bude uspostava održivog sistema pravne pomoći i razvoj međunarodne pravne pomoći u kontekstu EU integracija.

3.1. Međunarodna pravna pomoć i saradnja

Strateški programi o međunarodnoj pravnoj pomoći (MPP) i saradnji odnose se na:

- 1) izradu objedinjene analize o izazovima i potrebama u oblasti MPP,
- 2) unapređenje postupanja sudova u BiH u predmetima MPP sa ciljem ujednačavanja i unapređenja pružanja MPP u građanskim i krivičnim stvarima,
- 3) unapređenje jedinstvenog načina evidentiranja za državljane BiH koji nisu rođeni u BiH, a osuđeni su u inostranstvu i u BiH,
- 4) jačanje kapaciteta entitetskih ministarstava i PK BD BiH u oblasti MPP-a, te organizovanje zajedničke obuke sa MP BiH i koordiniranje napora u ovoj oblasti,
- 5) dalje unapređenje sistema informisanja, vođenja elektronske pisarnice, prikupljanja i praćenja statistike u oblasti MPP-a od strane nadležnih organa i
- 6) unapređenje saradnje i razmjene informacija IDDEEA sa nadležnim institucijama u oblasti MPP.

3.1.1 Izrada objedinjene analize o izazovima i potrebama u oblasti MPP-a

Na radnom sastanku članova FRG i TS SRSP u BiH sa predstavnicima OCD-ova, održanog 22. i 23. 01. 2018. godine u Fojnici, zaključeno je da će MP BiH inicirati formiranje radne grupe za izradu objedinjene analize koja će identifikovati probleme, dobre prakse, izazove, prepreke i dati preporuke za unapređenje u oblasti MPP-a u kojoj će, osim MP BiH, učestvovati i predstavnici VSTV-a, entitetskih ministarstava pravde i PK BD BiH. U prethodnom periodu nije došlo do provođenja inicijative u pogledu izrade objedinjene analize, što je dijelom posljedica slabih i nedostatnih kapaciteta i resursa za provođenje iste u MP BiH. Iz ovih razloga nastavljen je rad MPP jedinice na godišnjem analiziranju provođenja procesa MPP-a i izradi godišnjih planova na osnovu nalaza analize. Tokom 2019. godine prijedlozi MPP uvršteni su u Program rada MP BiH za 2020. godinu koji su koncizniji i precizniji u odnosu na prethodni period. Tokom 2020. godine prijedlozi su dodatno precizirani i uvršteni su u prijedlog Programa rada MP BiH za 2021. godinu.

U sklopu projekta "EU4Justice" IPA 2017 sačinjen je Vodič za uzajamnu pravnu pomoć (MLA) u krivičnim stvarima. Isti navodi opće ključne principe koji podupiru koncept međunarodne pravne pomoći, zajedno s informativnim tablicama o međunarodnoj pravnoj pomoći s Republikom Srbijom i Republikom Hrvatskom s odgovarajućim priložima. Vodič je proširen sa informativnim tablicama o međunarodnoj pravnoj pomoći s Kinom, Njemačkom i SAD-om. Kao dio aktivnosti unapređenja oblasti MPP u prethodnom periodu su započete aktivnosti na pridruživanju EUROJUST-u.

3.1.2 Unapređenje postupanja sudova u BiH u predmetima MPP-a sa ciljem ujednačavanja

U vezi sa hijerarhijom primjene pravnih propisa koji se primjenjuju u postupcima pružanja međunarodne pravne pomoći VM BiH je donijelo zaključak, kojim je, usvajajući Informaciju o provođenju Sporazuma između BiH i Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima dalo preporuku pravosudnim organima u BiH da dosljedno primjenjuju Evropsku konvenciju o uzajamnoj pomoći u krivičnim stvarima, Evropsku konvenciju o transferu krivičnih postupaka, koji čine najvažniji izvor i osnovu pružanja međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, zatim Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i Sporazum između BiH i Republike Hrvatske o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima, kao propise donesene u parlamentarnoj proceduri, a protokole i druge propise niže pravne snage koristiti isključivo u svrhu olakšanog provođenja gore navedenih propisa.

Institucije sektora pravde u BiH predložile su teme za godišnje programe obuke sudija i drugih učesnika u MPP-u, u skladu sa prethodno utvrđenom analizom potreba za obukama, a iste su uvrštene u programe rada CEST-ova za 2019. i 2020. godinu. Tokom 2019. godine održane su dvije obuke na temu „Međunarodna pravna saradnja u građanskim i krivičnim stvarima“. Kroz planove obuka CEST-ova osigurana je profesionalna nadogradnja sudija i drugih učesnika u procesu o MPP-u, a o čijim efektima godišnje izvještava MP BiH. Na osnovu Programa početne obuke i stručnog usavršavanja za 2020. godinu, CEST RS u saradnji sa CEST FBiH, a uz podršku Ženevskog centra za demokratsku kontrolu oružanih snaga - DCAF, organizovao je seminar iz krivičnopravne oblasti na temu: „Međunarodna pravna pomoć u krivičnim stvarima“ 14. 12. 2020. godine putem online platforme – Cisco Webex. Zbog pandemije virusa odložene su redovne obuke.

MP BiH definiše i stalno unapređuje rješenja za dostavljanje informacija sudovima i drugim učesnicima u BiH, u pogledu novih pravnih instrumenata u postupcima pružanja MPP-a. Novi propisi se redovno ažuriraju i objavljuju na internet stranici MP BiH.

3.1.3 Unapređenje pružanja MPP-a u građanskim i krivičnim stvarima

Rješavanje pitanja priznavanja i izvršavanja stranih sudskih presuda u krivičnim stvarima vrši se pojedinačno od slučaja do slučaja, zbog specifične prirode posla. Ranija ocjena praćenja predmetne oblasti je bila da postoji potreba poboljšanja saradnje između VSTV-a i MP BiH i predloženo je pokretanje inicijative prema VSTV-u za uspostavljanje saradnje u okviru koje bi se raspravljalo o priznavanju i izvršavanju stranih sudskih presuda u krivičnim stvarima, sa ciljem ujednačavanja sudske prakse. Program rada MP BiH za 2020. i 2021. godinu predviđeno je zaključivanje bilateralnih i multilateralni ugovora sa državama u regionu, šire i sa EUROJUST-om.

U Program rada MP BiH za 2021. godinu planirana je izrada Zakona o MPP-u u građanskim stvarima, kao i izmjena u krivičnim stvarima. S obzirom na veliki politički rizik alternativa prijedloga zakona o MPP u građanskim stvarima je da se odredbe predviđene tim zakonom ugrade u postojeće zakone o parničnom postupku na svim nivoima.

3.1.4 Unapređenje jedinstvenog načina evidentiranja za državljane BiH koji nisu rođeni u BiH, a osuđeni su u inostranstvu i u BiH

Održani su sastanci predstavnika MP BiH i Ministarstva sigurnosti BiH, vezano za informacije oko provođenja obaveze Ministarstva sigurnosti koje proizilaze iz Zakona o MPP u krivičnim stvarima, a odnose se na vođenje jedinstvenog registra podataka, odnosno krivične evidencije za državljane BiH koji nisu rođeni u BiH, a osuđeni su u inostranstvu i u BiH. Ministarstvo sigurnosti je donijelo Pravilnik o evidentiranju kazni izrečenih presudama inostranih sudova državljanima BiH, a koji nisu rođeni u BiH.¹⁰¹

3.1.5 Jačanje kapaciteta entitetskih ministarstava i PK BD BiH u oblasti MPP-a, organizovanje zajedničke obuke sa MP BiH i koordiniranje napora u ovoj oblasti

U FMP-u je jedno lice zaposleno za rad na poslovima MPP-a, dok u MP-u RS-a jedno lice je raspoređeno na poslove MPP-a. U PK BD BiH poslovi MPP nisu posebno delegirani na zadužena lica. U pogledu kapaciteta za provođenje poslova MPP-a FMP je u najnepovoljnijoj situaciji koje zahtijevaju preduzimanje dodatnih mjera na osiguranju resursa za rad.

U okvirnom planu Agencije za državnu službu BiH nije uvrštena obuka na temu „Međunarodna pravna pomoć“. U godišnjim planovima nadležnih agencija za državnu službu entiteta za 2020. godinu, takođe nije uvrštena ciljana obuka iz oblasti MPP-a. Programi CEST-ova za 2020. godinu imali su uvrštenu obuku koje su odložene z bog pandemije. Uz pomoć DCAF centra održana je online obuka 14. 05. 2020. godine.

Tokom 2019. godine održani su pojedinačni sastanci između ministarstava pravde u BiH i PK BD BiH sa ciljem razmatranja i prevazilaženja izazova u MPP-u, dok zbog ograničenja uzrokovanih pandemijom virusa u 2020. godini nije došlo do sastanaka.

3.1.6 Dalje unapređenje sistema informisanja, vođenja elektronske pisarnice, prikupljanja i praćenja statistike u oblasti MPP-a od strane nadležnih organa

U informacionom sistemu pravosudnih institucija (CMS sistemu) postoji oznaka za predmete MPP-a, te je moguće generisati statističke podatke o broju predmeta ove vrste. Ovi podaci su zadovoljavajući u smislu potreba pravosudnih institucija u BiH.

U drugoj generaciji aplikacije za upravljanje predmetima i dokumentima (DMS) MP BiH, moguće je generisati određene podatke i informacije, ali je sistem potrebno dodatno unaprijediti kako bi se poboljšao kvalitet podataka i njihova tačnost za što je sačinjena lista preporuka.

3.1.7 Unapređenje saradnje i razmjene informacija IDDEEA sa nadležnim institucijama u oblasti MPP

Tokom 2019. i 2020. godine nije bilo napretka u pogledu uspostavljanja i unapređenja saradnje MP BiH sa predstavnicima IDDEEA radi pronalaženja načina razmjene podataka za upotrebu u inostranstvu. Predloženi način saradnje nisu prihvatili u IDDEE-i, tako da svaki organ koji je izvorno nosilac podataka daje podatke o kojima vodi evidencije.

¹⁰¹ „Službeni glasnik BiH“, broj 19/11.

3.2. Besplatna pravna pomoć u BiH

Strateški programi o besplatnoj pravnoj pomoći (BPP) u BiH odnose se na:

- 1) provođenje procjene o potrebi usvajanja Zakona o BPP u postupcima pred institucijama BiH,
- 2) uspostavljanje pravnog i institucionalnog okvira za pružanje BPP u BiH.

3.2.1 Provođenje procjene o potrebi usvajanja Zakona o BPP u postupcima pred institucijama BiH

Zakon o BPP pred institucijama BiH je usvojen i objavljen u „Službenom glasniku BiH“, broj 83/16. Uspostavljanje Ureda za BPP zahtijevalo je izmjenu Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji MP BiH (Pravilnik) i popunjavanje kadrovima. MP BiH je uputilo Prijedlog pravilnika VM BiH na davanje saglasnosti. VM BiH je na 139. sjednici, održanoj 16. 04. 2018. godine, dalo saglasnost na prijedlog Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji MP BiH, kojim se formira Ured za BPP. Do uspostavljanja i stavljanja u funkciju Ureda za BPP, ministar pravde BiH je privremeno ovlastio pet državnih službenika MP BiH da obavljaju poslove BPP-a. Ured za BPP je započeo sa radom početkom 2019. godine, kada je zaposleno jedno, a u 2020. godini drugo od tri predviđena lica na obavljanju predmetnih poslova. Na poziciju šefa ureda imenovan je vršilac dužnosti. Ured je dijelom primio podršku donatora za osposobljavanje, dok daljnje osposobljavanje slijedi iz sredstava IPA 2018.

3.2.2 Uspostavljanje pravnog i institucionalnog okvira za pružanje BPP u BiH

Pravni okvir za pružanje BPP pred institucijama BiH je ranije usvojen, dok uspostavljanje institucionalnog okvira došlo tokom 2018. godine.

Tokom 2019. godine pripremljeni je Pravilnik o načinu prijave, vođenju i ažuriranju liste pružalaca besplatne pravne pomoći koji je i objavljen u službenom glasniku u martu 2019. godine.¹⁰² Takođe, izrađena je Odluka o tarifi i naknadi troškova krivičnog postupka prema Zakonu o pružanja BPP koja je usvojena na 166. sjednici VM BiH, održanoj 12. 02. 2019. godine, na prijedlog ministra pravde BiH, i objavljena u službenom glasniku.¹⁰³

U RS-u BPP je uređen Zakonom o BPP-u koji je donesen 2008. godine.¹⁰⁴ Poslove pružanja BPP-a vrši Centar za besplatnu pravnu pomoć i njegovi područni uredi od 2009. godine. Zakon o BPP-u je dopunjavan 2013. i 2014. godine. Vlada RS utvrdila je, na 72. sjednici od 22. 05. 2020. godine, u Banjaluci, Prijedlog zakona o ostvarivanju prava na besplatnu pravnu pomoć u Republici Srpskoj, a Narodna skupština na 10. redovnoj sjednici od 02. 07. 2020. godine i usvojila¹⁰⁵.

FMP je svojim Programom rada za 2018. godinu predvidjelo rad na Zakonu o principima BPP pomoći u FBiH. Nakon provedenih konsultacija ocijenjeno je kako je materija dovoljno pravno uređena donošenjem propisa na kantonalnim nivoima i da u ovom trenutku nema potrebe za normiranjem na nivou FBiH. Zaključak Vlade FBiH broj: 211/2019 sa 174. sjednice od 13. 03. 2019. godine je to i potvrdio, nakon čega je upućena inicijativa MK da se iz daljnjeg praćenja strateškog programa 3.2.2 „Uspostavljanje pravnog i institucionalnog okvira za pružanje BPP u BiH“, izuzme FMP kao nosilac aktivnosti.

U BD-u BiH pružanje BPP je uređeno donošenjem Zakona o Uredu za pravnu pomoć.¹⁰⁶

Zakon o pružanju BPP-a Tuzlanskog kantona usvojen je u novembru 2008. godine,¹⁰⁷ a Zavod za pružanje BPP-u funkcioniše od 2009. godine.

¹⁰² „Službeni glasnik BiH“, broj 17/19.

¹⁰³ „Službeni glasnik BiH“, broj 25/19.

¹⁰⁴ „Službeni glasnik RS“, broj 120/08.

¹⁰⁵ „Službeni glasnik RS“, broj 67/20.

¹⁰⁶ „Službeni glasnik BD BiH“, broj 19/07.

¹⁰⁷ „Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 10/08.

Zakon o pružanju BPP-a u Bosansko-podrinjskom kantonu je donesen 2013. godine.¹⁰⁸ BPP pruža Kantonalni zavod za BPP koji je uspostavljen zakonom, a otpočeo je sa radom 2014. godine.

U Kantonu 10, Zakon o BPP-u je donesen u 2016. godini.¹⁰⁹ Tokom 2018. godine vođen je postupak popunjavanja radnog mjesta rukovodećeg državnog službenika – direktora Zavoda za pružanje besplatne pravne pomoći koji nije u funkciji.

Zakon o BPP-u Posavskog kantona je donesen 2010. godine.¹¹⁰ BPP pruža Kantonalni zavod za pružanje BPP, koji je tokom 2017. godine otvorio i područni ured. Zakon o BPP-u je pretrpio dvije izmjene u 2012. i 2013. godini, a tokom 2018. godine je rađeno i na trećim izmjenama kojim se dodatno proširuje broj korisnika sa pravom na BPP.

U Kantonu Sarajevo uspostavljen je pravni i institucionalni okvir za pružanje besplatne pravne pomoći. Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći donesen je 2012. godine.¹¹¹ Od 2013. godine u punom kapacitetu djeluje Kantonalni zavod za pružanje besplatne pravne pomoći, čime je Kanton Sarajevo omogućio svojim građanima pravično suđenje i jednak pristup pravdi pred sudom i drugim organima u skladu sa principima Evropske povelje o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Usporedo ljudski i materijalni resursi za njegov rad se kontinuirano profesionalno nadograđuju.

U Zeničko-dobojskom kantonu Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći donesen je 2014. godine.¹¹² Kantonalni zavod za pravnu pomoć u Zenici počeo je sa radom 07. 11. 2015. godine.

Oblast BPP-a u Zapadno-hercegovačkom kantonu uređena je donošenjem Zakona o Kantonalnom zavodu za pružanje BPP 2008. godine.¹¹³ Zakon je mijenjan u 2009., 2013. i 2017. godini. Donošenjem zakona osnovan je zavod koji pruža BPP.

Zakon o pružanju BPP-a u Hercegovačko-neretvanskom kantonu donesen je 2013. godine.¹¹⁴ Zavod za pružanje BPP-a je otvoren krajem 2014. godine. Vlada HNK još nije završila konkurs za imenovanje direktora Zavoda za pružanje besplatne pravne pomoći u HNK, koji je započeo prije nekoliko godina putem Agencije za državnu službu FBiH zbog čega nije u funkciji.

Zakon o BPP-u u Unsko-sanskom kantonu donesen je 2012. godine.¹¹⁵ Zavod za BPP u USK djeluje od 2013. godine. Besplatnu pravnu pomoć je pružio za osam hiljada građana.

Pružanje BPP-a pravno i institucionalno još nije uređeno na području Srednjobosanskog kantona.

Obuke za lica zaposlena na poslovima BPP-a nisu sistematski organizovane ili se organizuju povremeno.

Takođe, u ovoj podoblasti i dalje postoji problem neujednačenosti normativno-pravnog okvira i postupanja u predmetima na nivou cijele države, a poslove BPP-a vrši i nevladin sektor, preko pravnih klinika i organizacija civilnog društva.

Pružanje besplatne pravne pomoći vrši se i uz pomoć organizacija civilnog društva koje svoje aktivnosti provode u skladu sa svojim statutom, a finansiraju se uglavnom od donacija. Jedan od najznačajnijih pružaoca besplatne pravne pomoći je udruženje „Vaša prava“ koja djeluje na gotovo cijelom teritoriju BiH, ali postoje i drugi pružaoci koji su često specijalizovani za određene oblasti i grupacije ljudi (ranjive grupe).

¹⁰⁸ „Službene novine Bosansko – podrinjskog kantona“, broj 2/13.

¹⁰⁹ „Narodne novine Kantona 10“, broj 9/16.

¹¹⁰ „Narodne novine Posavskog kantona“, broj 3/10.

¹¹¹ „Službene novine Sarajevskog kantona“, broj 1/12.

¹¹² „Službene novine Zeničko - dobojskog kantona“, broj 1/14.

¹¹³ „Narodne novine Zapadnohercegovačkog kantona“, broj: 5/08.

¹¹⁴ „Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona“, broj 7/13.

¹¹⁵ „Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 22/12.

3.3. Pristup pravdi

Strateški programi pristup pravdi odnose se na:

- 1) osiguranje postupanja prilagođenih ranjivim i marginalizovanim grupama u svim postupcima,
- 2) unapređenje podrške svjedocima u pravosudnim institucijama u BiH.

3.3.1 Osiguranje postupanja prilagođenih ranjivim i marginalizovanim grupama u svim postupcima

U okviru projekta „Unapređenje efikasnosti sudova i odgovornosti sudija i tužilaca“,¹¹⁶ finansiranog od strane Švedske, dogovorena je saradnja VSTV-a sa pravosudnom zajednicom po pitanjima osposobljavanja za postupanja sa ranjivim i marginalizovanim grupama. U okviru projekta izrađen je ilustrovani vodič kroz krivični postupak za djecu žrtve/svjedoke krivičnih djela i njihove roditelje/staratelje. Izrađena je i analiza stepena primjene odredbi Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u sudovima u BiH, na osnovu koje su izdate i preporuke sudovima za unaprjeđenje rada. Započela je treća faza projekta „Unapređenje efikasnosti sudova i odgovornosti sudija i tužilaca“ koja završava u oktobru 2023. godine, a nastaviti će pružati podršku ranjivim i marginalizovanim grupama. U septembru je u saradnji sa UNICEF-om, započet proces izrade standarda za opremanje prostorija za saslušanje djece u kontaktu sa zakonom.

Kako bi se utvrdile oblasti u kojima VSTV može da djeluje, a sa ciljem unapređenja položaja ranjivih grupa u kontaktu sa pravosuđem, te s obzirom na to da su nevladin sektor i nadležni državni organi/agencije identifikovani kao značajni akteri u ovoj oblasti, VSTV je pozvao na saradnju relevantne organizacije civilnog društva i nadležne državne organe/agencije.

U pogledu aktivnosti unapređenja rodne ravnopravnosti u pravosuđu, Projekat Jačanja efikasnosti pravosuđa koji provodi VSTV je nastavio saradnju sa Agencijom za ravnopravnost polova BiH, prvenstveno vezano za unapređenje načina prikupljanja podataka o rodno zasnovanom nasilju i nasilju u porodici, te ekspertnim grupama za uspostavljanje multisektorske saradnje u oblasti rodno zasnovanog nasilja.

Pored toga, pripremljena je publikacija, namijenjena sudijama, a na temu predrasuda i stereotipa, te načina na koji isti mogu uticati na odluke u sudskim postupcima, čija distribucija sudovima je izvršena u julu 2019. godine. Takođe, izvršene su pripreme aktivnosti sa ciljem izrade Strategije za unapređenje rodne ravnopravnosti u pravosuđu BiH.

Pripremljena je i analiza primjene Smjernica za prevenciju seksualnog i rodno zasnovanog uznemiravanja u pravosudnim institucijama u BiH za 2018. godinu i održana početna obuka za novoimenovane savjetnike za prevenciju seksualnog i rodno zasnovanog uznemiravanja u pravosudnim institucijama u BiH.

Projekat je pružio podršku u obilježavanju Međunarodne kampanje „16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja“ od 25. 11. do 10. 12. 2020. godine organizovanjem okruglog stola na temu postupanja u predmetima rodno zasnovanog nasilja, te napredne obuke za savjetnike za prevenciju seksualnog i rodno zasnovanog uznemiravanja, imenovane od strane pravosudnih institucija u BiH.

29. 10. 2020. godine VSTV je usvojio Strategiju za unapređenje rodne ravnopravnosti u pravosuđu u BiH na osnovu koje će sve pravosudne institucije izraditi vlastite akcione planove.

¹¹⁶ Projekat „Unapređenje efikasnosti sudova i odgovornosti sudija i tužilaca“ – komponenta 1. Dalje unapređenje efikasnosti pravosuđa – oblast 4.- Rodna jednakost, ranjive grupe i saradnja sa nevladinim organizacijama – finansiran od vlade Švedske (više dostupno na portalu pravosuđe - <https://vsts.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije.jsp?ins=141&modul=1206&kat=1207&kolona=115096>)

U pogledu aktivnosti unapređenja položaja ranjivih grupa, pripremljena je Analiza predmeta diskriminacije na sudovima u BiH, te je ista usvojena od strane VSTV-a. Pored toga, u toku je i priprema nekoliko analiza koje se odnose na postupke po krivičnim djelima iz mržnje, te maloljetničkog pravosuđa.

Krajem 2019. godine izrađeni su izvještaji o arhitektonskoj i urbanističkoj pristupačnosti objekata pravosudnih institucija licima sa invaliditetom. Tokom 2019. i 2020. godine obilježavani su međunarodni dani značajni za ranjive grupe (20. novembar - Međunarodni dan djeteta i 03. decembar - Međunarodni dan lica s invaliditetom) i izrađena ilustrirana publikacija, namijenjena djeci žrtvama/svjedocima krivičnih djela, sa ciljem njihovog upoznavanja sa tokom krivičnog postupka, njihovim pravima i obavezama, te ulogama svih učesnika u postupku.

Projekat „Pravda za dijete“¹¹⁷ kojeg provodi UNICEF pruža podršku zaštiti i pružanju što kvalitetnijih usluga za svu djecu u BiH koja na bilo koji način dolaze u kontakt sa pravosudnim sistemom, bilo kao prestupnici, zaštićeni svjedoci, žrtve nasilja ili na bilo koji način imaju potrebu za institucionalnom podrškom kroz sigurnosni sektor (policiju i pravosuđe) i sektor socijalne zaštite. Projekat je finansiran od strane Vlade Švajcarske i Švedske agencije za međunarodni razvoj (SIDA). U februaru 2020. godine, Regionalni ured UNICEF-a za Evropu i Srednju Aziju (ECARO) u saradnji sa Uredom UNICEF-a za BiH i Ministarstvom pravde BiH, bili su domaćini trodnevne regionalne konferencije u Sarajevu na temu „Pristup djece pravdi“ u kojoj je sudjelovalo više od 150 učesnika.

3.3.2 Unapređenje podrške svjedocima u pravosudnim institucijama u BiH

U većini tužilaštava pravilnici usklađeni sa potrebom za osiguranjem podrške svjedocima, odnosno predviđene su pozicije diplomiranih psihologa/socijalnih radnika koji bi radili na podršci svjedocima. Veći dio pozicija je popunjen, a dio se finansira iz donatorskih sredstava.

Na pozicijama stručnih saradnika za podršku svjedocima i savjetnika na nivou okružnih/kantonálnih sudova i tužilaštava u BiH, kao i osnovnih sudova radi 24 stručnjaka, od kojih su 22 diplomirani psiholozi. Takođe, Odjeljenje za podršku svjedocima Suda BiH zapošljava pet psihologa, a u Tužilaštvu BiH su zaposlena dva psihologa.

U okviru aktivnosti projekta “Jačanje institucionalnih kapaciteta za unapređenje psihosocijalne podrške djeci i maloljetnicima u krivičnom postupku,”¹¹⁸ tokom perioda od 18 mjeseci specijalističku obuku za rad sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku su prošla 23 psihologa i jedan specijalni pedagog zaposleni u pravosuđu u BiH, Policiji BD BiH i pojedinim centrima za socijalni rad u BiH, kao i specijalne vrste obuke za rad sa djecom, kao što je obuka kroz spomenuti projekat. Kroz specijalističku edukaciju, stručni savjetnici/saradnici stekli su posebna znanja za primjenu različitih područja rada sa djecom, koja mogu biti od višestruke koristi pravnom sistemu. U okviru gore navedenog i projekta OSCE-a organizovali su se brojni sastanci i različite obuke lica koje pružaju podršku svjedocima.

UNPD u okviru projekta "Uvođenje usluga podrške žrtvama/svjedocima" za područje SBK i USK, a koji je od 2008. aktivan, pruža podršku uvođenju i osposobljavanju sa usluge podrške. U sklopu cjelodržavnog programa pomoći EU IPA 2019. planirana je podrška pravosuđu BiH u iznosu od četiri miliona eura za podršku svjedocima u kontekstu podrške provođenju strategije za rješavanje predmeta ratnih zločina. Podrška se pruža i u okviru regionalne, višekorisničke, IPA projekta "Podrška zaštiti svjedoka" koji je aktivan od 2016. godine, a završava 2020. godine u iznosu od 5 miliona eura.

¹¹⁷ Više informacija dostupno na stranici: <https://j4c.ba/>.

¹¹⁸ Izvor: Preporuke o radu stručnih savjetnika/saradnika koji obavljaju psihološku djelatnost u pravosudnim institucijama u BiH, 2017. godina, uz podršku UNICEF-a.

U program rada CEST-ova uvrštene obuke koje se direktno ili indirektno odnose na zaštitu svjedoka i namijenjene su osoblju koje se bavi ovim pitanjima u sudovima i tužilaštvima: bezbjednost pravosuđa u BiH, kulturološka svijest, psihologija maloljetnika i krivična djela počinjena na štetu djece.

U Osnovnom sudu BD BiH formirano je Odjeljenje za podršku svjedocima i aktivnosti obuke zaposlenih se kontinuirano provode.

Ministarstvo pravosuđa i uprave Posavskog kantona je mišljenja da, s obzirom na veličinu Kantonalnog suda u Odžaku, na kojeg se ova problematika primarno i odnosi, te broj predmeta, nije racionalno formirati posebno odjeljenje za podršku svjedocima. Smatraju da bi se taj dio posla mogao povjeriti centrima za socijalni rad ili sličnim institucijama. Kao zadnja opcija, ako bi se ipak odlučilo za novu sistematizaciju i vršilo zapošljavanje lica za podršku svjedocima, ta pozicija bi se odnosila na sve pravosudne institucije u Posavskom kantonu.

U Zeničko-dobojskom kantonu, zbog malog broja predmeta sa Kantonalnim sudom u Zenici potpisan je Memorandum do 2021. godine, kojim je regulisano da će stručni savjetnik Odjeljenja za podršku Kantonalnog suda u Zenici pružati stručnu pomoć ugroženim svjedocima i maloljetnicima u krivičnim postupcima koji se vode pred Općinskim sudom u Zenici.

U Srednjobosanskom kantonu uspostavljeno je Odjeljenje za podršku svjedocima - radno mjesto stručni saradnik - psiholog, unutar Kantonalnog suda Novi Travnik i Kantonalnog tužilaštva Travnik.

U Unsko-sanskom kantonu je osigurana kontinuirana obuka zaposlenih u Odjeljenju za pomoć i podršku svjedocima u izvještajnom periodu, koji je uspostavljen u Kantonalnom sudu u Bihaću 2013. godine.

4. STRATEŠKA OBLAST 4 – PODRŠKA EKONOMSKOM RASTU

U strateškoj oblasti 4 Podrška ekonomskom rastu u BiH, na osnovu prikupljenih informacija, ocjenjuje se da se aktivnosti provode uz manje zastoje. Od ukupno šest programa i 13 aktivnosti, dva su programa i četiri aktivnosti koje su ispunjene, a dva su programa i pet aktivnosti koji se djelimično ispunjavaju, dok su dva programa i četiri aktivnosti kojih se provođenje odlaže zbog veze s drugim aktivnostima.

S obzirom na značaj programskih aktivnosti po ostvarenje prioriteta vlasti iz oblasti privrednog razvoja, potrebno je urgentno završavanje započetih aktivnosti, posebno normativnog karaktera što se preporučuje MK-a na usvajanje zaključaka. Programi ove strateške oblasti podržani su od donatora i ne zahtijevaju prioritetizaciju za finansiranje dodatnih sredstava.

4.1. Zemljišna administracija u Federaciji BiH

Strateški programi zemljišna administracija u Federaciji BiH odnose se na:

- 1) kompletiranje pravnog okvira zemljišne administracije u Federaciji BiH i
- 2) izradu i provođenje programa kontinuirane obuke za zaposlene u organima zemljišne administracije.

4.1.1 Kompletiranje pravnog okvira zemljišne administracije u Federaciji BiH

Trenutno su dva aktivna projekta u oblasti zemljišne administracije u BiH: projekat finansiran od Svjetske banke „Registracija nekretnina“¹¹⁹ i projekat finansiran od švedske vlade „Izgradnja kapaciteta za poboljšanje zemljišne administracije i procedura u BiH (CILAP)“.¹²⁰ Projekat Registracije nekretnina započeo je sa svojim aktivnostima 2012. godine, a završava 2020. godine.

Vlasti u BiH su zatražile produžetak projekta i za to zatražili dodatni zajam. Nakon uspješno provedenih domaćih procedura u 2020. godini i odobravanja provođenja projekta, te ratifikacije sporazuma o zajmu (dodatno finansiranje za Projekat registracije nekretnina) između Bosne i Hercegovine i Međunarodne banke za obnovu i razvoj – IBRD u iznosu od 20 miliona eura, Svjetska banka je od 17. 12. 2020. godine proglasila efektivnost dodatnog finansiranja za Projekat registracije nekretnina koji će trajati do jula 2022. godine.

Projekat CILAP je započeo 2016. godine, a završava 2019. godine. Uz pomoć projekta Registracije nekretnina izrađene su analize iz oblasti zemljišne administracije koje su vodile do pripreme zakonskih inicijativa iz predmetne oblasti, a u okviru projekta CILAP fokus je na izgradnji kapaciteta.

U skladu sa Programom rada FMP-a za 2018. godinu vođene su aktivnosti izmjena i dopuna Zakona o stvarnim pravima FBiH i Zakona o katastru nekretnina u Federaciji BiH. Zakon o stvarnim pravima FBiH bio je predmetom i više inicijativa Parlamenta FBiH. Podzakonski akti koji proizilaze iz Zakona o stvarnim pravima ranije su doneseni. Priprema potrebnih podzakonskih akata Zakona o katastru nekretnina bit će urađeni sukcesivno po njegovu donošenju.

Tokom 2019. godine zbog procesa uspostavljanja vlasti, kao političkog rizika na donošenju i kompletiranju pravnog okvira zemljišne administracije, nije bilo normativnih aktivnosti predviđenih programom. U 2019. godini došlo je do izmjene i dopune Zakona o stvarnim pravima FBiH¹²¹ po odluci Ustavnog suda broj: U-22/16 od 06. 03. 2019. godine, radi usklađivanja sa Zakonom o notarima FBiH.

¹¹⁹ Izvor: <http://projects.worldbank.org/P128950/real-estate-registration-project?lang=en&tab=overview>

¹²⁰ Izvor: [Http://www.cilap-project.org/](http://www.cilap-project.org/)

¹²¹ „Službene novine FBiH“, broj 32/19.

Tokom 2020. godine vlada FBiH je odbila prijedloge inicijativa Parlamenta FBiH, ali je na 236. sjednici od 17. 09. 2020. godine utvrdila prijedlog Zakona o stvarnim pravima i Zakon o zemljišnim knjigama radi usklađivanja sa presudama Ustavnog suda FBiH i uputila ih u parlamentarnu proceduru.

4.1.2 Izrada i provođenje programa kontinuirane obuke za zaposlene u organima zemljišne administracije

Inicijalna obuka za zaposlene u zemljišno-knjižnim uredima općinskih sudova u FBiH provedena je u okviru spomenutih projekata. U toku je provođenje programa obuke razvijenih u okviru aktivnosti projekata, te se vrši stručno usavršavanje u skladu sa potrebama i rezultatima rada zemljišno-knjižnih ureda. Na osnovu izvještaja o napretku projekta Svjetske banke do 30. 09. 2019. godine obuka je obavljena za 8.320 lica, a zaključno za 01. 10. 2020. godine taj broj je iznosio 8.954 lica. Sa CILAP projektom je rađeno na razvoju programa upravljanja ljudskim potencijalima, a time i na razvoju programa obuke.

4.2. Privredno sudovanje u BiH

Strateški programi privredno sudovanje u BiH odnose se na:

- 1) analiziranje i provođenje sistema registracije poslovnih subjekata u BiH,
- 2) uspostavljanje i unapređenje elektronske razmjene podataka za registraciju poslovnih subjekata,
- 3) izmjene Zakona o privrednim društvima, uspostavljanje portala na kojem će se moći izvršiti uvid u sve javne podatke privrednih registara i
- 4) izmjene Zakona o stečajnom i likvidacionom postupku.

4.2.1 Analiziranje i provođenje sistema registracije poslovnih subjekata u BiH

U RS-u je izvršena obimna reforma registracije poslovnih subjekata 2013. godine, kroz uvođenje jednošalterskog sistema registracije i jedinstvenog informacionog sistema. Vlada RS-a je 26. 05. 2016. godine usvojila projektni zadatak za registraciju poslovnih subjekata u RS-u elektronskim putem (on-line), koji se finansira iz sredstava Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, a implementacija je u nadležnosti Svjetske banke/IFC¹²². VSTV je, u okviru navedenog projekta, izradio analizu efekata uspostavljanja okružnih privrednih sudova u RS-u, prema kojoj su isti opravdali svoje postojanje. U Okružnom privrednom sudu u Banja Luci, kao sudu sa najvećim brojem predmeta, povećan je broj zaposlenih, kako bi se povećala efikasnost i dobio kvalitetniji rad suda.

Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata FBiH je prihvaćen od strane Predstavničkog doma FBiH na 30. vanrednoj sjednici, održanoj 20. 06. 2018. godine, ali je dodatno tokom 2019. godine dopunjen sa više amandmana i upućen Domu naroda. Dom naroda Parlamenta FBiH je 19. 12. 2019. godine usvojio Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u FBiH. Ovim zakonskim rješenjem predviđa se uspostavljanje jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata u FBiH, a po principu elektronskog povezivanja registracionog suda sa drugim relevantnim subjektima u postupku registracije poslovnih subjekata. Na ovaj način se skraćuje i pojednostavljuje postupak registracije. Registracija poslovnih subjekata i dalje bi bila u sudu, odnosno u nadležnom registracionom odjeljenju, ali se omogućava prijem elektronskog prijedloga za registraciju i elektronsko prikupljanje neophodnih podataka. Na 236. sjednici vlade FBiH od 17. 09. 2020. godine utvrđen je prijedlog Zakona o registraciji poslovnih subjekata FBiH radi usklađivanja presudom Ustavnog suda FBiH i upućen je u parlamentarnu proceduru. Na 238. sjednici vlade FBiH od 01. 10. 2020. godine utvrđen je prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata i uputila ga u parlamentarnu proceduru usvajanja. S ciljem otklanjanja postojećih barijera u otpočinjanju rada poslovnih subjekata, Vlada Federacije BiH je identifikovala osnovne ciljeve u ovoj oblasti, a oni se odnose na pojednostavljenje i pojeftinjenje procedure registracije poslovnih subjekata, a kroz uspostavu jedinstvenog informacionog sistema njihove elektronske registracije, takozvanog JIB.

U proteklom periodu, kao set propisa registracije poslovnih subjekata, pripremljen je i nacrt Zakona o privrednim društvima, koji je potvrđen od Predstavničkog doma i nalazi se u proceduri usvajanja u Domu naroda FBiH.

U RS-u je u toku postupak digitalizacije registra poslovnih subjekata, čiju količinu trebaju potvrditi Okružni privredni sudovi. U Banjaluci je 16. 10. 2020. godine održan sastanak Implementacionog tima Vlade Republike Srpske za realizaciju projekta e-registracije poslovnih subjekata u Republici Srpskoj /onlajn reg/, a cilj projekta je pružanje brže, jeftinije i transparentnije usluge privrednicima i građanima.

¹²² Projekt unapređenja poslovnog okruženja i pristupa tržištu u BiH, 2016.-2019. godina, Izvor: <https://disclosures.ifc.org/#/projectDetail/AS/601646>

Registri privrednih subjekata i preduzetnika su unaprijeđeni dodatnim funkcionalnostima, prije svega u domenu podrške onlajn registraciji i automatizaciji toka zahtjeva koji se odmah prosljeđuje u registracioni organ, bez zadržavanja u APIF-u, što dodatno skraćuje procesa registracije, a što je bitno za rangiranje na Doing Business listi Svjetske banke. Zatim, izvršeno je Unificiranje sistema taksi i pojednostavljenje procesa registracije na nivou čitave RS, u svim opštinama i gradovima, uz promjene regulative od nadležnih organa, Ministarstva finansija i Službenog glasnika.

U BD-u BiH provodile su se projektne aktivnosti „Uspostavljanje jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata“, iz gore spomenutog projekta, a u okviru kojeg je predviđen rad na izmjenama Zakona o registraciji poslovnih subjekata. Za izmjene propisa formirana je radna grupa koja je pripremila nacrt propisa i uputila ga u proceduru usvajanja. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u BD BiH je usvojen i objavljen u Službenom glasniku BD BiH broj 11/20. Primjena zakona počinje od 01. 01. 2021. godine. Izrada podzakonskih akata u toku.

4.2.2 Uspostavljanje i unapređenje elektronske razmjene podataka za registraciju poslovnih subjekata

Preduslov za odvijanje aktivnosti iz ovog strateškog programa podrazumijeva izmjene pravne regulative iz nadležnosti drugog ministarstva (Zakon o elektronskom potpisu). VSTV za sada nema ovlaštenja za uvezivanje sa drugim registrima. Notarima je omogućen uvid u predmete koji su im dodijeljeni.

U BiH pristup registru je omogućen putem www.bizreg.pravosudje.ba. Notari mogu elektronski pristupiti podacima sudskog registra, a koji je nezvaničan, ali ažuran.

Članom 7. izmijenjenog Zakona o registraciji poslovnih subjekata FBiH, predviđeno je uvođenje web stranice sudskog registra, koja je dio sistema registra, putem koje je omogućeno pretraživanje i uvid u javne podatke iz glavne knjige, kao i javno objavljene podatke o sadržaju provedenih upisa u registar, odnosno javno objavljene odluke za koje je zakonom ili odlukama registarskog suda određeno da će se objaviti na način na koji se objavljuju upisi u sudski registar. Web stranici registra pristupa se preko interneta, a pretraživanje podataka provodi se putem izbornika. Podaci iz javnih objava objavljeni na web stranici registra moraju godinu dana ostati dostupni za pretraživanje. Uvid u javne podatke glavne knjige kao i javno objavljene podatke putem web stranice sudskog registra je besplatan. Podršku izradi i provođenju izmijenjenog zakona pruža projekat unapređenja poslovnog okruženja u BiH.

4.2.3 Uspostavljanje portala na kojem će se moći izvršiti uvid u sve javne podatke privrednih registara

Uspostavljen je web portal www.bizreg.pravosudje.ba na kome se nalaze podaci iz privrednih registara FBiH i BD BiH. Projekat Registracije nekretnina provodi aktivnosti na unapređenju registracije privrednih društava automatizacijom procesa, pri čemu je planirano da registar bude uspostavljen na oformljenoj platformi. Uspostavom jednošalterskog sistema registracije kojem podršku pruža projekat unapređenja poslovnog okruženja omogućit će se uspostava jednog internet mjesta za uvid u javne podatke privrednih registara.

4.2.4 Izmjene Zakona o stečajnom i likvidacionom postupku

U FBiH, FMP je za Prednacrt zakona o stečajnom postupku pribavilo potrebna mišljenja od Ureda za zakonodavstvo i Federalnog ministarstva finansija, nakon čega je Nacrt zakona upućen u proceduru usvajanja. Vlada FBiH je na 139. sjednici, održanoj 26. 04. 2018. godine, usvojila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečajnom postupku.

Parlament FBiH je razmatrao i usvojio predmetni zakon po hitnom postupku na 29. vanrednoj sjednici Predstavničkog doma, održanoj 22. 05. 2018. godine, a u Domu naroda na 19. vanrednoj sjednici, održanoj 06. 06. 2018. godine.¹²³ Vlada FBiH je ponovno razmatrala i na svojoj 154. sjednici od 30. 08. 2019. godine utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečajnom postupku, koji je upućen Parlamentu FBiH u dalju proceduru.

Takođe, za Nacrt zakona o likvidacionom postupku pribavljena su mišljenja Ureda za zakonodavstvo i Federalnog ministarstva finansija, kojeg je Vlada FBiH na 154. sjednici, održanoj 30. 08. 2018. godine, utvrdila i uputila u proceduru usvajanja.

U RS-u je 2016. godine usvojen novelirani Zakon o stečaju¹²⁴. Njime je propisan postupak restrukturisanja i stečajni postupak. Novim institutom restrukturisanja podstiče se reorganizacija privrednih društva prije otvaranja stečajnog postupka, kako bi se spriječila insolventnost i nastavilo poslovanje privrednih društava.

Tokom 2019. godine pripremljen je i usvojen novelirani Zakon o likvidacionom postupku.¹²⁵ Ovim zakonom uveden je institut skraćenog likvidacionog postupka.

MP RS-a provelo je u 2017. i 2018. godini po tri obuke za stečajne upravnike na temu postupka restrukturisanja i stečajnog postupka. Plan obuka sačinjen je i za 2019. godinu sa tri obuke koje su provedene, dok Plan za 2020. godinu nije objavljen.

PK BD BiH je formirala Radne grupe za izradu zakona o stečaju, prinudnom poravnanju i likvidaciji, sa zaključkom da se predmetni zakoni usklade s entitetskim propisima.

¹²³ „Službene novine FBiH“, broj 52/18.

¹²⁴ „Službeni glasnik RS“, broj 16/16.

¹²⁵ „Službeni glasnik RS“, broj 82/19.

5. STRATEŠKA OBLAST 5 – DOBRO RUKOVOĐEN I ODGOVORAN SEKTOR

U strateškoj oblasti 5 Koordiniran, dobro rukovođen i odgovoran sektor, na osnovu prikupljenih informacija, ocjenjuje se da se aktivnosti većim dijelom provode uz manje zastoja ili određene zastoje na koje se nema utjecaja. Pojedini programi čije aktivnosti se ne provode su odložene zbog ograničenja nametnutih pojavom pandemije i zbog nedostatnih tehničkih i ljudskih resursa za provođenje.

Od ukupno devet programa i 27 aktivnosti za 2020. godinu, dva programa i četiri aktivnosti je u toku (ispunjeno ili se provodi bez zastoja), pet programa i deset aktivnosti je djelimično ispunjeno, dva programa i 11 aktivnosti je odloženo, dok dvije aktivnosti imaju zastoje u provođenju. Aktivnosti se odnose na potrebu izrade pregleda statističkih pokazatelja i pokretanja dijaloga u sektoru pravde o koordinaciji donatora. Aktivnosti koje su odložene potrebno je provesti što prije moguće stvaranjem pretpostavki za otvorenje, a odnose se na dijalog o funkcionalnosti sektora, stavljanja u funkciju Foruma zajedničkih politika i izrade Smjernica o politikama u sektoru.

Potrebno je napomenuti da na kvalitet cjelokupnog Izvještaja tokom cijelog perioda praćenja provođenja je značajno utjecao nedostatak preciznih, potkrijepljenih i potvrđenih informacija i podataka nadležnih institucija koji bi bili u skladu sa Poslovníkom MK-a i Smjernicama za praćenje provođenja SRSP u BiH. Pored navedenog, sastanci FRG-ova nisu održani radi nedostatka kvoruma, što je u suprotnosti sa Poslovníkom MK-a, a u izvještajnom periodu je bilo i ograničenje zbog vanredne situacije izazvane pojavom pandemije i ograničenja fizičkih sastajanja i tehničkih mogućnosti za sastajanje preko IT tehnologija. MK se preporučuje da opredjeljenje kod narednih reformi bude investicija u izgradnju kapaciteta institucija odnosno osposobljavanja za procese upravljanja i provođenja reforme, te da se naučene lekcije ovog ciklusa planiranja u naredni ciklus, posebno koje se odnose na okvir za upravljanje rezultatima.

5.1. Koordinacija i EU integracije

Strateški programi koordinacija i EU integracije odnose se na:

- 1) unapređenje koordinacije i saradnje u sektoru pravde u BiH,
- 2) razvijanje ujednačenog okvira za sistem planiranja, koordinacije i komunikacije,
- 3) jačanje kapaciteta tijela nadležnog za praćenje i ocjenu provođenja SRSP u BiH i
- 4) Jačanje koordinacije i saradnje u sektoru pravde u BiH u procesu usklađivanja zakonodavstva u BiH sa pravnim nasljeđem EU .

5.1.1 Unapređenje koordinacije i saradnje u sektoru pravde u BiH

Programom je predviđeno da započne postupak uspostavljanja sistema koordinacije i komunikacije u sektoru pravde u BiH. U 2017. godini usvojen je AP SRSP u BiH koji je omogućio da se započne s uspostavljanjem mehanizama za rukovođenje provođenjem, praćenjem i ocjenjivanjem. U 2017. godini održane su dvije MK (08.03. i 06.06.), kojima je uspostavljen mehanizam za rukovođenje postupkom provođenja, praćenja i ocjenjivanja provođenja SRSP u BiH. Na osnovu zaključka druge MK, ministar pravde BiH je rješenjima od 26. 10. 2017. godine imenovao članove pet FRG-ova i TS pri čemu se nisu odazvali svi članovi MK-a. Sastanci FRG-ova održani su u periodu od 18. do 22. 12. 2017. godine, a sastanak TS-a 28. 12. 2017. godine. Treća MK održana je 02. 03. 2018. godine. Na osnovu zaključaka treće MK, 10. i 11. 05. 2018. godine organizovana je radionica za reviziju AP SRSP u BiH 2019.-2020. godine. Sastanci FRG-ova i TS-a su održani u periodu od 04. do 06. 06. 2018. godine za FRG-ove i 08. 06. 2018. godine za TS.

Četvrta MK je održana 10. 07. 2018. godine i na njoj je usvojen polugodišnji izvještaj i podržan prijedlog revidiranog AP SRSP u BiH, sa zaključkom da se upućuje nadležnim institucijama na usvajanje. U periodu od 27. 11. do 03. 12. 2018. godine održan je drugi krug sastanaka FRG-ova, a TS-a 11. 12. 2018. godine. Iako planirana krajem 2018. godine, peta MK je održana 08. 03. 2019. godine i na njoj je usvojen godišnji izvještaj, kalendar aktivnosti za 2019. godinu i potvrđeno da se nastavi praćenje strategije po revidiranom AP SRSP u BiH, iako isti nije podržan od svih nivoa vlasti u BiH. Sastanci FRG-ova i TS-a su održani u periodu od 27. do 28. 05. 2019. godine za FRG-ove i 12. 06. 2019. godine za TS. Drugi krug sastanaka FRG-ova i TS-a je održan u periodu 27. - 28. 11. i 03. 12. 2019. godine za FRG-ove i 06. 12. 2019. godine za TS. Organizacija šeste i sedme MK je odložena zbog procedure uspostavljanja vlasti, što se nastavilo i u 2020. godini, a na što je dodatno utjecalo ograničenja uzrokovana potrebom zaštite od zaraznih bolesti i uz to proglašenje stanja nesreće. Neodržavanje MK utjecalo je na donošenje odluke o kalendaru aktivnosti i liste prioriteta, kao i pokretanje aktivnosti na revidiranju postojećeg strateškog okvira i izradi nove SRSP u BiH i pratećeg AP-a za provođenje. Slijedom toga i donošenja koraka za dalje održan je vanredni online sastanak TS SRSP u BiH 17. 04. 2020. godine kada je razmotren postupak daljnjeg praćenja SRSS u BiH u 2020. godini i koraka na izradi nove SRSP u BiH. Sastanci FRG su bili planirani u petom i 12 mjesecu i zbog ograničenja fizičkog sastajanja u obliku internet video konferencija, ali veći dio institucija nije bio u tehničkoj mogućnosti učešća zbog čega je odloženo održavanje sastanaka.

Zaključkom četvrte MK-a, sve institucije su bile pozvane na unapređenje komunikacije i koordinacije, a naročito između FMP-a i kantonalnih ministarstava pravosuđa/pravde i uprave radi unapređenja upravljanja, zajedničkog analiziranja i rješavanja značajnih pitanja sektora pravde u BiH. Nedostatak resursa i ograničenja u radu su utjecala na provođenje ovog zaključka u cijelosti. FMP je tokom 2020. godine vodio inicijativu za unapređenje procesa upravljanja donatorskom pomoći. Na 175. sjednici VM BiH je usvojen Izvještaj o provođenju SRSP u BiH za 2018. godinu. Nakon održanih sastanaka FRG-ova i TS-a pripremljen je zbirni tabelarni Izvještaj o provođenju SRSP u BiH za 2019. godinu, a početkom 2020. godine finaliziran je Izvještaj o provođenju SRSP u BiH za 2019. godinu koji je upućen u konzultacije i odobravanje VM BiH. Izvještaj je razmatran na 10. sjednici od 18. 06. i vraćen radi odobravanja na Odboru za unutrašnju politiku, a usvojen je na 13. sjednici od 23. 07. 2020. godine izrađen je prednacrt godišnjeg Izvještaja o provođenju SRSP u BiH za 2020. godinu.

Revidirani AP SRSP u BiH je u proceduri usvajanja na VM BiH. Na 175. sjednici, održanoj 23. 07. 2019. godine, VM BiH je razmatralo usvajanje AP-a SRSP u BiH, ali je razmatranje odložilo radi usaglašavanja teksta do naredne sjednice. Usaglašeni AP odnosno Odluka o usvajanju revidiranog AP SRSP u BiH je razmatrana na 8. redovnoj sjednici VM BiH od 11. 06. 2020. godine po čemu je donesen zaključak da se ne može donijeti odluka zbog nemogućnosti postizanja konsenzusa. Odluka o usvajanju revidiranog AP SRSP-a je donesena na 19. sjednici od 29. 10. 2020. godine. Zbog neuspostavljanja vlasti i nedostataka u kapacitetima odložena je organizacija TAIEX-a.

Ocjena statusa svih programa i aktivnosti SRSP u BiH je prijedlog predsjedavajuće i koordinirajuće institucije nastala na osnovu dostupnih informacija.

5.1.2 Razvijanje ujednačenog okvira za sistem planiranja, koordinacije i komunikacije

Uz pomoć nekoliko projekata započela je izrada analize za uvođenje strateškog planiranja na svim nivoima vlasti, pri čemu se vrši edukacija i uspostavljanje zajednica praktičara. U pravosuđu u BiH se provode reformske aktivnosti, kroz projekte za jačanje upravljačkih kapaciteta.

Tokom 2020. godine, kao i ranijih godina ažuriran je Srednjoročni plan rada (SPR) MP BiH, VSTV, a izrađen je za FMP, dok MP RS samo u sklopu dijela SPR-a vlade RS. Kantoni su radili na izradi strategija razvoja i kapaciteta za strateško planiranje uz podršku UNDP projekata podrške strateškom planiranju.

SPR-ovi su usklađeni sa Dokumentima okvirnog budžeta (DOB). Dio svakog SPR-a i GPR-a je finansijski plan koji je usklađen sa budžetom i konsultovan sa Ministarstvom finansija i trezora. Srednjoročni plan rada i Godišnji programa rada su usklađeni sa prijedlogom revidiranog AP SRSP u BiH za period 2019. i 2020. godine. Aktivnosti izrade Programa rada za 2021. godinu su u toku, dok su aktivnosti izrade i usvajanja Programa rada većine institucija za 2020. godinu urađene u tekućoj što predstavlja kašnjenje u odnosu na dinamiku, ali indicira potrebu razvoja kapaciteta. Tokom 2020. godine održane su zajednice praktičara za nivo BiH (10. 09. i 15.12.) i učestovalo u radu zajednice za nivo RS (03. i 04. 09.).

Uspostavu sistema planiranja u entitetima i Brčko distriktu podržavaju projekti GiZ-a u UNDP-a. Projekat podrške institucijama vlastima u BiH od strane GiZ-a podržao je analizu/procjenju uticaja uvođenja pravnog okvira za dugoročno planiranje i analizu postupka srednjoročnog planiranja u institucijama BiH. U Sarajevu je 10. 09. 2019. godine održana radionica zajednice praktičara za strateško planiranje u BiH predstavljajući preporuke procjene uticaja dugoročnog planiranja i dalje korake na uvođenju normativnog rješenja. Sveobuhvatna procjena uticaja je tokom 2020. godine upućena VM BiH na razmatranje. MP BiH je prihvaćajući rizik odložene izrade i razmatranja obe analize proveo aktivnosti revizije propisa operativnog planiranja zbog uvećanog pritiska provođenja vlastitog programa rada i zaključaka VM BiH da se unaprijedi metodologija za izvještavanje VM BiH. Nakon konsultacija sa ključnim nadležnim institucijama daljnja izrada je odložena do postizanja dogovora o revidiranju akata srednjoročnog planiranja i povezanosti procesa. Aktivnosti se stoga nastavljaju u narednom periodu što je u skladu sa strategijom reforme javne uprave. UNDP projekt ReLOAD (regionalni program lokalne demokratije) i ILDP (projekat integriranog lokalnog razvoja) intenzivno se bave razvojem sistema strateškog planiranja, posebno na nivou entiteta i kantona.

Vlada FBiH je tokom 2017. godine donijela novi Zakon o razvojnom planiranju uz podršku projekata reforme javne uprave, a tokom 2019. godine donijela implementacione propise¹²⁶ čija primjena počinje od 2021. godine. Započet je postupak podrške institucijama za provođenje zakona i implementacionih akata od Federalnog zavoda za programiranje razvoja uz tehničku podršku UNDP projekta. U sklopu istog organizirane su krajem 11. mjeseca online obuke za korisnike, a kojim je prisustvovalo i MP BiH. Tokom prve polovine godine proveden je intenzivan postupak javnih konsultacija i finalizacija strategije razvoja FBiH 2021.-2027. godine čemu su nadležne institucije pravde dale doprinos u strateškom cilju 4.-Transparentan, efikasan i odgovoran javni sektor.

Na 59. sjednici od 21. 02. 2020. godine Vlada RS razmatrala je i usvojila završni izvještaj o procjeni uticaja propisa u oblasti strateškog planiranja. Na 73. sjednici od 28. 05. 2020. godine razmatrala je i usvojila prijedlog Rješenja za izradu teksta Zakona o strateškom planiranju. Na 75. sjednici od 11. 06. 2020. godine Vlada RS dala je saglasnost na Operativni plan za unapređenje sistema planiranja i upravljanja razvojem u Republici Srpskoj. Nacrt Zakona o razvojnom planiranju RS završen je sredinom godine i predstavljen na zajednici praktičara strateškog planiranja RS-a početkom devetog mjeseca.

Na nivou BiH dostupna je online obuka na zahtjev na temu strateškog planiranja, procjene uticaja i rodno odgovornog budžetiranja, dok na nivou FBiH je dostupno integrirano upravljanje razvojem i rodno odgovorno budžetiranje, a u RS nisu razvijeni moduli. Početkom trećeg mjeseca pohađana je obuka za srednjoročno planiranje, praćenje i izvještavanje, krajem petog mjeseca o procjeni uticaja propisa.

¹²⁶ Službenim novinama Federacije BiH br. 74/19 od 09.10.2019. godine objavljene su: Uredba o izradi strateških dokumenata u BiH, Uredba o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji BiH (stupaju na snagu 8. dana od dana objavljivanja) i Uredba o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH (primjenjuje se od 1. 1. 2021. godine).

U organizaciji ADS-ova bile su dostupne obuke iz mekih vještina i rukovođenja važnih za razvoj vještina i sposobnosti strateškog planiranja, a bile su dostupne i obuke DEI na temu strateškog planiranja/izvještavanja u programiranju pomoći i EU integracijama. Do trećeg mjeseca obuke su bile uglavnom vođene u učionici, a od trećeg su video konferencije radi ograničenja za okupljanjem u zatvorenim prostorijama propisanim mjerama zaštite od zaraznih bolesti.

Institucije sektora se potiče na aktivno praćenje dostupnih obuka i njihovo pohađanje.

VSTV je dostavio podatke o provođenju Strategije za rješavanje predmeta ratnih zločina, nakon što je službenim putem upućen zahtjev Nadzornom tijelu za praćenje provođenja predmetne strategije u 2019. godini što će biti urađeno krajem 2020. godine za tekuću. Prema institucijama je upućen poziva na dostavu pregleda podsektorskih strategija za koje su nosilac aktivnosti ako se odnosi isključivo na njihov administrativni nivo, a tiču se oblasti sektora pravde (npr. Strategija za rješavanje predmeta ratnih zločina i sl.) i strategije u kojim su zadužene institucije za provođenje aktivnosti iz svoje nadležnosti (npr. Strategija razvoja, Strategija za reformu javne uprave, Strategija EU integracija, Strategija za borbu protiv korupcije).

5.1.3 Jačanje kapaciteta tijela nadležnog za praćenje provođenja SRSP u BiH

Zbog kašnjenja u uspostavljanju mehanizama za praćenje i ocjenu provođenja SRSP u BiH, programske aktivnosti u 2017. godini nisu vođene. Uz podršku Vlade Nizozemske i OCD-ova prvi radni sastanak članova FRG-ova i TS-a je održan 22. i 23. 01. 2018. godine. Pored navedenog sastanka, 10. i 11. 05. 2018. godine, održan je i drugi radni sastanak, uz radionicu revizije AP SRSP u BiH za 2019. i 2020. godinu. Radi provođenja Memoranduma o saradnji na praćenju i ocjeni provođenja SRSP u BiH i njenog AP od strane OCD-ova, 29. 12. 2018. godine, je održan sastanak sa potpisnicima Memoranduma, na kojem je dogovoren plan aktivnosti saradnje u 2019. godini. Krajem drugog mjeseca, (27. i 28. 02. 2019. godine) sa predstavnicima OCD organizovana je radionica na temu evaluacije i narednih koraka na revidiranju strateškog okvira. Program je u svezi sa prethodnim, posebno u dijelu osposobljavanja za strateško planiranje. s obzirom da se vještine odnose postupak analiziranja, izvještavanja, ocjenjivanja i samoprocjene kao dijelovima sistema planiranja. Pojavom ograničenja zbog proglašenja stanja zaštite od zaraznih bolesti, a prethodno tomu ograničenja u resursima i posvećenosti samoprocjene i izrade novog strateškog okvira nije bilo organiziranih aktivnosti za unapređenje vještina. Umjesto toga fokus razvoja kapaciteta je usmjeren na zajednički rad u provođenju plana samoprocjene i izrade analize stanja sektora pravde, a dijelom su resursi usmjereni i na osposobljavanje u oblasti EU integracija koje su intenzivirane u periodu izvještavanja. Saradnja s organizacijama civilnog društva se pokazala korisna i potrebna 2020. godina se pokazala izuzetno izazovnom za saradnju institucija i organizacija civilnog društva oslanjajući se samo na sredstva elektronske komunikacije gdje su ipak uspjeli skupa razviti i predstaviti izvještaj organizacija civilnog društva u hotelu Hills 11. 11. 2020. godine koja je bila kombiniranog organizirana online i u prostorijama. S obzirom na istek podrške Holandske vlade organizacijama civilnog društva MP BIH je uputilo poziv podrške nastavku pomoći omogućavajući daljnji razvoj partnerstva.

5.1.4 Jačanje koordinacije i saradnje u sektoru pravde u BiH u procesu usklađivanja zakonodavstva u BiH sa pravnim nasljeđem EU

Aktivnosti programa značajnim dijelom su zavisile od inicijativa DEI-ja i funkcionalnosti koordinacije u kontekstu Odluke o sistemu koordinacije procesa EU integracije u BiH¹²⁷, te uključivanju institucija sektora pravde u provođenje SSP i radu tijela definiranih spomenutom Odlukom, kao i provođenju obveza SRSP u BiH preuzetih iz sporazuma, a koje su u ključnim dijelovima u zastoju na što ukazuju i Izvještaji, kao i Mišljenje EK, za BiH, zaključci i preporuke radnih tijela Sporazuma.

¹²⁷ „Službeni glasnik BiH“, broj 72/16.

Kolegij za EU integracije je zadužio Komisiju za EU integracije tokom aprila da do kraja šestog mjeseca izradi Akcioni plan za provođenje ključnih prioriteta iz Mišljenja i da se definiira Metodologija izrade Programa integriranja, dok su već početkom aprila izrađene smjernice za usklađivanje, a u čemu su nadležne institucije učestovale u konsultativnom procesu. Početkom oktobra nadležnim institucijama je dostavljena Metodologija izrade Programa integriranja po čemu je održan informativni sastanak, a potom sastanci RG za EU integracije za definiranje prioriteta usklađivanja otpočinjući izradu Programa integriranja s rokovima u prvoj polovini 2021. godine.

U 2017., 2018., i 2019. godini nije bilo aktivnosti na izradi plana za usklađivanje zakonodavstva BiH s *acquis*-em.

U FBiH je stupila na snagu Uredba o Uredu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za zakonodavstvo i usklađenost s propisima EU¹²⁸. Na zahtjev Ureda za potrebe EU integracija FMP je dostavilo detaljnu informaciju i pregled svih zakonskih i podzakonskih akata koji su u nadležnosti Ministarstva koji su u cijelosti ili djelomično usklađeni s EU pravnim nasljeđem

Za potrebe odgovaranja na Upitnik EK sačinjen je popis propisa koji čine tzv. sistemske propise i koji će pratiti sva poglavlja *acquis*-a u daljem toku evropskih integracija. Započeta je i dovršena izrada pregleda propisa zakonodavstva u Poglavljima 23. i 24. u MP BiH za koje će biti potrebno izvršiti usklađivanje.

Tokom 2017., 2018. i 2019. godine, a uključujući i 2020. godinu, institucije svih nivoa vlasti u BiH su učestovali u radu tijela za koordinaciju EU integracija (Odbor i Pododbor), a koji su održavani dva puta godišnje.

DEI je pozvala nadležne institucije na pohađanje obuka oblasti EU integracija u skladu sa Odlukom o obukama u oblasti EU integracija¹²⁹. MP BiH je taj poziv prosljedilo svim nadležnim institucijama na razmatranje i pohađanje predviđenih obuka. U skladu sa planom obuke i organizacijom istih od strane DEI-jau kontekstu usklađivanja zakonodavstva organizirane su opće obuke o pravu EU. Informacija o statistici pohađanja obuka nalazi se na stranicama DEI u okviru lista polaznika obuka. Do trećeg mjeseca obuke su održavane klasično, a nakon proglašenju stanja nesreće prouzrokovane pandemijom virusa DEI obuke nisu organizirane, osim radionica podrške procesima programiranja, koordinacije i praćenja provođenja IPA pomoći.

5.2. Jačanje kapaciteta za izradu analiza i politika u sektoru pravde u BiH

Strateški programi jačanje kapaciteta za izradu analiza i politika u sektoru pravde u BiH odnose se na:

- 1) operacionalizacija Foruma za zajedničku politiku (FZP) MP BiH i VSTV-a, i pridruženih članova u skladu s ustavnim nadležnostima,
- 2) izrada smjernica o metodologiji i načinima izrade politika u sektoru pravde u BiH i
- 3) unapređenje kvaliteta statističkih podataka u sektoru pravde u BiH.

5.2.1 Operacionalizacija Foruma za zajedničku politiku (FZP) MP BiH i VSTV-a, i pridruženih članova u skladu s ustavnim nadležnostima

Program se odnosi na inicijativu uspostavljanja tijela koje radi na definisanju politika od interesa dvije i više institucija. Nedostatak resursa i inicijative institucija, kao i zaostajanja u dijalogu o politikama na političkom nivou razlog je usporenog provođenja programa, ali se njen značaj ocjenjuje velikim, posebno uzimajući u obzir razvoj politika i uvođenje postupka procjene uticaja.

¹²⁸ „Službene novine Federacije BiH“, broj 26/20.

¹²⁹ „Službeni glasnik BiH“, broj 50/18.

Postoji nekoliko inicijativa uspostava zajednica praktičara za strateška planiranja i procjenu uticaja. Ove zajednice su krovna tijela planiranog instituta za strateško planiranje i procjene uticaja u oblasti pravde. Ograničenja u resursima i uslovima interesornog rada zbog pandemije dodatno utječu na pokretanje aktivnosti programa.

Zbog nedostatnih sredstava, raspoloživog osoblja, angažovanosti na poslovima EU integracija, kao i kasnog uspostavljanja mehanizama za praćenje i ocjenu provođenja SRSP u BiH unutar FRG je donesena odluka da se izvrši istraživanje mogućnosti uspostave FZP. Tokom 2019. godine izvršena je procjena mogućnost operacionalizacije FZP i zaključeno da trenutno institucije nemaju mogućnosti uspostave, već da je potrebno zatražiti dodatna sredstva i razviti tehničke mogućnosti rada u digitalnom okruženju. U BiH se trenutno vodi niz inicijativa podrške razvoju politika i strateškom planiranju, kao dijelova reforme javne uprave, a što je u uskoj svezi sa operacionalizacijom foruma. U proteklom periodu izrađen je nacrt Strategije unapređenja kvaliteta propisa BiH, pružena podrška SIGMA regionalnoj komparativnoj studiji procjene uticaja politika, kao i dat doprinos provođenju mentorske podrške GiZ-a za sveobuhvatnu procjenu uticaja i pripremljen izvještaj o provođenju Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u 2019. godini. Operacionalizacija FZP kandidat je za traženje podrške donatora koji već rade na razvoju politika (GiZ Jačanje javnih institucija, Podrška OCD-u za praćenje i ocjenu provođenja SRSP i dr).

5.2.2 Izrada smjernica o metodologiji i načinima izrade politika u sektoru pravde u BiH

Program je u uskoj vezi sa prethodnim programom i provođenje aktivnosti zavisi od provođenja aktivnosti prethodnog programa.

Polovinom 2017. godine PS BiH je usvojila Izmjene i dopune Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama BiH, s Aneksom I, koji propisuje metodologiju za procjenu uticaja prilikom izrade politika/propisa u institucijama BiH. U toku je provođenje aktivnosti na uvođenju sistema procjene uticaja usvojene metodologije kroz uspostavljanje tijela za provođenje, praćenje i ocjenjivanje i obuke za državne službenike koje organizuje Agencija za državnu službu BiH iz vlastitih sredstava i kroz različite projekte. U 2018. godini sačinjene su u dva navrata i upućene proceduru izmjene i dopune Uputstva o načinu pripreme godišnjeg programa rada i izvještaja o radu u institucijama BiH, radi propisivanja formata za uvođenje obaveze procjene uticaja.¹³⁰

U FBiH na snazi je Uredba o postupku procjene uticaja propisa i Pravila i postupci za izradu zakona i drugih propisa FBiH.¹³¹ U RS je na snazi Odluka o provođenju procesa procjene uticaja propisa u postupku izrade propisa.¹³² U 2017. godini u BD-u BiH je izrađena metodologija za procjenu uticaja prilikom izrade politika/propisa.

Ovi podaci ukazuju da je razvoj politika u začetku i da je potrebno nastaviti rad na izradi smjernica koje se oslanjaju na sistem razvoja politika u BiH, pri tome imajući u vidu projekte pomoći (GiZ) koji će podržati dalje i zajednicu praktičara iz razvoja politika, a uz čiju pomoć ili drugim modalitetom je potrebno započeti uspostavljanje foruma zajedničkih politika.

Institucije trenutno nisu osposobljene za složene zahtjeve izrade, procjene uticaja i budžetiranja politika koji bi bili usklađeni sa dugoročnim, srednjoročnim i godišnjim planiranjem, a što predstavlja jednu od pretpostavki za razvoj politika. U skladu sa tim potrebno je vršiti jačanje kapaciteta. Trenutno ne postoji pravna osnova za dugoročno strateško planiranje, a time i metodologija po kojoj bi se vršilo usklađivanje, na što ukazuju i izvještaji revizije učinaka.

¹³⁰ „Službeni glasnik BiH“, broj 64/18.

¹³¹ „Službene novine FBiH“, broj 71/14.

¹³² „Službeni glasnik RS“, broj 56/15.

U pogledu dostupnosti obuka za razvoj politika tokom 2019. godine uz pomoć donatora izrađen je online kurs koji se pohađa na zahtjev i po aktivaciji ADS BiH na temu Procjene uticaja i Rodno odgovorno budžetiranje. Procjena uticaja sastoji se od tri modula. Ove obuke su od 2020. godine dostupne i široj javnosti kao MOOC.¹³³ Ova godina se pokazala izuzetno izazovnom u pogledu daljnjeg razvoja kapacitet s obzirom na ograničenja rada unutar zatvorenih prostorija odnosno u učionicama zbog čega se otvoreni kurs pokazao izuzetnim sredstvom koji je bio aktivan dva puta u 2019. i jednom u 2020. godini.

Ukupan broj obuka u 2019. godini iz oblasti procjena uticaja propisa iznosio je šesnaest (16), koje su bile organizovane od strane ASD BiH i SIGMA-e. Broj polaznika iznosio je 492, a broj institucija 237.

Za 2020. godinu trenutni broj obuka je pet (5) u organizaciji ASD BiH i Programa jačanja javnih institucija BiH, uz ukupan broj od 66 polaznika i 46 institucija koje su učestovale u obukama iz oblasti procjene uticaja propisa.

Državni nivo vlasti provodi postupak usklađivanja budžeta sa srednjoročnim i godišnjim planiranjem, u skladu s Odlukama o srednjoročnom i godišnjem planiranju, dok su entitetski nivo i BD BiH tek na početku procesa, što je navedeno u nalazima projekata reforme javne uprave iz prethodnog perioda.

5.2.3 Unapređenje kvalitete statističkih podataka u sektoru pravde u BiH

Započete su aktivnosti na izradi analize postojećih statističkih podataka u sektoru pravde u BiH, koje su podrazumijevale istraživanje podataka kojim raspolažu institucije sektora pravde u BiH. Povratne informacije nisu bile zadovoljavajuće kvalitete i sadržaja, te je ocijenjeno da se pripremi okvir, pregled pokazatelja sektora pravde u BiH i dostavljanju institucijama kao polazište za analizu postojećih statističkih podataka. Ocjenjuje se da institucije trebaju dodatno pojašnjenje o skupovima podataka, kao i značaju i upotrebi statistika za procese provođenja politika u sektoru pravde u BiH, a za što je potrebno organizirati tematsku radionicu sa predstavnicima i stručnjacima iz domena statistika, CEPEJ-a-VE, SIGMA-e i drugim domaćim i međunarodnim institucijama koje se bave izradom i praćenjem politika iz oblasti pravde. Ovo je jedna od aktivnosti za koje je razmatrano organiziranje dodatnog sastanka uz podršku i saradnju sa partner organizacijama civilnog društva, a na temu kvaliteta statističkih podataka i izrade pregleda indikatora. Tokom 2019. i 2020. godine projekt kojeg provodi Vijeće Evrope Horizontalna podrška II za Zapadni Balkan¹³⁴ je pokrenuo aktivnosti prikupljanja podataka radi boljeg mjerenja rezultata reformi. U okviru istog u proteklom periodu su kontaktirane relevantne institucije pravde koje su putem upitnika dale doprinos razvoju usporedne table indikatora i ostvarenih rezultata (Western Balkan Dashboard). HF II jedinica za WBD je 03. 11. 2020. godine organizirala sastanak s institucijama radi analize potreba za kapacitetima i prikupljanja statističkih podataka.

VSTV je, u okviru projekta IPA 2013., razvio sistem za izvještavanje i podršku odlučivanju. Korištenjem ovog sistema izrađuju se statistički izvještaji koji kombinuju podatke iz različitih baza podataka (CMS/TCMS, HRMIS, SOKOP-Mal).

¹³³ MOOC – masovni online otvoreni kursevi (obuke).

¹³⁴ Više informacija o projektu na internet stranici: <https://pjp-eu.coe.int/bs/web/horizontal-facility>, a o samoj aktivnosti na: <https://www.coe.int/en/web/cepej/towards-a-better-evaluation-of-the-results-of-judicial-reforms-in-the-western-balkans-dashboard-western-balkans->.

Nadalje, provodi se zajednička aktivnost APIK-a, VSTV-a i USAID-a na usvajanju Memoranduma o saradnji u oblasti elektronskog preuzimanja statističkih podataka o predmetima korupcije iz T-/CMS-a, prema kojem bi APIK preuzimao podatke preko privilegovanog dijela pravosudnog web portala. VSTV kontinuirano prati i analizira statističke podatke o radu sudova i tužilaštava posredstvom automatizovanog sistema za upravljanje predmetima (CMS i TCMS), koji se kontinuirano nadograđuje.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice uspostavlja Centralnu bazu podataka o predmetima diskriminacije u BiH koju će koristiti i popunjavati sve pravosudne institucije u BiH. VSTV i MP BiH planiraju razmotriti postojeća softverska rješenja i utvrditi odgovarajuće softversko rješenje.

MP BiH u svom radu koristi IT rješenje kojim se upravlja predmetima (DMS). Za potrebe praćenja i provođenja SRSP u BiH 2008.-2012. godine izrađen je i uspostavljen informacioni dokumentacioni sistem za praćenje provođenja SRSP u BiH. Sistem je predstavljao IT rješenje kojim se automatizuje proces prikupljanja i obrade podataka. Nakon isteka testnog vremena utvrđeno je kako sistem ne zadovoljava sve funkcionalne zahtjeve. Krajem 2017. i tokom 2018. godine vođen je razgovor sa GiZ projektom o daljem razvoju i nadogradnji spomenutog sistema, a za koji je izrađena procjena koštanja. GiZ je ocijenio kako trenutno nisu stvorene pretpostavke za finansiranje takve aktivnosti, te da ostaje otvoren za podršku čim se pretpostavke i ostvare. Shodno tome tokom 2019. godine istraživana su i druge mogućnosti podrške razvoju IT rješenja. Jedna od tih mogućnosti je korištenje otvorenih, bez naknade, i gotovih rješenja kod drugih institucija za upravljanje izrade i praćenja provođenja strategija. Krajem 2019. godine održani su sastanci sa predstavnicima APIK-a s obzirom da su u posjedu IT rješenja za praćenje provođenja Strategije za borbu protiv korupcije. Nakon sastanka i prezentacije IT rješenja u 2020. godini sa APIK-om je ocijenjeno da bi se spomenuta aplikacija mogla iskoristiti i prilagoditi potrebama sektora pravde, ali je za to potrebno osigurati dodatna sredstva za prijenos i prilagođavanje aplikacije.

5.3. Donatorska koordinacija u sektoru pravde u BiH

Strateški programi donatorska koordinacija u sektoru pravde u BiH odnose se na:

- 1) stvaranje pretpostavki za provođenja sektorskog pristupa u skladu s ustavnim nadležnostima,
- 2) jačanje koordinacije i saradnje u sektoru pravde u BiH u pripremi donatorskih projekata.

5.3.1 Stvaranje pretpostavki za provođenja sektorskog pristupa u skladu s ustavnim nadležnostima

Dopisom DEI-ju od 19. 04. 2017. godine započet je proces izrade sektorskog planskog dokumenta (SPD) za sektor Vladavine prava, podsektor pravde i osnovnih prava, nakon čega je formirana sektorska radna grupa (SRG) i određena koordinirajuća institucija. Proces programiranja trajao je sedam mjeseci. Razvoj daljih koraka na aktivnosti se provodi uz inicijativu i koordinaciju sa DEI-jem. Tokom 2018. godine razvijen je Akcioni dokument za 2018. godinu i revidiran SPD za podsektor pravde i osnovnih prava koji je dostavljen u dalju proceduru DEI-ju, a učestvovalo je i u radu nadzornih i upravnih tijela za provođenje projekata, kao i na provođenju samih projekata. Krajem 2018. godine započet je proces programiranja za 2019. godinu. U okviru navedenih aktivnosti urađena je Mapa puta za uspostavljanje sektorskog pristupa i definisani prioriteti za finansiranje u sektoru pravde za naredni period. Pored navedenog, tokom 2018. godine, započet je proces pristupanja EU programu „Pravosuđe“. Tokom godine organizovana su dva sastanka informisanja donatora i jedan tematski sastanak za oblast pravosuđa. SRG je tokom 2019. godine radila na operacionalizaciji prioriteta za IPA definisanih ranije kroz SPD. U međuvremenu je otpočeo sa radom i projekat IPA 2017. godine, dok je u postupku provođenja projekta IPA 2015. godine koji je završen tokom 2019. godine. Ured državnog IPA koordinatora je obavijestio sektorske koordinirajuće institucije da je VM BiH na 175. sjednici, održanoj 23. 07. 2019. godine, razmatralo i usvojilo prijedloge IPA 2019. i IPA 2020. godine državnih paketa pomoći za BiH, odnosno AD-ova koji ih sačinjavaju o čemu je upoznata i SRG.

Tokom 2020. godine sektorskoj radnoj grupi su slane informacije o operacionalizaciji prioriteta za IPA II definiranih ranije kroz SPD, U kontekstu programiranja IPA III s obzirom na brojne nepoznanice, Ured IPA koordinatora je dao smjernice da koordinirajuće institucije za IPA II nastave aktivnosti i budu podrška procesu IPA III programiranja. Za potrebe istog izrađen je pregled strateških dokumenata i dostavljen DEI. Prethodno tome na radne grupe za EU integracije je upućen poziv za identifikacijom prioriteta za IPA III finansiranje. Tokom 2020. godine provodili su se IPA 2017 projekti i pratilo provođenje kroz Upravne odbore organizirane u drugom, sedmom, devetom i desetom mjesecu i Nadzorni odbor organiziran u 11. mjesecu. DIPAK ured je obavijestio sektorske koordinirajuće institucije da je EK usvojila IPA 2019. godine paket i prosljedila BiH na ratifikaciju.

U pogledu Jedinствене liste sektorskih prioriteta projekata Investicijskog okvira za zapadni Balkan u oblasti socijalnog sektora ista još nije usvojena, dostavljane su informacije o provođenju i poziv za apliciranje. Na prijedloge Višedržavnih IPA programa date su sugestije, a za 2021. godinu započete konsultacije.

U drugoj polovini 2019. godine, nakon održanog sastanka sa DIPAK-om, započete su pripremne aktivnosti mapiranja potreba unutar ovog sektora, putem kojih će se izraditi usaglašen popis prioriteta. U dogovoru sa DEI ocijenjeno je da se aktivnosti unapređenje sektorskog pristupa fokusiraju i detaljiziraju prilikom uvođenja novog finansijskog IPA III okvira, a što je i zaključak IV. sastanka NO IPA iz 2019. godine, a do čije inicijative nije došlo zbog neusvajanja strateškog IPA III okvira, kao i dogovora unutar institucija u BiH o provođenju istog.

Po pitanju aktivnosti koordinacije donatora izvršeno je ažuriranje baza podataka projekata i kontakt lica donatora za sektor pravde. Kao alat bolje efektivnosti i upravljanja donatorskom pomoći ažurirana je i Mapa pokrivenosti strateških programa iz SRSP u BiH sa projektima donatorske pomoći, a kojoj je cilj upoznati institucije, donatorske organizacije i drugu zainteresovanu javnost o udjelu donatorske pomoći u provođenju ključnih strateških reformskih programa u sektoru pravde u BiH. Tokom 2019. i 2020. godine, zbog neuspostavljanja vlasti i pratećih rizika, a kasnije i ograničenja nametnutih nemogućnošću održavanja sastanaka osim u putem IT tehnologija, a za što su institucije ograničenih resursa, ocijenjeno je da se održavanje sastanka informiranja donatora odloži. VSTV je organizirao polovinom godine tematski sastanak koordinacije donatora za pravosuđe i inicirao koordinaciju po pitanju projekta izgradnje zavoda za izvršenje krivičnih sankcija na Igmanu. Oko otklanjanja tehničkih mogućnosti i organizacije sastanaka informiranja donatora razgovori MP BiH i VSTV su intenzivirani. Donatori su konsultirani u vezi akata koje institucije sektora pravde u BiH pripremaju u pogledu donatorske koordinacije, kao i u vezi provođenja projekata pomoći. Praćenju provođenja projekata IPA pomoći dat je doprinos izradi godišnjeg Izvještaj o provođenju IPA u 2018. i 2019. godini, a započeo je rad na izvještaju za 2020. godinu.

Tokom izrade SPD-a 2018.-2020. godine, uz tehničku pomoć DEI-ja, organizovane su dvije radionice (15. i 11.-12. 10. 2017.), na kojima je, uz rad, vršeno i obučavanje imenovanih članova SRG-a. Tokom 2019. godine održano je više radionica na temu naučenih lekcija iz IPA programiranja, nadzora i izvještavanja, te priprema za IPA III ciklus programiranja, a tokom 2020. godine novi projekt tehničke podrške DEI je organizirao online obuke za proces programiranja i izvještavanja. Institucijama je pružana i mentorska podrška na izradi SPD-a tokom cijelog procesa izrade. Sistematičan plan obuke nije izrađen. Postoji Plan općih obuka DEI-ja u oblasti IPA programiranja, dostupan institucijama svih nivoa vlasti, kojeg lista polaznika se nalazi na stranicama DEI. Tokom 2018. godine izmijenjena je Odluka o obaveznim obukama po kojoj je omogućen fleksibilniji pristup obukama za sve nivoe vlasti u BiH, a MP BiH je, na poziv DEI, isti dostavljalo institucijama sektora pravde u BiH.

5.3.2 Jačanje koordinacije i komunikacije u sektoru pravde u BiH u pripremi donatorskih projekata

Tokom izvještajnog perioda nije sistemski rađeno na analizi problema u oblasti donatorske koordinacije i komunikacije u sektoru pravde u BiH, već se kroz postupak ocjenjivanja, većinom EU projekata, nadzora EU projekata i programiranja SPD-a izvršila analiza problema u sektoru pravde u BiH. Problemi donatorske koordinacije djelimično su mapirani u sektorskom planskom dokumentu odnosno njenom dodatku u vezi razvoja sektorskog pristupa i ažurirani za potrebe programskog ciklusa 2019. i 2020. godine. Tokom 2018. godine bio je otpočeo projekat UNDP i Švicarske za unapređenje koordinacije donatora u BiH, koji je zbog tehničkih razloga odložen u 2019. godini. U dogovoru sa DEI ocijenjeno je da se unapređenje sektorskog pristupa ostavi za period upoznavanja i uvođenja novog finansijskog IPA III okvira. Radi unapređenja koordinacije pomoći bilo je planirano održavanje TAIEX radionice koja zbog ograničenja u resursima i prioritizacijom obveza na provođenju SRSP u BiH i upravljanju donatorskom pomoći je odložena.

Aktivnosti u vezi izrade smjernica o metodologiji i načinima koordinacije i komunikacije u sektoru pravde u BiH u pripremi donatorskih projekata nisu provedene zbog nedostatka kapaciteta za upravljanje projektima na što ukazuju odgovori institucija u okviru izvještaja. U okviru aktivnosti sektorskog pristupa na izradi SPD-a i programiranju pomoći rađene su smjernice za proces programiranja projekata iz IPA fondova u 2017., 2018., 2019.-2020. i 2021.-2022. godine.

ZAKLJUČCI

Šesta Ministarska konferencija ministara pravde u Bosni i Hercegovini, predsjednika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine i Pravosudne komisije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, održana _____.20___. godine, nakon razmatranja Izvještaja o provođenju SRSP-a BiH i AP za 2020. godinu, usvojila je slijedeće

ZAKLJUČKE

1) Usvajaju se:

- Izvještaji institucija sektora pravde u BiH i OCD-ova o provođenju AP SRSP u BiH za 2020. godinu, te se isti upućuje nadležnim vladama na razmatranje,
- Informacija o Izvještaju za praćenje i ocjenu efektivnosti donatorske pomoći u sektoru pravde u BiH za 2020. godinu,
- Okvirni prijedlozi prioriteta za finansiranje iz donatorskih sredstava u sektoru pravde u BiH za naredni period.

2) Usvajaju se prijedlozi:

- Prijedlog Izvještaja o samoprocjeni Strategije za reformu sektora pravde i akcionog plana za njeno provođenje za period 2014.-2018. godine i revidiranog akcionog plana 2019.-2020. godine,
- Prijedlog analize stanja u sektoru pravde u Bosni i Hercegovini,
- Informacija o koracima na izradi Strategije sektora pravde u BiH i akcionog plana za njeno provođenje za period 2021.-2027. godine i izrade finansijskog plana.

3) U narednom periodu pažnju treba usmjeriti na sljedeće aktivnosti iz AP SRSP u BiH:

Strateška oblast 1 – Pravosuđe

- U skladu sa konstatacijama izvještaja završiti sve pokrenute aktivnosti koje imaju teškoća na provođenju za što su nadležne institucije sektora pravde u BiH, kao i da se provedu mjere za otklanjanje rizika i izazova na provođenju,
- Da se preciziraju i usklade sporna pitanja, poduzmu hitno koraci i aktivnosti na finalizaciji svih zakonodavnih aktivnosti predviđenih AP SRSP u BiH, a neispunjenih do kraja važenja Strategije,
- Prioriteti za dodatno finansiranje trebaju pružiti podršku stvaranju pretpostavki za provođenje aktivnosti u zastoju, a koji se većinom odnose na profesionalizam i odgovornost, te kvalitetu pravosuđa,
- Upućuje se poziv vladi FBiH da što prije donese podzakonske akte propisane Zakonom o platama i drugim naknadama sudija i tužilaca u FBiH radi otklanjanja nedostataka u efikasnosti rada pravosudnih institucija.

Strateška oblast 2 – Izvršenje krivičnih sankcija

- U skladu sa konstatacijama izvještaja završiti sve pokrenute aktivnosti koje imaju teškoća na provođenju za što su nadležne institucije sektora pravde u BiH, kao i da se provedu mjere za otklanjanje rizika i izazova na provođenju,
- U vezi strateškog programa 2.1.2 „Uspostavljanje uprava za izvršenje krivičnih sankcija u BiH“ nadležne institucije da što prije dostave informacije o provođenju i informaciju o statusu na uspostavi uprava, kao i prijedlog koraka za daljnji razvoj, dok nivoi koji su ocijenili nemogućnost pripreme se za razmatranje pitanja za naredni ciklus strateškog planiranja,

- Kod strateškog programa 2.2.4. „Unapređenje postupka pomilovanja u BiH“ pozivaju se nadležne institucije da dostave informaciju o izostanku provođenja aktivnosti promocije i prijedlog koraka za provođenje,
- Kod strateškog programa 2.2.5 „Uspostavljanje probacijske službe u BiH“, uzeti u obzir prethodni zaključak MK i ocijeniti potrebu i opravdanost uvođenja navedenog pravnog instituta, u periodu 2022.-2023. godine i uvrstiti u novi strateški okvir
- Prioritet za donatorsku podršku za dalje trebaju biti podrška analizi potreba uspostavljanja probacijske službe i daljnja digitalizacija sa osposobljavanjem institucija.

Strateška oblast 3 – Pristup pravdi

- U skladu sa konstatacijama izvještaja završiti sve pokrenute aktivnosti koje imaju teškoća na provođenju za što su nadležne institucije sektora pravde u BiH, kao i da se provedu mjere za otklanjanje rizika i izazova na provođenju
- Prioritet donatorskog finansiranja treba da bude uspostava održivog sistema pravne pomoći i razvoj međunarodne pravne pomoći u kontekstu EU integracija.

Strateška oblast 4 – Podrška ekonomskom rastu

- U skladu sa konstatacijama izvještaja završiti sve pokrenute aktivnosti koje imaju poteškoća na provođenju za što su nadležne institucije sektora pravde u BiH, kao i da se provedu mjere za otklanjanje rizika i izazova na provođenju
- Programi ove strateške oblasti podržani su od donatora i ne zahtijevaju prioritizaciju za finansiranje dodatnih sredstava.

Strateška oblast 5 – Dobro rukovođen i koordiniran sektor

- U skladu sa konstatacijama izvještaja završiti sve pokrenute aktivnosti koje imaju poteškoća na provođenju i/ili provesti odložene za što su nadležne institucije sektora pravde u BiH, kao i da se provedu mjere za otklanjanje rizika i izazova na provođenju,
- U pogledu provođenja SRSP u BiH ocijenjeno je kako dostavljanje i kvalitet informacija je vrlo slab, i nisu u skladu sa Poslovníkom MK i Smjernicama za praćenje i ocjenu provođenja SRSP u BiH za što treba biti prioritet osposobljavanje članova mehanizma za praćenje i ocjenu u pogledu analiziranja i izvještavanja o napretku,
- Unapređenje koordinacije, komunikacije i saradnje institucija pretpostavka je za kvalitetan pristup strateškom upravljanju u decentraliziranom okruženju Bosne i Hercegovine. Ozbiljnost i profesionalizam trebaju biti odlike narednih ciklusa strateškog planiranja, provođenja i praćenja provođenja SRSP u BiH.